

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ**

**С.В. Антощук
В.О. Гравіт**

**ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО
НАВЧАННЯ В ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ
ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ**

**НІКО
Суми — 2015**

УДК 378.046.4:004

ББК 74.58

A72

*Схвалено і рекомендовано до друку науково-методичною радою
Університету менеджменту освіти НАПН України
(протокол № 10 від 11 грудня 2014 р.)*

Рецензенти:

Спирін О.М., доктор педагогічних наук, заступник директора з наукової роботи Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України;

Дмитренко Г.А., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та управління персоналом ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України;

Ляхоцька Л.Л., кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри відкритих освітніх систем та інформаційно-комунікаційних технологій ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Антощук С.В., Гравіт В.О.

Основи організації дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті: наук. посіб. /С.В.Антощук, В.О.Гравіт. – Суми: НІКО, 2015. – 180 с.

ISBN 978-966-97278-7-9

Проаналізовано стан дистанційного навчання як форми навчання та педагогічної технології, сформульовано основи організації ДН із врахуванням особливостей післядипломної педагогічної освіти, що дало змогу науково обґрунтувати напрями подальшого впровадження технологій дистанційного навчання в освітню діяльність ВНЗ ППО.

Описано також інноваційну систему педагогічного контролю і методику оцінювання результатів підвищення кваліфікації педагогічних працівників, що пройшли апробацію в низці педагогічних експериментів, а також всебічно розглянуто забезпечення ДН саме для ППО.

Для керівних, науково-педагогічних та педагогічних працівників вищих навчальних закладів, слухачів курсів підвищення кваліфікації, аспірантів.

© С.В.Антощук, В.О.Гравіт, 2015

ISBN 978-966-97278-7-9

© Видавництво Суми, НІКО, 2015

*Віктору Васильовичу Олійнику, беззмінному науковому
керівнику і просто гарній людині, присвячується*

С.В.Антощук, В.О.Гравіт

ЗМІСТ

Перелік умовних скорочень.....	6
Вступ.....	7
1. Дистанційне навчання як форма навчання та педагогічна технологія.....	10
2. Особливості організації дистанційного навчання у післядипломній педагогічній освіті.....	21
3. Практичні аспекти організації дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті.....	30
4. Педагогічний контроль та оцінювання результатів навчання.....	40
5. Забезпечення дистанційного навчання.....	49
Висновки.....	63
Література.....	67

ДОДАТКИ

Додаток 1. Перелік праць з науково-методичного забезпечення підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти за очно-дистанційною формою навчання в ДВНЗ «Університет менеджменту освіти».....	83
Додаток 2. Програма дослідно-експериментальної роботи «Підвищення кваліфікації педагогічних працівників на засадах інноваційних підходів і сучасних технологій» на 2013–2014 рр.	87
Додаток 3. Хід і результати педагогічних експериментів держбюджетних НДР за темами «Кредитно-модульна система організації навчального процесу в підвищенні кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти» (2009–2010 рр.) і «Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів ППО» (2013–2014 рр.).....	95
Додаток 4. Експериментальна професійна програма підвищення кваліфікації науково-педагогічних кадрів освіти, яка схвалена вченою радою УМО НАПН України від 19 червня 2013 р., протокол №4.....	123

Додаток 5. Експериментальна робоча програма підвищення кваліфікації науково-педагогічних кадрів освіти, яка схвалена вченою радою УМО НАПН України від 19 червня 2013 р., протокол №4.....	143
Додаток 6. Експериментальний навчальний план підвищення кваліфікації науково-педагогічних кадрів освіти, схвалений вченою радою УМО НАПН України від 19 червня 2013 р., протокол №4.....	162
Додаток 7. Експериментальний робочий навчальний план підвищення кваліфікації науково-педагогічних кадрів освіти, схвалений вченою радою УМО НАПН України від 19 червня 2013 р., протокол №4.....	165
Додаток 8. Експериментальні навчально-тематичні плани всіх етапів підвищення кваліфікації педагогічних працівників, затверджені проректором з науково-педагогічної та навчальної роботи від 16 грудня 2013 р.	168

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВНЗ — вищий навчальний заклад;
ВНЗ ППО — вищі навчальні заклади післядипломної педагогічної освіти;
ДВНЗ — державний вищий навчальний заклад;
ДН — дистанційне навчання;
ЕНК — електронний навчальний курс;
ЕНМК — електронний навчально-методичний комплекс;
ЕОР — електронний освітній ресурс;
ЄКТС — (European Credit Transfer System) — Європейська кредитно-трансферна система;
ІВО — Інститут відкритої освіти;
ІОС — інформаційно-освітнє середовище;
НАПН України — Національна академія педагогічних наук України;
НДР — науково-дослідна робота;
ОППО — обласний інститут післядипломної педагогічної освіти;
ОКП — консультаційно-опорний пункт;
ПК — підвищення кваліфікації;
ППО — післядипломна педагогічна освіта;
ПТНЗ — професійно-технічні навчальні заклади;
ТВ — телевізійна;
УМО — Університет менеджменту освіти;
ЦППО — Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти;
ХПІ — Харківський політехнічний інститут;
CMS — Content Management System;
LMS — Learning Management System;
LCMS — Learning Content Management System.

ВСТУП

Сучасна післядипломна педагогічна освіта перебуває під впливом процесів всесвітньої глобалізації, трансформації та інформатизації. Водночас основні положення нового закону «Про вищу освіту» та пріоритетні завдання, окреслені у галузевій концепції розвитку неперервної педагогічної освіти, потребують її перетворення у систему відкритого типу і залучення до новітніх інформаційних і комунікаційних технологій. Швидке виникнення нових ідей, вільний обмін знаннями, використання інноваційних технологій та надшвидке оновлення інформації мають особливо значний вплив на організацію та зміст освітнього процесу в навчальних заклад, які здійснюють підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних та педагогічних працівників. Відтак зміни стосуються не лише змісту післядипломної педагогічної освіти, а й форм, технологій та засобів навчання, які мають відповідати інноваційним змінам в інформаційному суспільстві.

Попри численні напрацювання теоретиків і практиків із проблем організації дистанційного навчання у ВНЗ та наявність значної кількості праць з науково-методичного забезпечення підвищення кваліфікації (Додаток 1), дотепер залишається нерозв'язаною низка проблем. Зокрема, здійснений аналіз результатів анкетування викладачів-тьюторів ВНЗ, керівників і методистів центрів ДН обласних інститутів ППО, які є слухачами курсів підвищення кваліфікації УМО, доводить, що актуальними є такі питання: по-перше, з'ясування сутності ДН як форми навчання та педагогічної технології в контексті сучасних вимог до вищої освіти; по-друге, виклики післядипломної педагогічної освіти дистанційній формі організації навчання у практичному та методичному аспектах.

Метою запропонованого посібника є систематизація і узагальнення напрацювань з проблем дистанційного навчання (зміст, організація, педагогічний контроль, забезпечення), а також розроблення шляхів реалізації ДН у післядипломній педагогічній освіті.

Матеріал посібника структуровано таким чином: 1) здійснено ґрунтовний порівняльний аналіз ДН як форми навчання та педагогічної технології; 2) досліджено теоретичні та практичні аспекти організації ДН із урахуванням особливостей системи ППО; 3) розкрито потенціал

очно-дистанційної форми підвищення кваліфікації педагогічних працівників при кредитно-модульній системі організації навчального процесу; 4) окреслено можливості та недоліки використання окремих засобів ДН у реальному освітньому процесі; 5) розроблена авторська типова структура електронного навчального курсу підвищення кваліфікації на основі аналізу її практичного використання під час підвищення кваліфікації педагогічних працівників; 6) описано рівні застосування технологій ДН у ВНЗ ППО у процесі підвищення кваліфікації педагогічних працівників 7) проведено порівняльний аналіз ходу та результатів педагогічного експерименту, проведеного за програмою дослідно-експериментальної роботи «Підвищення кваліфікації педагогічних працівників на засадах інноваційних підходів і сучасних технологій» 2013–2014 рр. (додаток 2), із педагогічним експериментом попередньої науково-дослідної роботи, проведеним у 2009–2010 рр.; 8) проаналізовано результати апробації інноваційної системи педагогічного контролю і методики оцінювання результатів підвищення кваліфікації, які розроблені членами тимчасового творчого колективу і використовувались у двох педагогічних експериментах, проведених у рамках держбюджетних науково-дослідних роботах (додаток 3); 9) детально розглянуто питання всебічного та якісного забезпечення ДН в післядипломній педагогічній освіті (додаток 1).

У посібнику використано авторські напрацювання, які розроблені відповідно до програми дослідно-експериментальної роботи «Підвищення кваліфікації педагогічних працівників на засадах інноваційних підходів і сучасних технологій» (додаток 2) і які є частиною НДР «Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій». Структуровані у додатках практичні матеріали, що використовувалися під час проведення експериментально-дослідної роботи, розроблені безпосередньо авторами посібника, серед них:

- експериментальна професійна та робоча програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників (додаток 4, 5);
- експериментальний навчальний план підвищення кваліфікації педагогічних працівників (додаток 6);

- експериментальний робочий навчальний план підвищення кваліфікації педагогічних працівників (додаток 7);
- експериментальні навчально-тематичні плани I, II і III етапу підвищення кваліфікації педагогічних працівників (додаток 8).

Автори висловлюють щире подяку за критичний аналіз, зауваження і поради, які сприяли вдосконаленню структури і тексту посібника, та надану можливість запровадити наукові здобутки у практику післядипломної педагогічної освіти, насамперед, Віктору Васильовичу Олійнику, ректору ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, дійсному члену НАПН України, доктору педагогічних наук, професору; керівництву та науково-педагогічним працівникам Уманського державного педагогічного університету ім. П.Тичини, які брали участь у педагогічному експерименті; рецензентам, які стимулювали покращення посібника; членам науково-методичної ради УМО за неоціненну моральну та інтелектуальну підтримку; тимчасовому творчому колективу НДР «Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій», до складу якого входять В. В. Олійник, Л. Л. Ляхоцька, С. Ю. Хасіневич, О. М. Самойленко, Т. І. Сябрук та автори цього посібника, за плідну співпрацю під час проведення експерименту; а також всім викладачам і співробітникам кафедри дистанційної освіти, які вільно чи мимоволі сприяли нам у роботі над посібником.

1. Дистанційне навчання як форма навчання та педагогічна технологія

Доцільність нових, інноваційних підходів до організації дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті обумовлюється низкою обставин, найвпливовішими з яких, на нашу думку, є такі:

1. До сьогодні повною мірою не реалізоване положення державної програми «Вчитель» про перехід у післядипломній педагогічній освіті на дистанційні форми та технології в підвищенні кваліфікації педагогічних працівників освіти [32]. Впровадження ДН в освітню діяльність ВНЗ ППО в середньому не перевищує 10–30% [109].

2. ДН як форма навчання і педагогічна технологія отримало широке розповсюдження практично в усіх основних системах освіти. Накопичено значний позитивний досвід застосування ДН в освітній діяльності, з'явилися нові технічні, педагогічні та організаційні можливості ефективного застосування у навчанні його технологій.

3. За останнє десятиріччя значні зміни відбулися в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників освіти, що обумовлює потребу змін її основних параметрів, зокрема, в напрямі застосування сучасних технологій дистанційного навчання.

4. На сучасному етапі гостро стоїть питання щодо впровадження у вищу освіту дистанційної освіти на основі сучасних досягнень у галузі дистанційного навчання з урахуванням реалізації принципів та моделей систем відкритого типу.

Ці та інші обставини дають змогу зробити висновки про необхідність розроблення нових концептуальних засад організації дистанційного навчання в ППО, які враховуватимуть сучасні зміни в ДН, структурі та змісті підвищення кваліфікації педагогічних працівників освіти, тенденції використання у навчанні освітніх систем відкритого типу.

Попередня «Концепція дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників» (далі: Концепція) була розроблена В.В.Олійником і опублікована у 1999 році [101]. У ній науково обґрунтовано доцільність упровадження ДН в підвищення

кваліфікації працівників освіти, розроблено принципи ДН, проаналізовано види забезпечення (нормативно-правове, організаційне, методичне, кадрове, фінансове і матеріально-технічне) та умови реалізації.

Концепція В.В.Олійника надала поштовх до розроблення дидактики ДН в ППО, обумовила проведення низки науково-дослідних робіт, зокрема дербюджетних, сприяла впровадженню ДН в освітню діяльність ВНЗ ППО. У Концепції є положення, які не втратили своєї актуальності до сьогодні. Насамперед це стосується доцільності створення при ОППО мережі консультаційно-опорних пунктів (ОКП). Водночас Концепція В.В.Олійника не повною мірою відображає реалії сьогодення з причин, які зазначено вище, а тому потребує коригування і подальшого розвитку.

На сучасному етапі розглядаються дві сторони дистанційного навчання. А саме: ДН як самостійна особлива форма, яка відрізняється від інших форм навчання (очної, заочної тощо), та ДН як інноваційна педагогічна (освітня) технологія.

Дистанційне навчання як форма навчання передбачає таку організацію освітнього процесу, за якої більшість педагогічних заходів і процедур здійснюються з використанням сучасних інформаційних і комунікаційних технологій за умови територіальної відокремленості викладача і студента /слухача.

У післядипломній педагогічній освіті можливі три основні варіанти організації ДН:

Варіант перший, як правило, реалізується в межах очно-дистанційної або заочно-дистанційної форми навчання. Основна ідея – використання технологій ДН переважно на дистанційних етапах навчання для забезпечення самостійної роботи студентів/слухачів. Для такого варіанта характерне застосування дистанційних курсів або модулів, консультацій, чатів і форумів.

Варіант другий притаманний зарубіжним ВНЗ. У цьому випадку навчальні групи не утворюються, абітурієнт обирає освітню програму, оформлює заявку, сплачує за навчання та зараховується на навчання. Він закріплюється за тьютором, отримує доступ до навчально-методичного комплексу, розробляє за допомогою тьютора

індивідуальний план підвищення кваліфікації та інші навчальні документи. Основною формою навчання протягом усього терміну підвищення кваліфікації є дистанційна, основна технологія ДН – мережева, основна форма організації навчання – самостійна робота.

Такий варіант організації дистанційного навчання передбачає високий ступінь комп'ютерної грамотності слухача, наявність у нього комп'ютерної техніки (персональний ком'ютер, ноутбук, планшет тощо), відповідного програмного забезпечення, вмотивованості та почуття відповідальності за хід та результати навчання. Центр тяжіння – слухач (самостійна робота, самоконтроль тощо), а вищий навчальний заклад – всебічне та якісне забезпечення.

Варіант третій – змішаний. Передбачає оптимальне поєднання різних аспектів першого та другого варіантів, є найдоцільнішим на початкових етапах модернізації освітньої діяльності ВНЗ ППО. Організаційна структура по типу розподіленого ВНЗ: адміністративне ядро та мережа навчально-консультаційних пунктів.

Обов'язковою умовою реалізації всіх перелічених варіантів організації ДН є наявність на порталі (сайті) ВНЗ повної інформації про навчальний заклад, його навчальні структурні підрозділи (інститути, факультети, кафедри), організацію та структуру навчального процесу в цілому, а також структуру, зміст та умови ДН, іншої корисної інформації (інформаційний пакет).

Потрібно зазначити, що окрім різноманітних варіантів організаційного плану, слід враховувати й інші аспекти ДН. А саме, розглянути ДН як **особливу педагогічну (освітню) технологію**.

Ця технологія базується на наукових працях вітчизняних і зарубіжних учених А.Алексюка [4, 5], В.Беспалька [13, 14], В.Бондаря [23], В.Бикова [16, 17, 118], І.Дичківської [33], М.Жалдака, В.Кухаренка [58, 118], В.Олійника [94, 95, 100, 102, 118], О.Пехоти [108, 117], І.Підласого [119], Є.Полат [92, 121, 122, 154], Г.Селевко [139], П.Стефаненко [153], А.Хуторського [160], Д.Чернилевського [164] і може бути представлена у вигляді чотирикомпонентної системи (рис. 1).

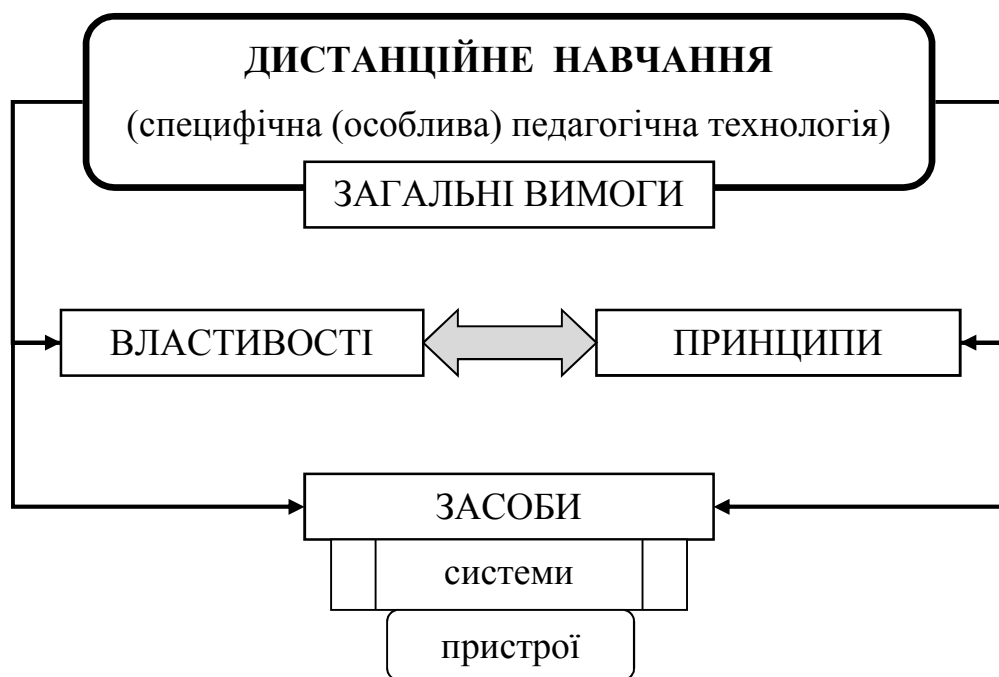

Рис. 1. Структура дистанційного навчання як особливої педагогічної технології

Загальні вимоги. Аналіз праць вітчизняних та зарубіжних вчених В.Бикова [17], І.Дичківська [33], В.Кухаренка [58], В.Олійника [94, 95, 100, 102], Є.Полат [92, 121, 122, 154], Г.Селевко [139] та інших дав змогу нам сформулювати загальні вимоги до ДН як особливої педагогічної технології (табл. 1).

Таблиця 1

Загальні вимоги до ДН як особливої педагогічної технології

Вимога	Характеристика
1	2
Науковість (концептуальність)	Передбачає, що кожна педагогічна технологія має базуватись на відповідній науковій концепції, конкретних положеннях теорії пізнання та закономірностях дидактики. Також доцільність її застосування має бути обґрунтована науковими дослідженнями
Системність	Педагогічній технології мають бути притаманні всі ознаки системи: структура та ієрархія її компонентів, взаємозв'язок між ними, логіка процесів, цілісність, єдність понятійного апарату та його відповідність певним наукам

1	2
Безпека	Педагогічна технологія та усі її компоненти і засоби не повинні негативно впливати на психіку та здоров'я людини
Ефективність	Технологія має гарантувати досягнення запланованих результатів, які встановлено певними стандартами освіти, з оптимальними затратами на її реалізацію
Поліфункціональність	Технологія має виконувати конкретні функції: навчальну, організаційну, управлінську, контрольну, комунікативну тощо
Відтворюваність	Технологія не має залежати від суб'єктивних факторів та умов, тобто при застосуванні в інших однотипних навчальних закладах та умовах іншими суб'єктами має приводити до приблизно однакових результатів
Керованість	Технологія має забезпечувати можливість діагностування процесу навчання та варіації засобами і методами для корекції процесу навчання та результатів

Властивості дистанційного навчання як компонента педагогічної технології розглянуті в працях вітчизняних науковців В.Бикова [17], В.Кухаренка [58], В.Олійника [100, 102], Є.Полат [92, 121, 122, 154]. Аналіз їх робіт допоміг нам узагальнити перелік основних властивостей ДН (табл. 2).

Таблиця 2

Основні властивості ДН як особливої педагогічної технології

Властивість	Характеристика
1	2
Оперативність	Можливість швидко реагувати для подолання бар'єрів у часі та просторі, передачі та отримання «свіжої» інформації, здійснювати швидкий зворотний зв'язок
Інформативність	Доступність до достатньої кількості освітніх ресурсів, зокрема в мережі інтернет
Гнучкість	Кожен суб'єкт навчання може діяти у зручній для себе час, у зручному місці, темпі

1	2
Модульність	При створенні навчальних програм враховується модульний принцип їх побудови, що дає можливість кожному студенту/слухачу формувати індивідуальну навчальну траєкторію і задовольняти індивідуальні потреби
Паралельність	Навчання відбувається одночасно з основною професійною діяльністю суб'єкта, тобто без відриву від виробництва
Далекодія	Незалежно від місця знаходження суб'єктів навчання й освітнього закладу ефективно здійснюється освітній процес
Асинхронність	Кожен суб'єкт навчання працює та навчається за власним графіком продовж дня, тижня тощо
Масовість	Охопити навчанням можна велику кількість людей і це не є критичним параметром
Рентабельність	Економічна ефективність технології стосовно затрат на її реалізацію
Нові вимоги до викладача та того, хто навчається	Нова роль та функції викладача; висуваються інші вимоги до того, хто навчається, які суттєво відрізняються від традиційних
Інформаційна технологічність	При дистанційному навчанні використовуються всі види інформаційних технологій, але переважно інноваційні
Соціальність	Дистанційне навчання надає рівну можливість отримання освіти всім верствам населення
Інтернаціональність	З'являється можливість імпорту й експорту знань та освітніх послуг

Принципи дистанційного навчання розглядалися у роботах І.Беха [15], Г.Брянцевої [24], В.Докучаєвої [34], М.Євтуха [35], В.Кухаренка [58], А.Нісімчук [91], В.Олійника [94, 100], І.Підласого [120], В.Солдаткін [112, 113, 150], В.Шматко [165], Б.Шуневича [166, 167], на базі яких нам вдалося виокремити власні принципи ДН та дати їх коротку характеристику (табл. 3).

Принципи дистанційного навчання як педагогічної технології

Принцип ДН	Характеристика
Пріоритетність психолого-педагогічних, соціальних та санітарно-гігієнічних під-ходів до всіх аспектів ДН	Гарантує, що всі технології (інформаційні, телекомунікаційні та ін.) Які застосовуються у ДН відповідають дидактичним і психологічним принципам і гарантують відсутність нанесення шкоди здоров'ю всіх суб'єктів навчання
Модульність змісту ДН та організації освітнього процесу	Ґрунтується на окремих положеннях концепції модульного навчання та стосується конструювання змісту ДН, навчально-методичного забезпечення
Максимальна інтеграція змісту ДН	Доцільність такого принципу базується на необхідності формування у слухачів цілісних уявлень про світ, системної природи знань тощо. Передбачає конструювання інтегрованих навчальних планів і програм
Формування інформаційно-освітнього середовища (Web-ередовища), яке відповідатиме меті, завданням і моделям ДН	Передбачає створення спеціалізованих Web-ресурсів в освітньому просторі та використання відкритих освітніх ресурсів, що не суперечить принципу відкритості
Стартовий рівень підготовки особистості до ДН	Гарантує ефективність ДН, як у напрямі використання потрібних інформаційно-комунікаційних та Інтернет-технології, так і психологічної готовності особистості до самоорганізації та самостійної роботи з високим рівнем мотивації
Активний зворотній зв'язок	Передбачає активне, змістовне, регулярне, оперативне та якісне (технологічно) спілкування між усіма суб'єктами ДН, як за ініціативи викладача або тьютора, так й самого суб'єкта навчання. Для цього можуть використовуватися різні засоби дидактичної взаємодії: особисті зустрічі, звичайна або електронна пошти, телефон, факс, віртуальні зустрічі в глобальній мережі інтернеті тощо
Відкритість	Виражається у всебічній свободі всіх суб'єктів ДН. Це стосується відсутності офіційних вимог щодо умов вступу до навчального закладу, свободи у плануванні індивідуальної траєкторії навчання, відсутності обмежень на час і темп навчання, вільного вибору місця навчання та можливості вибору викладача

ДН у реальному освітньому процесі реалізуються за допомогою технічних *засобів*: систем ДН, окремих програмних засобів, сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, інноваційних Web-технологій, Wiki-систем, а також різних цифрових пристроїв та пристроїв комунікації. Їх дослідженню були присвячені праці багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців, таких як: Ю.Богачкова, В.Богомолов [21], В.Биков, А.Гладир [29], А.Гуржій, М.Жалдак, Н.Клокар, Т.Коваль, А.Кудін, В.Кухаренко, В.Лапінський, М.Лещенко, А.Манак, Ю.Машбиць, Н.Морзе, С.Раков, С.Семерікова, С.Сисоєва, М.Смульсон, А.Співаковський, О.Спірін [152], П.Стефаненко, С.Титенко, Ю.Тріус та інших.

С.Сисоєва та К.Осадча зазначають [142], що «системи дистанційного навчання» – це загальна назва програмних засобів, побудованих на сучасних інформаційно-комунікаційних технологіях, з чим ми погоджуємося.

Сучасні науковці виділяють чотири основні класи систем підтримки дистанційного навчання:

1. *Authoring Packages* – авторські програмні продукти: спеціально розроблені програми, зазвичай, дають змогу викладачеві самостійно розробляти навчальний контент на основі візуального програмування без знання мов програмування.

2. *Content Management System (CMS)* – системи управління контентом: допомагають авторам створювати, додавати, редагувати, модифікувати та видаляти певний навчальний контент (графічні, звукові, аудіо-, відео-, текстові та інші файли) дистанційного курсу.

Системи управління контентом особливо ефективні в тих випадках, коли над створенням курсів працює велике число викладачів, яким треба використовувати однакові фрагменти навчальних матеріалів в різних курсах. Це скорочує час на розроблення курсів, оскільки, наприклад, замість створення нового зображення викладач може просто знайти і використовувати одне з готових. Такі системи краще застосовувати для створення Web-сайтів, порталів з розміщеними на них освітніми матеріалами [107].

3. *Learning Management System (LMS)* – система управління навчанням: як і CMS, уможливує маніпулювання контентом дистанційного курсу, а також містить організаційний компонент, який

спрощує адміністрування навчальних програм, допомагає відслідковувати статистичні дані діяльності слухача (результати тестів, інтенсивність відвідувань, поточне положення в проходженні навчального контенту та іншу інформацію, яка стосується навчального процесу).

4. Learning Content Management System (LCMS) – системи управління знаннями: комп'ютерна система, яка дає змогу керувати процесом навчання (успішність, відвідування тощо), так і контентом (активація дистанційних курсів або модулів адміністраторами; додавання, редагування або видалення контенту авторами).

Як відзначають науковці й аналітики, чітку межу між двома класами систем LMS та LCMS (з настільки схожими назвами) провести сьогодні дуже складно. Більшість виробників систем LCMS включають до них функціональність спільного управління навчанням, а провідні вирішення категорії LMS тепер реалізують і можливості управління навчальним контентом [107].

Всі зазначені системи використовуються для полегшення процесу створення контенту дистанційних курсів; зручності доставки навчального контенту, забезпечення дидактичними матеріалами і доступу до ресурсів; спрощення процесу адміністрування та керування навчального процесу, а також автоматизації контролю знань.

Для розв'язання задач дистанційного навчання, як зазначалось вище, сьогодні широкого застосування набули цифрові пристрої.

Цифровий пристрій (англ. digital device) – технічний пристрій або пристосування, призначене для отримання й опрацювання інформації в цифровій формі, використовуючи цифрові технології [162].

Орієнтовний перелік таких пристроїв та їх можливості й окремі недоліки наведено в табл. 4. За їх допомогою досягається підвищення ефективності педагогічного процесу, високий рівень індивідуалізації, мобільність усіх суб'єктів навчального процесу, інноваційності та доступності навчання, а також здійснюється використання новітніх інформаційно-комунікаційних та Інтернет технологій в ДН.

Слід відзначити, що цифрові пристрої можуть використовуватися для розв'язання різноманітних задач [27, 28]: для підготовки наукових, навчальних, організаційних і методичних матеріалів; представлення інформації; застосування комп'ютерних навчальних програм; як органайзер; передачі інформації на великі відстані; автоматизованого

пошуку інформації; обміну інформацією у синхронному й асинхронному режимах; збереження інформації; отримання оперативного зворотного зв'язку; забезпечення наочності; створення каталогів та бібліотек; виконання обчислювальних операцій; організації та проведення різноманітних контрольних заходів; аналізу результатів; а також для збереження та сортування різних банків даних тощо.

Таблиця 4

Цифрові пристрої, які можуть застосовуватись у дистанційному навчанні

№ з/п	Найменування пристрою	Можливості в навчанні	Орієнтовна ціна	Примітки
1	2	3	4	5
1	Персональний комп'ютер	Математичні розрахунки; бази і банки даних; робота з текстовими редакторами; видавництво і поліграфія; комп'ютерна та інженерна графіка, живопис; комунікація, обмін інформацією; Web-технології; моделювання об'єктів і явищ	Від 3500 грн	Не забезпечує мобільності, потребує постійного підключення до електроstromу, доволі громіздкий пристрій, який потребує додаткових зовнішніх (периферійних) пристроїв: мікрофон, Web-камера, навушники, сканер тощо
2	Ноутбук	Робота з текстовими редакторами, перегляд відео, прослуховування аудіозаписів, перегляд фотографій, бездротове використання Інтернету, читання електронних книг, органайзер, фоторедактори, програми для блогінгу, програма для сканування та розпізнання тексту	Від 5300 грн	Не забезпечує повної мобільності власника, тривалість роботи від батареї не більше за 4 години, доволі важкий пристрій для постійного пересування, потребує незначної кількості додаткових зовнішніх (периферійних) пристроїв: сканер тощо
3	Планшет Планшети подібні до ноутбуків, але включають сенсорний, тобто, чутливий до натискування екран і не містять механічної клавіатури. Введення тексту і керування здійснюється через екран, часто змінений спеціально для легко управління пальцями.	Робота з текстовими редакторами, перегляд відео, прослуховування аудіо записів, перегляд фотографій, бездротове використання Інтернету, читання електронних книг, органайзер, фоторедактори, програми для блогінгу, програма для сканування та розпізнання тексту	Від 2200 грн	Забезпечує повну мобільності власника, має більшу тривалість роботи від батареї ніж ноутбук, доволі легкий та зручний пристрій для постійного пересування, має вбудовану камеру, деякі моделі можуть навіть розпізнавати рукописний текст

Продовження табл. 4

1	2	3	4	5
4	Мобільний телефон (смартфон, комунікатор) (з англ. Smart – розумний, і англ. Phone – телефон) – окрема категорія телефонів, які – на відміну від	Перегляд офісних документів (word, excel), перегляд відео, прослуховування аудіозаписів, перегляд фотографій, бездротове використання інтернету, читання електронних книг,	Від 1200 грн	Забезпечує повну мобільність власника, тривалість роботи від 4–7 годин без підзарядки, легкий та зручний кишеньковий пристрій, має вбудовану камеру, бездротове підключення до
5	простих стільникових телефонів – мають більше оперативної пам'яті і власний потужний, як для кишенькових пристроїв процесор	органайзер, фото-редактори, програми для блогінгу, підключення до wi-fi		інтернет, передача інформації між пристроями без використання інтернет
6	Електронний рідер (електронна читанка)	Завантажувати та читати навчально-методичні матеріали, книжки, журнали і газети, створювати та редагувати нотатки, користуватися словниками-перекладачами, слухати аудіокниги та музику, доступ до Інтернету	Від 1000 грн.	Тривалість роботи від 10–15 годин без підзарядки, легкий та зручний пристрій

Отже, наш двосторонній підхід до розгляду ДН, як форми навчання й особливої (інноваційної) педагогічної технології, що ґрунтувався на основі праць вітчизняних і зарубіжних вчених, уточнив і розширив представлення про ДН як складну систему взаємопов'язаних і взаємообумовлених компонентів.

2. Особливості організації дистанційного навчання у післядипломній педагогічній освіті

ДН як педагогічна технологія має свою процесуально-діяльну характеристику, узагальнена структура якої представлена на рис. 2. У загальному плані до її складу обов'язково входять такі компоненти: цілепокладання (цілевизначення), планування, організація, реалізація цілей, аналіз результатів [138].

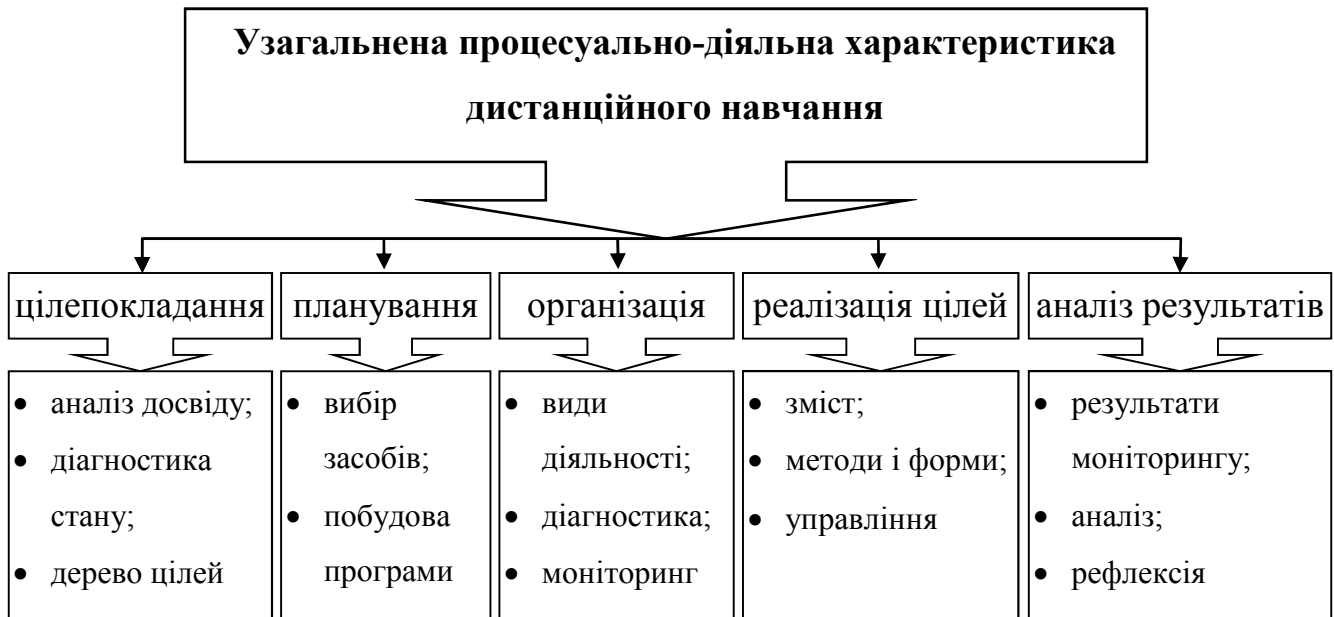

Рис. 2. Структура процесуально-діяльної характеристики ДН

Конкретна структура і зміст компонентів процесуально-діяльної характеристики ДН багато в чому залежить від специфіки сфери й умов застосування. Так, система підвищення кваліфікації медичних працівників значно відрізняється від систем підвищення кваліфікації працівників комунальних та інших служб, що необхідно враховувати під час розроблення галузевих концепцій організації ДН.

У концептуальному плані система підвищення кваліфікації педагогічних працівників, як і будь-яка інша, характеризується основними показниками: базовими, педагогічними, організаційними [102] (рис. 3).

Рис. 3. Структура показників системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників

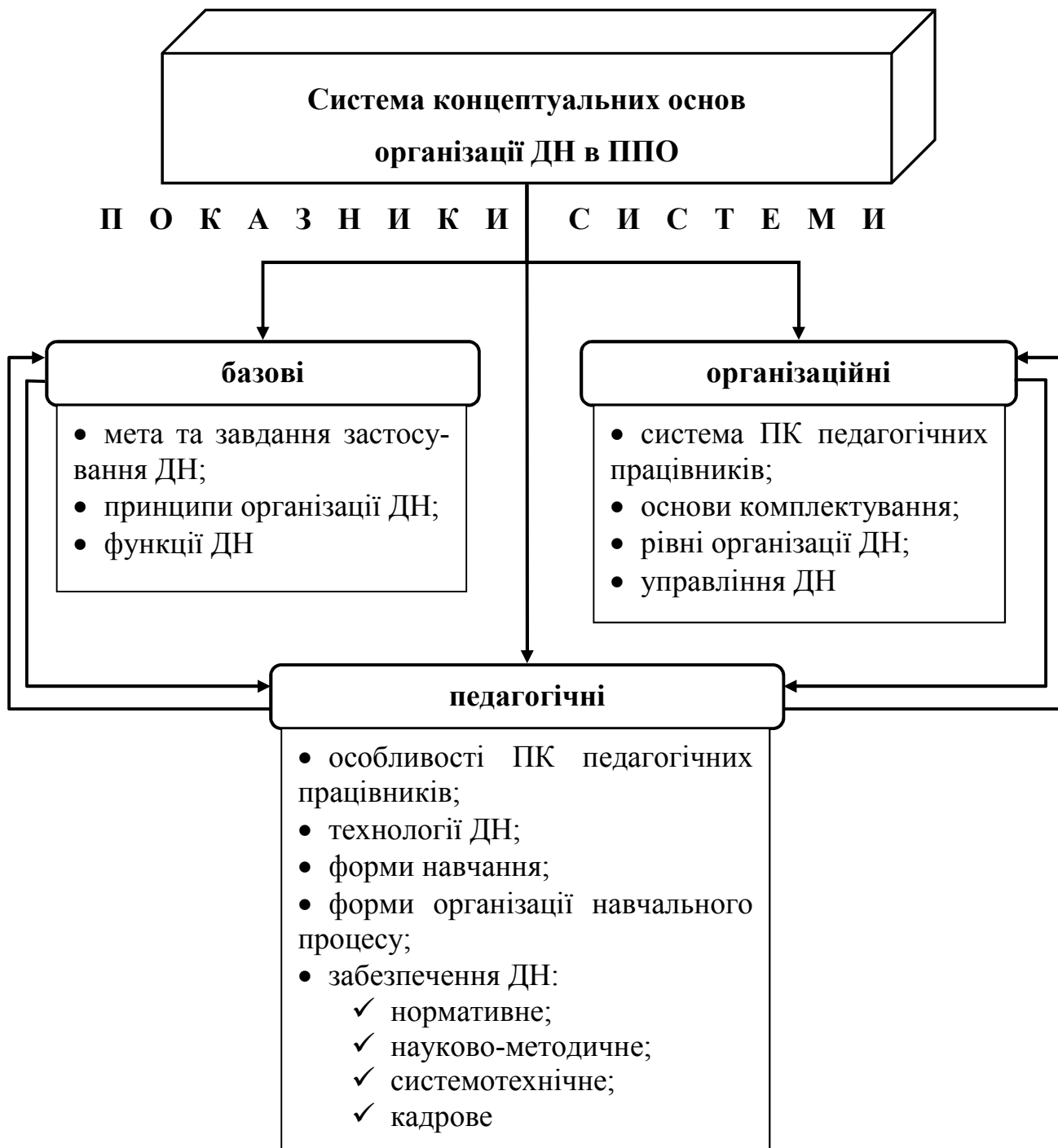
Базові показники – основна характеристика будь-якої системи підвищення кваліфікації. Вони використовуються під час проектування й аналізу систем підвищення кваліфікації.

Стосовно системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників різноманітні аспекти базових показників розглянуті в роботах А.Кузьмінського [50], В.Маслова [72, 73], В.Максимової [69, 70, 71], О.Мухачевої [80, 81], В.Олійника [100, 118], Н.Протасової [128, 129] та інших.

Педагогічні показники характеризують основні параметри освітньої діяльності системи підвищення кваліфікації. До них відносяться: освітні стандарти, зміст, форми навчання, форми організації навчального процесу, всі види забезпечення (наукове, нормативне, методичне, інформаційне, кадрове та ін.). Окремі аспекти цієї проблеми стосовно системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників розроблені В.Олійником, В.Гравітом, Л.Ляхоцькою та іншими [46, 102, 109].

Організаційні показники характеризують структуру та рівні системи підвищення кваліфікації працівників, порядок комплектування, управління, фінансування та матеріально-технічного забезпечення тощо. Особливе значення при цьому належить юридичному оформленню системи як цілісної самостійної структури, нормативному забезпеченню її стійкого функціонування і розвитку. Стосовно системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників велика низка аспектів організаційних показників розроблена в працях С.Антошук, В.Бикова, В.Гравіта, Л.Ляхоцької, В.Олійника, С.Хасіневич та інших [64, 86, 96, 97, 118].

Аналогічний підхід, на нашу думку, доцільно використати також для формування моделі концептуальних основ організації ДН у післядипломній педагогічній освіті на основі її базових, педагогічних та організаційних показників (рис. 4).

Рис. 4. Модель концептуальних основ організації дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті

У результаті ми отримали модель, основним компонентом якої є педагогічні показники концептуальних основ організації ДН в ППО.

Базові показники описують цілі застосування ДН в ППО, його принципи і функції, а організаційні – систему підвищення кваліфікації, основи її комплектування, рівні організації ДН тощо.

Модель на рис. 4 описана у загальних поняттях, вона є універсальною, тому що може застосовуватись у різних умовах.

Головним навчальним закладом системи післядипломної педагогічної освіти є ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України. Це обумовлює доцільність проведення дослідження концептуальних основ ДН в ППО саме на базі його двох інститутів: Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти (ЦППО) та Інституту відкритої освіти (ІВО). Ці інститути здійснюють підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних та педагогічних працівників освіти.

Нашому дослідженню передувала низка держбюджетних тем, під час розроблення яких розглядалися різні аспекти застосування ДН в освітньому процесі: «Зміст і організація дистанційної післядипломної педагогічної освіти» (2000-2002 рр.); «Теорія і методика підготовки управлінського і викладацького персоналу в системі дистанційної післядипломної освіти» (2003–2005 рр.); «Науково-методичні засади підвищення кваліфікації керівних кадрів ПТНЗ в системі дистанційного навчання» (2006–2008 рр.) «Кредитно-модульна система організації навчального процесу в підвищенні кваліфікації керівних кадрів освіти» (2009–2011 рр.) «Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій» (2012–2014 рр.)

Також в Університеті протягом 10 років плідно працює творчий колектив висококваліфікованих співробітників, який очолює доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України В.Олійник. За період 2000–2014 рр. члени колективу опублікували за проблемою ДН 2 монографії, 12 навчальних посібників, понад 50 наукових статей та близько 30 інших видань. Водночас захищено 2 докторські дисертації (В.Олійник, О.Самойленко), 1 кандидатська дисертація (Н.Бендерець), підготовлено до захисту 2 кандидатські та 1 докторську дисертації.

Базові показники концептуальних основ організації дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті, як видно

з рис. 4, включає такі поняття як мета і завдання застосування ДН, а також принципи організації ДН в ППО та його функції.

У загальному плані мета застосування ДН в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників освіти сформульована у п.1.4 Положення про дистанційне навчання, а саме: «... надання освітніх послуг шляхом застосування у навчанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій за певними освітніми або освітньо-кваліфікаційними рівнями відповідно до державних стандартів освіти; за програмами підготовки громадян до вступу у навчальні заклади, підготовки іноземців та підвищення кваліфікації працівників» [124].

В.Кухаренко вбачає, що вищою метою створення та розвитку системи дистанційної освіти є надання всім верствам населення у будь-яких районах країни та за її межами рівних освітніх можливостей, а також підвищення якісного рівня освіти завдяки активнішому використанню наукового і освітнього потенціалу провідних університетів, академій, інститутів та інших освітніх установ [58].

Стосовно післядипломної педагогічної освіти питання мети дистанційного навчання розглядалось у працях вітчизняних науковців С.Антощук, В.Гравіта, Л.Ляхоцької, В.Олійника та ін. Найповніше проблема мети застосування ДН в післядипломній педагогічній освіті розглянута в працях В.Олійника [94, 100, 102]. Так, він вважає, що основною метою застосування ДН в ППО є контрольоване та якісне забезпечення (нормативне, дидактичне, методичне та ін.) самостійної роботи суб'єктів навчання під керівництвом викладача (тьютора) [100, с. 47].

На основі аналізу низки наукових джерел, в яких розглядається мета застосування дистанційного навчання у різних структурах системи освіти (загальна середня, професійно-технічна, вища та післядипломна), а також враховуючи власний досвід застосування технологій ДН у процесі підвищення кваліфікації працівників в УМО НАПН України, вважаємо за доцільне уточнити зміст цього поняття за рахунок нових аспектів і сфер застосування ДН.

Насамперед мова йде про застосування технологій ДН у процесі підвищення кваліфікації працівників на базі замовника (ВНЗ, установа, фірма тощо), а також під час впровадження у навчальний процес принципів і моделей відкритої освіти.

Остаточно визначення поняття «мета застосування дистанційного навчання» у ППО / ВНЗ ППО ми формулюємо таким чином.

Метою застосування дистанційного навчання у ППО / ВНЗ ППО є якісне і всебічне забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних працівників на базі ВНЗ-замовника, ВНЗ-виконавця, у місцях безпосереднього проживання слухачів на основі широкого застосування сучасних технічних засобів, інформаційних і комунікаційних технологій, служб і сервісів Інтернет і принципів відкритої освіти.

Відповідно до нової, уточненої редакції мети організації ДН в ППО нами пропонуються такі *завдання* щодо їх реалізації:

- узагальнити і проаналізувати вітчизняний і закордонний досвід організації ДН у процесі підвищення кваліфікації педагогічних працівників і виробити на цьому підґрунті відповідні рекомендації;

- розробити і перевірити в експерименті організацію застосування технологій і засобів ДН під час підвищення кваліфікації педагогічних працівників на базі замовника, а також за місцем проживання слухачів або тимчасового їхнього перебування;

- підвищити якість інформаційно-освітнього забезпечення самостійної роботи слухачів, які підвищують кваліфікацію за індивідуальними навчальними планами, завдяки переходу від використання системи підтримки дистанційного навчання «Веб-клас ХП» до вживання хмарних технологій;

- дослідити практичну можливість застосування технологій і засобів ДН у процесі впровадження в ППО принципів, моделей і систем відкритої освіти. Особливу увагу звернути на досвід організації ДН у західноєвропейських університетах відкритого типу, а також на дослідження в галузі сучасних інноваційних технологій та сервісів Інтернету;

- розробити й апробувати в експерименті нову методику оцінювання успішності підвищення кваліфікації педагогічних працівників і результативність їхнього навчання на основі даних інноваційної системи педагогічного контролю, використання національної шкали та шкали ЄКТС.

Під час організації ДН в ППО потрібно враховувати як закономірності навчання і принципи дидактики з одного боку, так і специфічні принципи ДН, з іншого.

Загальні і специфічні принципи організації дистанційного навчання детально розглядалися в працях вітчизняних та зарубіжних учених В.Бикова [17], А.Кузьмінського [53], В.Кухаренка [58, с. 65–67; 59], В.Олійника [102, с. 136–137; 100, с. 51–52], Є.Полат [123], О.Рибалко [137], В.Трохименко [156], А.Хуторського [159, 161] та ін. Їх перелік і стислий зміст представлені у цьому дослідженні.

У контексті цього дослідження нам представляється доцільним виділити такі *принципи*, які безпосередньо впливають на організацію ДН саме у післядипломній педагогічній освіті. Спираючись на праці В.Олійника та врахувавши власний досвід, на нашу думку, до таких принципів варто віднести:

- принцип не суперечливості всіх аспектів дистанційного навчання чинному законодавству, нормативним актам Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України та Президіума Національної академії педагогічних наук України та ін.;
- принцип урахування особливостей і специфіки ППО: контингент, навчальний процес, регіональні особливості, забезпечення тощо;
- принцип територіально-галузевого підходу до організації системи ДН та її ієрархії;
- принцип педагогічної обумовленості та доцільності застосування інформаційних, комунікаційних, Інтернет–технологій, технологій ДН;
- принцип урахування сучасного позитивного вітчизняного і зарубіжного досвіду організації ДН, реальних можливостей ВНЗ ППО;
- принцип добровільності участі, рівність прав і обов'язків суб'єктів системи ДН. Стосунки між учасниками ДН регулюються законодавством України, відповідними нормативними актами, договорами про співпрацю тощо;
- принцип поєднання загальнодержавних підходів із широкою ініціативою регіональних і місцевих органів управління освіти;
- принцип обліку й урахування специфіки освітніх потреб різних категорій слухачів.

Розглянуті вище принципи організації ДН стосуються як системи ППО в цілому, так застосування технологій ДН у окремому ВНЗ ППО.

Дистанційне навчання є поліфункціональною педагогічною технологією. У навчальному процесі ДН виконує низку **функцій**, до найважливіших з яких, на нашу думку, слід віднести: навчальну, організаційну, управлінську, контрольну та комунікативну.

Навчальна функція передбачає досягнення освітніх цілей та певних компетенцій особистості, яка навчається, тобто удосконалення знань і вмінь, їх систематизація та використання на практиці. Для її реалізації важливо поширювати навчальні матеріали, двосторонній обмін інформацією, доступ до комплексів дидактичного забезпечення та численних джерел навчальної інформації, як у віртуальному навчальному середовищі, так на відкритих освітніх ресурсах, а також – через технічні засоби зв'язку.

Організаційна функція полягає у плануванні навчального процесу на всіх рівнях від індивідуального (для слухача, тьютора, викладача) до регіонального (для навчального закладу, установи, цілого регіону тощо), розподілі обов'язків між усіма суб'єктами ДН, створенні та використанні інформаційної бази слухачів, тьюторів та викладачів, умов надання доступу до навчальних дистанційних ресурсів, розробленні методичних рекомендацій викладачам і студентам з організації занять і роботи з комп'ютерними мережами.

Управлінська функція передбачає на основі попередньо одержаної інформації дотримання індивідуальної навчальної траєкторії та коригування подальшої діяльності кожного слухача і спрямована на формування та розвиток у слухачів навичок самостійної пізнавальної діяльності, стимулювання та підвищення мотивації їхньої самостійної роботи та досягнення мети навчання на кожному етапі.

Контрольна функція забезпечує контроль за ходом навчального процесу, дозволяє оцінювати та порівнювати результати власної діяльності слухача з попередніми досягненнями, аналізувати місце в рейтингу, що сприяє формуванню вмінь здійснювати рефлексію, самоконтроль і підвищує мотивацію до самоосвітньої діяльності. Реалізується через ведення, зберігання та надання звітної інформації щодо діяльності усіх суб'єктів дистанційного навчання, моніторинг результатів навчальної роботи слухачів, аналіз їхньої успішності та діагностику навчально-пізнавальної діяльності.

Комунікативна функція забезпечує формування комунікативної компетенції слухачів на основі двостороннього і групового обміну інформацією, інтерактивного телекомунікаційного спілкування, зворотного зв'язку та різного роду мережевої взаємодії між усіма учасниками ДН.

Слід зазначити, що, як правило, дистанційне навчання реалізує свої функції на основі передових методів і методик, на базі сучасної комп'ютерної техніки, телекомунікаційних мереж та якісного програмного (сертифікованого) забезпечення.

Розглянуті вище базові показники концептуальних основ організації ДН в ППО становлять теоретичний фундамент проблеми. Її практичні аспекти найбільш пов'язані з педагогічними та організаційними показниками дистанційного навчання, орієнтовний перелік яких представлений на рис. 4.

3. Практичні аспекти організації дистанційного навчання у післядипломній педагогічній освіті

На конкретні аспекти організації дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті значно впливають педагогічні показники системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників, які, як видно з рис. 4, включають: особливості контингенту і специфіку навчального процесу, форми навчання і форми організації навчання, організацію педагогічного контролю і методику оцінювання результатів, всі види забезпечення освітньої діяльності тощо.

Завдяки врахуванню педагогічних показників, під час планування щодо використання технологій дистанційного навчання та при організації ДН реалізується важливий принцип ДН – «пріоритетність психолого-педагогічних, соціальних та санітарно-гігієнічних підходів до всіх аспектів ДН» [94].

Особливості контингенту системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників – найважливіша складова педагогічних показників.

Контингент ППО – це дорослі люди, на навчання яких розповсюджуються принципи андрагогіки. На зміст і організацію дистанційного навчання впливають такі характеристики контингенту, як: вік, освіта, досвід роботи, соціальний статус, рівень комп'ютерної грамотності тощо. Особисті характеристики контингенту також впливають на структуру, обсяг і практичну спрямованість змісту навчання.

Питаннями навчання дорослих і різноманітними його аспектами займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: Б.Ананьєв [6], Т.Андрющенко [7], С.Архипова [10], С.Батишев [11, 12, 133], С.Болтівець [22], С.Змейов [38, 39, 40, 41], В.Луговий [61, 62], Л.Набока [82, 83, 116], Н.Ничкало [89, 90, 131], М.Ноулз [170], С.Сисоєва [141], Л.Сігаєва [47, 143, 144, 145, 146], М.Скрипник [147, 148, 149], В.Пуцов [116, 134, 135, 136].

Аналіз окремих тем з цих досліджень свідчить, що освіта дорослих є одним з перспективних напрямів інтеграції освіти України у світову та Європейську систему неперервної освіти [158].

Структура, зміст, направленість та організація навчального процесу в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників

кардинально відрізняються від процесу навчання у вищій школі за наступними основними параметрами:

- у навчальних програмах і планах відсутні повноцінні дисципліни – замість них адаптовано розділи і теми. При модульній конструкції навчальних програм і планів – це навчальні модулі → змістові модулі → теми;

- відносно невелика тривалість навчання та малий бюджет часу. Тому необхідна висока ступінь інтеграції змісту, його генералізація та актуалізація, що вимагає високої кваліфікації від розробників навчальних програм і планів, певного досвіду роботи у системі підвищення кваліфікації;

- спрямованість навчання в системі підвищення кваліфікації – професійна і переважно з яскраво вираженим практичним нахилом. Так система підвищення кваліфікації педагогічних працівників – основний інструмент державної політики в галузі освіти, тому в його змісті питанням нормативно-правового забезпечення має приділятися достатньо уваги.

Отже, особливості контингенту і специфіка навчального процесу в післядипломній педагогічній освіті суттєво впливають на вибір технологій ДН, зміст навчального матеріалу, його логіку побудови й оформлення, обсяг, режим та динаміку представлення тощо.

Професійна характеристика контингенту включає її структуру за приналежністю та посадою, що обіймається. За приналежністю: керівники, науково-педагогічні, педагогічні працівники, працівники методичних і спеціалісти психологічних служб освіти тощо. За посадою, що обіймається – це категорії слухачів, кількість яких достатньо велика і в середньому становить: у Чернігівському ОППО – 32, а у Луганському ОППО – 115 [109].

Професійні характеристики контингенту використовуються в процесі розроблення навчальних програм, планів і технологій дистанційного навчання.

Під кутом зору організації ДН найбільший інтерес становлять такі кількісні характеристики контингенту як середня щорічна кількість слухачів, які підвищують кваліфікацію у певному ВНЗ ППО і середня щорічна кількість навчальних груп. Ці дані потрібні для розрахунку необхідної кількості персональних комп'ютерів, комп'ютерних класів і

спеціалізованих аудиторій та інших видів матеріально-технічного забезпечення ДН.

Розкид середніх кількісних характеристик залежить від конкретного ВНЗ ППО і становить, за даними 2011 р.:

✓ кількість слухачів/рік – від 3200 в Кіровоградському ОППО до 10000 у Львівському ОППО;

✓ кількість навчальних груп/рік – від 70 в ЦППО УМО до 700 у Львівському ОППО [109].

Як приклад врахування особливостей контингенту ППО під час організації ДН можна розглянути результати досліджень за держбюджетною НДР на тему «Науково-методичні засади підвищення кваліфікації керівних кадрів ПТНЗ в системі дистанційного навчання», який проведено співробітниками УМО С.Антощук, В.Биковим, В.Гравітом, Л.Ляхоцькою та іншими під керівництвом В.Олійника, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена НАПН України.

Аналіз результатів навчального процесу за період 2005–2010 рр. (діагностика, анкетування, інтерактивні опитування, атестація тощо) дав змогу виявити найслабкіші місця в підготовці директорів ПТНЗ та їх заступників, а саме:

- недостатні знання в галузі педагогіки, психології, виховання й управління, слабе володіння сучасним понятійним апаратом і термінологією цих наук;

- недостатня підготовленість щодо практичного застосування в навчанні сучасних педагогічних, інформаційних і телекомунікаційних технологій;

- недостатня підготовленість до управління ПТНЗ у нових умовах до прийняття обґрунтованих управлінських рішень і організації їх виконання;

- невисокий рівень особистої комп'ютерної грамотності, відсутність практичних навичок у застосуванні інформаційних і телекомунікаційних технологій в управлінні ПТНЗ;

- поверхове ознайомлення з європейським і світовим досвідом професійно-технічної освіти взагалі і системами підготовки кваліфікованих робітників, зокрема.

Виходячи з аналізу ситуації, бачимо, що особливу увагу під час підвищення кваліфікації директорів ПТНЗ було зосереджено на

підвищенні їхньої комп'ютерної грамотності, на користуванні сервісами Інтернет у професійній діяльності. Презентаційні матеріали до кожного заняття розроблялись із врахуванням прогалин у підготовці директорів ПТНЗ, вікових показників, стажу роботи тощо.

Отже, врахування особливостей контингенту, його специфіки є обов'язковою умовою для якісної організації ДН.

До специфічних особливостей ППО, врахування яких є необхідним у процесі організації ДН, відноситься також структура, зміст і організація навчального процесу. Як зазначалося вище, структура є модульною, цілісні навчальні дисципліни відсутні, бюджет часу відносно невеликий і, як правило, не перевищує 7 кредитів ЄКТС.

В організації ДН суттєве значення має обґрунтований вибір технологій і засобів дистанційного навчання, який у загальному вигляді залежить від таких факторів:

- цілі та зміст навчання (навчальні програми);
- організація навчання (навчальні плани);
- особливості контингенту (категорія, вік, стаж і досвід роботи тощо);
- рівень комп'ютерної грамотності контингенту;
- можливості навчального закладу (комп'ютерне оснащення, кадрове, матеріально-технічне забезпечення тощо).

Класифікація технологій ДН досліджувалася різними вітчизняними та зарубіжними науковцями: В.Беспальком [13], В.Биковим [18, 118], В.Кухаренком [58, 59], В.Олійником [94, 95, 100, 102, 118], Є.Полат [92, 121, 154], П.Стефаненком [153], А.Хуторським [160, 161]. У результаті аналізу їх наукових надбань нами розроблена таблиця властивостей та можливостей технологій ДН (табл. 5).

У реальному навчальному процесі, як правило, використовуються змішані технології дистанційного навчання і спеціальні веб-орієнтовані середовища ДН, які розробляються з використанням різноманітних систем підтримки ДН (Прометей, ATutor, Moodle, Веб-клас ХПІ тощо) або інших інформаційно-комунікаційних технологій. Як приклад, в Університеті менеджменту освіти НАПН України для підвищення кваліфікації використовується змішана технологія ДН і віртуальні навчальні середовища, розроблені з використанням «Веб-класу ХПІ».

Таблиця 5

Узагальнена характеристика технологій дистанційного навчання

Технологія	Засоби доставки навчально-методичного матеріалу	Засоби навчання	Засоби дидактичної взаємодії	Організаційні форми навчання
1	2	3	4	5
«Кейс»	Особисто	Друковані, cd-rom, аудіо-, відео-носії	Очно, телефон, факс	Настановні заняття, лекції, семінари, самостійна робота, консультації
Кореспондентська	Поштою	Друковані, cd-rom, аудіо-, відео-носії	Пошта, телефон	Самостійна робота, консультації
Радіотелевізійна	Радіо, телебачення	Друковані, комп'ютерні програми, аудіо, відео	Електронна пошта, телеконференц зв'язок	Настановні заняття, лекції, самостійна робота, консультації
Мережева	Інтернет	Гіпертекстові, гіпермедійні, комп'ютерні програми	Електронна пошта, відео-конференц-зв'язок	Лекції, семінари, самостійна робота, консультації
Мобільна	Особисто, тв-інформ., інтернет	Електронні, комп'ютерні програми, гіпертекстові, гіпермедійні	Очно, електронна пошта, відеоконференцзв'язок	Самостійна робота, консультації

Сьогодні в УМО НАПН України здійснюється поступовий перехід до використання системи eFront, а також хмарних технологій і сервісів Google.

У змішаній технології ДН в окремому педагогічно обґрунтованому поєднанні можуть бути присутні елементи різних технологій. Головне те, щоб технологія ДН, яка застосовується у навчальному процесі кожного ВНЗ ППО, була чітко описана, зазначено її склад та межі доцільного застосування.

Організація ДН здебільшого залежить, як було показано вище, від форм навчання, які застосовуються при підвищенні кваліфікації педагогічних працівників.

У статті 49 закону України «Про вищу освіту» зазначається, що:

1. Навчання у вищих навчальних закладах здійснюється за такими формами:

- 1) очна (денна, вечірня);
- 2) заочна (дистанційна).

2. Форми навчання можуть поєднуватися [36].

Відтак сьогодні у системі ПК педагогічних працівників паралельно застосовуються різні форми навчання: очна, заочна, очно-дистанційна, дистанційна та інші поєднання форм навчання, що не суперечить закону України «Про вищу освіту». У кожній формі навчання можуть використовуватися технології або елементи ДН. У кожному варіанті ДН матиме свої особливості, врахування яких обов'язкове під час організації дистанційного навчання.

Дистанційна форма навчання – форма організації навчального процесу у закладах освіти (ВНЗ, ЗПО, ПТНЗ, ЗНЗ), яка забезпечує реалізацію ДН та передбачає можливість отримання випускниками документів державного зразка про відповідний освітній або освітньо-кваліфікаційний рівень [124].

Очно-дистанційна форма навчання – значно відрізняється від попередніх, дає змогу вдало поєднати переваги всіх форм навчання.

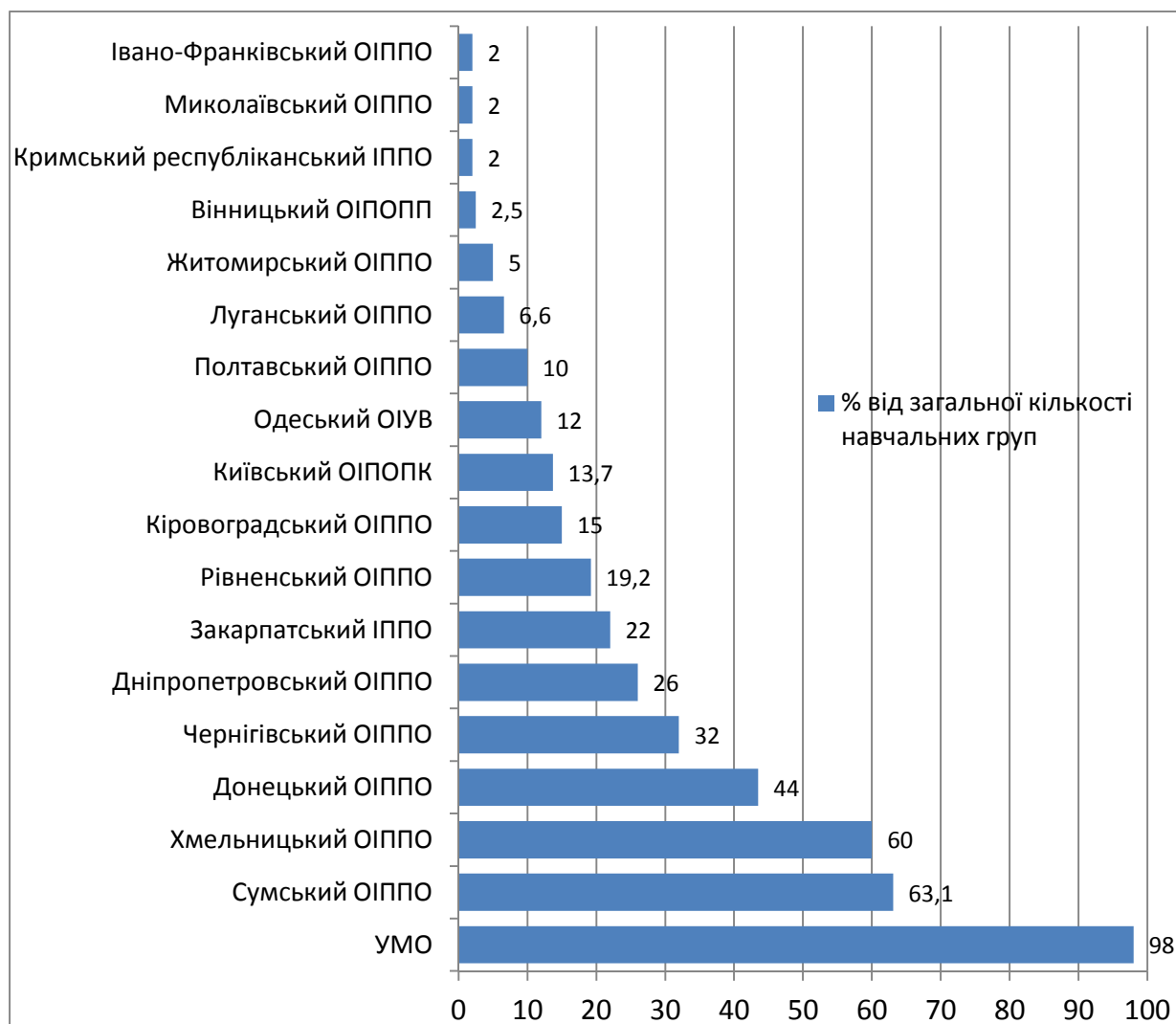
Вперше така форма навчання для ПК була розроблена творчим колективом співробітників УМО НАПН України під керівництвом доктора педагогічних наук, дійсного члена НАПН України В.Олійника. А з вересня 2005 р. Університет переважно перейшов на підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних та педагогічних кадрів освіти за очно-дистанційною формою навчання [85].

Типова структура одного з варіантів підвищення кваліфікації керівників та педагогічних працівників освіти за очно-дистанційною формою навчання представлена на рис. 5.

Нині підвищення кваліфікації педагогічних працівників освіти за очно-дистанційною формою навчання отримало розповсюдження в системі ППО. Так, у 18 інститутах із 27, які належать до системи ППО, частково використовується така форма навчання. Найбільшого поширення, за даними 2011 р., вона набула, як видно з діаграми (рис. 6) в Університеті менеджменту освіти (98%), Сумському (63,1%), Хмельницькому (60%), Донецькому (44%), Чернігівському (32%), Дніпропетровському (26%), Закарпатському (22%), Рівненському (19,2%) обласних інститутах ППО.

Рис. 5. Структура очно-дистанційної форми навчання для підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти в УМО НАПН України

Рис. 6. Інтенсивність використання очно-дистанційної форми ПК у навчальних закладах системи ППО

В Україні відсутні ВНЗ типу мегауніверситетів (відкритий університет західного європейського типу), в яких основною формою навчання є дистанційна. У вітчизняних ВНЗ дистанційна форма навчання застосовується, як зазначалося вище, спільно з іншими формами: очною, заочною тощо, і, як правило, за окремими навчальними дисциплінами гуманітарного спрямування.

Дистанційна форма навчання реалізується у вигляді дистанційних курсів навчальних дисциплін/модулів.

Курс ДН – це інформаційна система, яка є достатньою для навчання окремим навчальним дисциплінам за допомогою опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [125].

Водночас, на думку Н.Морзе та О.Глазунової [76], доцільно застосовувати назву: «електронний навчальний курс». Електронний навчальний курс (ЕНК) – це комплекс електронних навчально-методичних матеріалів, створених для організації індивідуального та групового навчання з використанням дистанційних технологій, що базуються на Інтернет-технологіях, відповідно до графіку навчального процесу ВНЗ.

За допомогою дистанційних курсів навчальних дисциплін/модулів реалізується керована самостійна робота слухача, здійснюється його мотивація до активної пізнавальної діяльності.

Проблеми їх створення для різних рівнів навчальних закладів досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені: Л.Гаврилова [27], В.Демкін і Г.Можаєва [31], Н.Клокар [45], В.Кухаренко [55, 56, 57, 58], Н.Морзе [77, 78], Н.Савченко, Н.Сиротенко [140].

За очно-дистанційною формою підвищення кваліфікації керівних та педагогічних кадрів освіти основу організації ДН також становлять дистанційні курси навчальних дисциплін/модулів. Врахувавши досвід відомих науковців щодо їх розробок та специфіку системи ПК, а також безпосередньо власний досвід ми можемо запропонувати типову структуру електронного (дистанційного) навчального курсу ПК, яка представлена на рис. 7.

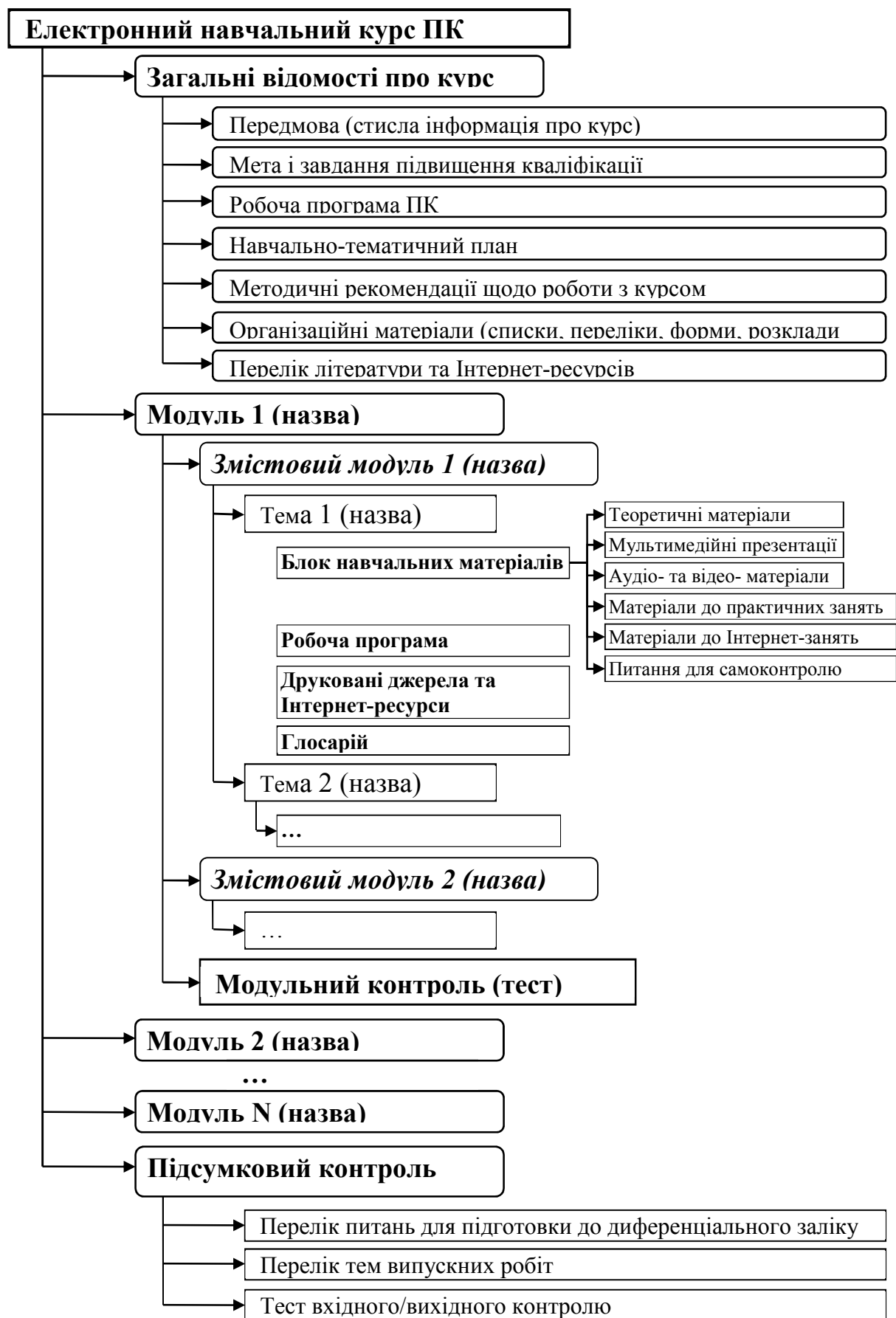

Рис. 7. Типова структура електронного (дистанційного) навчального курсу підвищення кваліфікації

За очно-дистанційною формою ПК педагогічних працівників організація дистанційного навчання залежить від етапу навчання. На очних етапах в основному реалізуються навчальна і контрольна функції ДН, на дистанційному – всі функції (навчальна, організаційна, управлінська, контролююча, комунікативна).

Під час підвищення кваліфікації педагогічних працівників дистанційна форма навчання застосовується в основному на дистанційному етапі для забезпечення самостійної роботи слухачів. Як правило, реалізується у вигляді навчальних модулів вибіркової частини навчального плану.

До форм організації навчального процесу у вищій школі, як відомо, відносяться: навчальні заняття, самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи [36].

За дистанційного навчання форми організації навчального процесу мають свою специфіку. Так, навчальні заняття, як правило, є дистанційними і можуть проводитися у синхронному й асинхронному режимах.

Синхронний режим – взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої всі учасники одночасно перебувають у веб-середовищі ДН (чат, аудіо, відеоконференції, соціальні мережі тощо) [124].

Асинхронний режим – взаємодія між суб'єктами ДН, під час якої учасники взаємодіють між собою із затримкою у часі, застосовуючи при цьому електронну пошту, форум, соціальні мережі тощо [124].

4. Педагогічний контроль та оцінювання результатів навчання

Забезпечити високу якість освітньої діяльності в ППО та якість підвищення кваліфікації без організації сучасної системи педагогічного контролю і науково обґрунтованої методики оцінювання результатів навчання неможливо.

Тому в процесі дослідження концептуальних основ організації дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті проблемам педагогічного контролю та оцінювання результатів приділялась особлива увага

Теорія і практика різних аспектів педагогічного контролю розглянута в працях вітчизняних і зарубіжних учених А.Алексюка, С.Архангельського, І.Булах, Я.Балюбаша, Г.Дмитренка, К.Корсака, М.Мруги, Л.Одерія, В.Олійника, І.Підласого, С.Полот, І.Філончука та ін. [86, с. 79–81].

У теорії педагогічного контролю розрізняють як змістові, так і організаційні аспекти проблеми. Основу змістової складової теорії педагогічного контролю утворюють принципи, функції та вимоги (рис. 8).

Рис. 8. Структура змісту теорії педагогічного контролю

Дидактичні принципи контролю знань – це вихідні теоретичні положення, відповідно до яких будується практична діяльність викладача та слухача і на підставі яких визначаються зміст контролю знань, його методи і форми організації. Основними вважають шість дидактичних принципів перевірки й оцінювання знань: дієвість, систематичність, індивідуальний характер, диференціація, об'єктивність і єдність вимог [42].

Функції контролю поділяють на специфічні й загальні [163]. До специфічних функцій належать: виявлення, вимірювання, оцінювання результатів навчання. У педагогічній літературі немає сталої класифікації функцій контролю. Розглянемо основні з них.

Діагностична функція контролю – це процес визначення рівня знань, умінь того, хто навчається, і водночас вона визначає недоліки й прогалини в знаннях, а відповідно, й усуває їх, тобто дає основу для «зворотного зв'язку», без якого неможливий процес навчання. Отримані діагностичні дані про засвоєння слухачами навчального матеріалу допомагають скоригувати процес підвищення кваліфікації, дає можливість робити висновки про невідповідність очікуваного й набутого рівня знань.

Головне завдання контролю в реалізації навчальної функції, яка передбачає таку організацію оцінювання навчальних досягнень слухачів, коли його проведення сприяє вдосконаленню і закріпленню знань слухачів. Саме від реалізації цієї функції залежить кінцевий результат навчання.

Виховна функція забезпечується наявністю системи контролю, яка організовує і спрямовує діяльність слухачів, допомагає виявити прогалини в знаннях, формує творче ставлення до навчального матеріалу та бажання розвивати свої здібності. Оцінка, яку ставить викладач, може бути заохочувальною, сприяти покращанню роботи, систематичній підготовці до занять і, відповідно, підвищенню якості засвоєння знань.

Розвивальна функція контролю надає широкі можливості для розвитку особистості: формування пізнавальних здібностей і опанування прийомів розумової діяльності. Процес контролю знань сприяє розвитку таких важливих якостей особистості, як самостійність мислення, багата і стійка пам'ять, виразна мова тощо. Слухачі розвивають здатність коментувати свою позицію, у них активізуються

увага, пам'ять, з'являється потреба в розширенні своїх знань, закріпленні професійних умінь тощо.

Методична функція контролю реалізується у процесі перевірки й оцінювання знань слухачів та результатів їх навчання. Вона дуже важлива для самого викладача та його подальшої роботи, оскільки у процесі контролю викладач одночасно оцінює свою методику викладання і зміст лекцій, семінарів, практичних занять, визначає недоліки в роботі, можливість їх усунення і шляхи вдосконалення процесу навчання.

У освітньому процесі всі функції контролю тісно пов'язані.

З метою досягнення навчального і виховного ефекту під час проведення контролю слід дотримуватися дидактичних вимог: планованості й систематичності; об'єктивності; всебічності; індивідуального підходу; економної витрати часу викладача та слухача; педагогічного такту [114].

Основу організаційної складової теорії педагогічного контролю утворюють рівні, види, умови тощо (рис. 9).

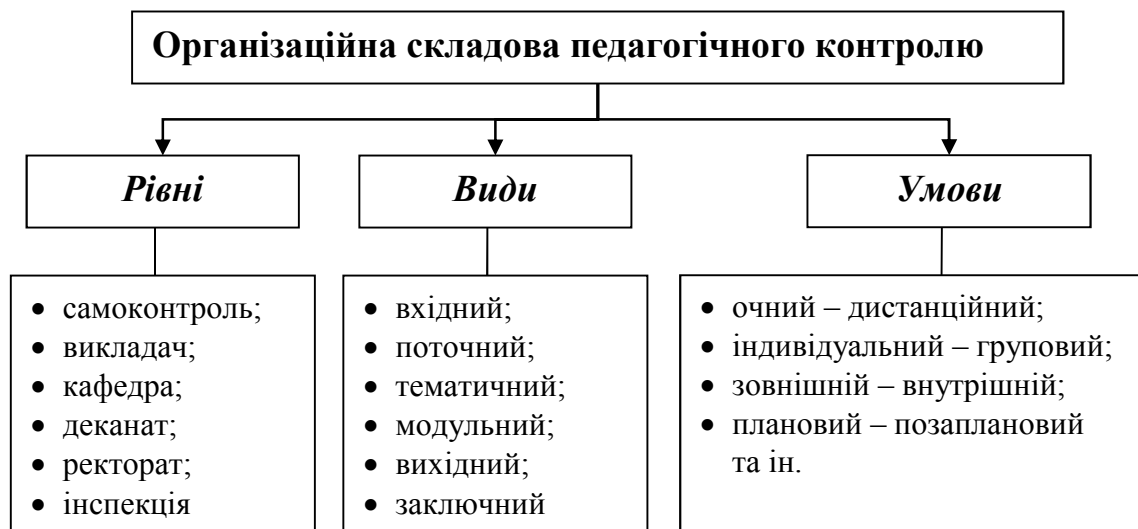

Рис. 9. Структура організаційної складової теорії педагогічного контролю

У ППО проблеми педагогічного контролю в теоретичних і практичних аспектах почали розроблятися у Центральному інституті післядипломної педагогічної освіти у 2003–2005 рр. під час виконання держбюджетних тем співробітниками В.Гравітом і А.Кліменко під керівництвом В.Олійника [105].

Під час проведення дослідження за темою «Теорія і методика підготовки управлінського і викладацького персоналу в системі дистанційної післядипломної освіти» обґрунтовано види педагогічного контролю (табл. 6) та запропоновано принципово нову систему педагогічного контролю, яка представлена на рис. 10.

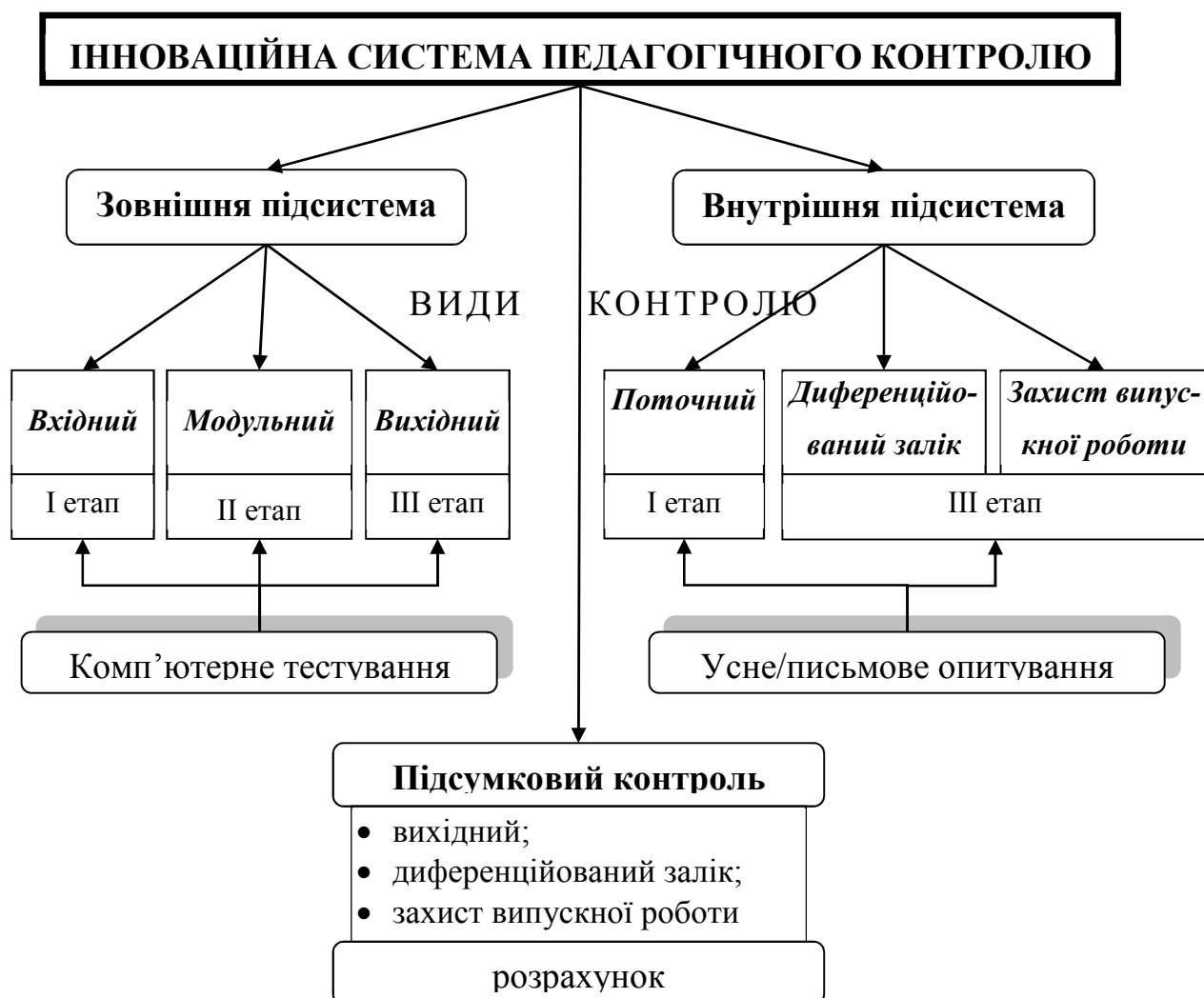
Таблиця 6

Характеристики основних видів педагогічного контролю [86]

№ 3/ п	Вид контролю, етапи	Характеристика
1	2	3
1	<i>Вхідний</i> (I етап)	Визначення стартового рівня знань і умінь слухачів. Проводиться під час прибуття слухачів на навчання методом комп'ютерного тестування
2	<i>Модульний</i> (II етап)	Проводиться з метою виявлення результатів засвоєння слухачами змісту вибіркових модулів на дистанційному етапі навчання
3	<i>Вихідний</i> (III етап)	Оцінювання результатів підвищення кваліфікації слухачами. Проводиться методом комп'ютерного тестування за тестами, близькими за змістом до тестів вхідного контролю. Організація та забезпечення таке, як під час вхідного контролю
4	<i>Поточний</i> (I етап)	Здійснюється під час освітнього процесу (кожного заняття). Стимулює слухачів до роботи з навчальною інформацією, дає можливість виявити прогалини в їхніх знаннях, підвищує їхню відповідальність за систематичну роботу з навчальним матеріалом
5	<i>Диференційований</i> <i>залік</i> (III етап)	Форма контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння слухачем навчального матеріалу з певних навчальних модулів. Може проводитися усно, письмово, за допомогою комп'ютерних програм у індивідуальній, груповій формах або фронтально
6	<i>Захист</i> <i>випускної</i> <i>(атестаційної)</i> <i>роботи</i> (III етап)	Форма педагогічного контролю, яка має виявити рівень та якість виконання слухачами індивідуальних завдань на дистанційному етапі навчання.

Наявність у системі педагогічного контролю організаційно самостійних і незалежних одна від одної підсистем на основі різних методів (комп'ютерне тестування та усне опитування) підвищує

достовірність результатів, зменшує вплив суб'єктивних факторів на оцінювання.

Рис. 10. Структура системи педагогічного контролю при підвищенні кваліфікації педагогічних працівників за очно-дистанційною формою навчання

Основа зовнішньої підсистеми педагогічного контролю складають тести. Теорія і практика педагогічного контролю методом тестування розглянута у працях вітчизняних і зарубіжних вчених В.Аванесова, І.Булах, П.Клайн, Л.Кухар, П.Федорук та інших [1, 2, 3, 25, 26, 44, 54, 74, 75, 110, 115, 155, 157].

Розроблення тестів для зовнішньої підсистеми педагогічного контролю в ЦППО УМО здійснюється за таким планом.

Викладачі кафедр до кожної теми своїх навчальних занять, які вони пропонують слухачам курсів підвищення кваліфікації, створюють тестові завдання (не менше як шість). Ці завдання обговорюються та затверджуються на відповідних кафедрах, після чого передаються до відділу змісту та якості підвищення кваліфікації ЦППО. У відділі формується загальний банк тестових завдань, який використовується кураторами-тьюторами провідних кафедр для розроблення структури (матриці) тестів, які відповідають змісту ПК кожної категорії слухачів. Матриці тестів, затверджені провідними кафедрами, передаються до відділу. На їх основі за допомогою спеціальної комп'ютерної програми створюються тести педагогічного контролю. Основні дані контрольних тестів:

Форма проведення – комп'ютерне тестування.

Довжина тесту – 40 тестових завдань.

Час, що відводиться на весь тест – 30 хв.

Час, що відводиться на 1 тестове завдання – 45 сек.

Інструктаж перед тестуванням – 5–10 хв.

Шкала оцінювання результатів – 100 балів.

Результати кожного слухача навчальної групи відразу після завершення тестування фіксуються на сервері та відображаються на екрані комп'ютера. В узагальненому вигляді представники відділу змісту та якості підвищення кваліфікації фіксують у спеціальних відомостях та надають їх на відповідну кафедру.

Комп'ютерне тестування проводять спеціалісти відділу змісту та якості ПК згідно з розкладом занять кожної навчальної групи. Представники кафедр на тестування не допускаються.

Внутрішня підсистема педагогічного контролю включає такі види контролю: диференційований залік і захист випускної роботи, які здійснюються методом усного або письмового опитування.

Диференційований залік – це форма контролю, яка полягає в оцінюванні засвоєння слухачем навчального матеріалу з певних навчальних модулів. Може проводитися усно, письмово, за допомогою комп'ютерних програм у індивідуальній, груповій формах або фронтально. У ЦППО УМО такий залік проводиться, як правило, за білетами, які розробляються профільною кафедрою. Білети зазвичай містять 2–3 питання, одне з яких має практичну спрямованість.

Організується провідною кафедрою і проводиться куратором-тьютором. Результати такого контролю фіксуються в заліковій відомості.

Захист випускних робіт – це форма педагогічного контролю, яка має виявити рівень та якість виконання слухачами індивідуальних завдань на дистанційному етапі навчання.

Організується провідною кафедрою і проводиться комісією у складі трьох осіб через публічний захист наукових досягнень слухача, викладених у випускній роботі. До захисту допускаються роботи, які виконані слухачем самостійно та лише після попередньої рецензії наукового керівника з позитивною оцінкою. Результати захисту оформлюються відповідним протоколом.

На сучасному етапі розвитку комунікаційних технологій стає можливим проведення диференціального заліку і захисту випускних робіт on-line з використанням різного програмного забезпечення для комунікацій (ICQ, Hangouts, Skype тощо).

Десятирічний досвід проведення диференційованого заліку і захисту випускних робіт у групах кафедри дистанційної освіти (сьогодні: кафедра відкритих освітніх систем та інформаційно-комунікаційних технологій) УМО показав: по-перше, доцільність таких форм педагогічного контролю та їх велике значення з погляду вироблення у слухачів правильної позиції з центральних питань професійної діяльності; по-друге, регулярність проведення педагогічного контролю сприяє позитивній динаміці навчання, рівномірності самостійної роботи слухачів протягом всього періоду підвищення кваліфікації; по-третє, чітка продуманість системи підвищення кваліфікації, професійне і практичне спрямування його змісту є остаточно потужним стимулом (мотивацією) до систематичної, регулярної самостійної роботи.

Педагогічне оцінювання (assessment) – це, як відомо, процес систематичного збору даних про знання та уміння слухачів [115, 110, 111]. Він є частиною оцінювання (evaluation) [63] та невід’ємним елементом освітньої діяльності, забезпечує зворотний зв’язок з педагогами для виявлення ефективності організації та проведення освітнього процесу, а також служить як мотивація (стимулювання) до активної пізнавальної діяльності [43, 110, 168].

У ЦППО для оцінювання навчальних досягнень слухачів використовуються дві шкали оцінок: 100-бальна шкала ЄКТС і шкала національних оцінок (відмінно, добре, задовільно, незадовільно). Перша застосовується при комп'ютерному тестуванні, друга – при усному/письмовому опитуванні (диференційований залік, захист випускної роботи).

Для переведення результатів усіх видів педагогічного контролю з оцінок національної до системи оцінювання за шкалою ЄКТС використовується спеціальний механізм (табл. 7).

Таблиця 7

Механізм приведення оцінок до шкали ЄКТС

Бали	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	Відмінно
82–89	B	Добре
74–81	C	
64–73	D	Задовільно
60–63	E	
35–59	FX	Незадовільно
1–34	F	

У 2013 р. під час проведення дослідження за держбюджетною темою «Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій» (див. Додаток 2) у методику оцінювання результатів підвищення кваліфікації введено нове поняття «підсумковий контроль».

Доцільність введення до системи педагогічного контролю такого поняття обумовлюється, по-перше, необхідністю підвищення достовірності результатів і, по-друге, намаганням зменшити вплив суб'єктивних факторів на результати усних, письмових або комбінованих опитувань (диференційований залік, захист випускної роботи).

Унаслідок обговорення проблеми групою експертів вирішено результат підсумкового контролю визначати за результатами трьох видів контролю (захисту випускної роботи, вихідного тестування та диференціального заліку) з використанням відповідних вагових коефіцієнтів (формула 1).

$$ОЦ_{П} = 0,6 \times ОЦ_{ВР} + 0,3 \times ОЦ_{ВК} + 0,1 \times ОЦ_{ДЗ}, \quad (1)$$

де: $ОЦ_{П}$ – підсумкова оцінка підвищення кваліфікації, бал;

$ОЦ_{ВР}$ – оцінка за захист випускної роботи, бал;

$ОЦ_{ВК}$ – оцінка за даними вихідного контролю, бал;

$ОЦ_{ДЗ}$ – оцінка за диференційований залік.

У підсумку, творчим колективом співробітників УМО (В.Гравіт, Л.Ляхоцька, С.Хасіневич, С.Антощук, А.Кліменко, Т.Сябрук) під керівництвом В.Олійника вперше в післядипломній педагогічній освіті розроблена, науково обґрунтована і запроваджена у реальній освітній процес інноваційна система педагогічного контролю і методика оцінювання навчальних досягнень слухачів та успішність підвищення кваліфікації.

До основних переваг такої системи педагогічного контролю слід віднести:

- наявність двох незалежних підсистем педагогічного контролю, які в організаційному плані здійснюються різними структурними підрозділами навчального закладу (відділ змісту та якості підвищення кваліфікації та кафедри) та функціонують у різний спосіб на основі різних методів (комп'ютерне тестування й усне або письмове опитування). При цьому зростає достовірність результатів і привабливість процедури в цілому;

- чітка послідовність видів контролю, їх логічна обумовленість і прив'язка до змісту навчання, регулярність проведення тощо об'єктивно сприяє сучасним підходам до організації навчального процесу;

- використання у системі педагогічного контролю переважно комп'ютерного тестування і спеціального програмного забезпечення підвищує надійність системи і достовірність результатів;

- система є демократичною (програмний засіб), наочною, прозорою. Як свідчить досвід, ставлення до неї слухачів позитивне. За останнє десятиріччя не було жодного конфлікту або претензій з боку слухачів;

- при подальшому розвитку системи педагогічного контролю та наявності правового забезпечення вбачається можливим запровадити у підвищення кваліфікації повну (всі члени комісії) або часткову (більшість членів комісії) дистанційну форму проведення диференційованого заліку та захисту випускних робіт, що значно знизить витрати і спростить традиційні (очні) форми контролю.

5. Забезпечення дистанційного навчання

ДН має бути всебічно забезпеченим. Основні види забезпечення ДН в післядипломній педагогічній освіті представлені на рис. 11.

Рис. 11. Основні види забезпечення ДН в ППО

Проблемам забезпечення ДН в ППО присвячені праці вітчизняних науковців С. Антошук [9, 84], В. Бикова [18, 19, 20], В. Гравіта [84, 103], А. Кузьминського [50, 51, 52], Л. Ляхощької [65], В. Олійника [84, 94, 95, 98, 103], Н. Протасової [127, 128, 129, 130], Т. Сорочан [106, 151] та інші.

Нормативне забезпечення. Перше положення про організацію очно-дистанційного підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів у ЦППО було розроблено у 2005 р. і діяло до виходу Положення про дистанційне навчання, затвердженого Наказом МОН України від 25.04.2013 року № 466.

Окремі аспекти застосування ДН у підвищенні кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти уточнено в таких положеннях:

- Про запровадження Європейської кредитно-трансферної системи у вищі навчальні заклади післядипломної

педагогічної освіти, схвалене рішенням вченої ради УМО від 20 грудня 2011 р., протокол №10;

- Про підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти в Університеті менеджменту освіти, схвалене рішенням вченої ради УМО від 30 січня 2013 р., протокол №1.

Тепер розробляється принципово нове положення про ДН в УМО, в якому будуть враховані останні досягнення у сфері ДН, вимоги нової редакції закону України «Про вищу освіту», нормативні акти МОН України, Президії НАПН України, розробки за темами науково-дослідних робіт.

Як правило, перераховані вище положення розроблялись під час виконання держбюджетних НДР творчим колективом у складі: В.Олійник, В.Биков, В.Гравіт, Л.Ляхоцька, С.Хасіневич, С.Антощук, А.Кліменко та інші під керівництвом В.Олійника, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена НАПН України.

Науково-методичне забезпечення дистанційного навчання. Взагалі науково-методичне забезпечення дистанційного навчання включає:

- методичні (теоретичні та практичні) рекомендації щодо розроблення та використання педагогічно-психологічних та інформаційно-комунікаційних технологій ДН;
- критерії, засоби і системи контролю якості ДН;
- змістовне, дидактичне та методичне наповнення веб-ресурсів (дистанційних курсів) навчального плану/навчальної програми підготовки [124].

Будь-яка науково-практична інформація, що використовується у навчальному процесі, потребує методичної організації, що, з огляду на виробничі потреби, забезпечує певну впорядкованість знань. Тому методична база навчання має бути науково обґрунтованою, тобто такою, що адекватно визначає якість і кількість необхідної інформації для підготовки певних фахівців [102, с. 193].

Конкретне науково-методичне забезпечення ПК керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти за очно-дистанційною формою навчання в УМО включає: навчальні посібники (3); навчально-методичні комплекси (6); методичні посібники (5);

комплекти наочних і роздаткових матеріалів до кожного навчального заняття (див. Додаток 1).

У післядипломній педагогічній освіті науково-методичне забезпечення ДН найбільш повно і кваліфіковано розроблено на кафедрі дистанційної освіти УМО (тепер кафедра відкритих освітніх систем та інформаційно-комунікаційних технологій). Воно включає матеріали загального призначення (методики, методичні вказівки/рекомендації та ін.) і матеріали методичного забезпечення навчальних програм, навчальних занять тощо.

Особливе місце в методичному забезпеченні очно-дистанційної форми навчання займають: перелік рекомендованих тем випускних робіт, перелік вибірових навчальних модулів з короткою анотацією, перелік орієнтовних питань для підготовки до диференційованого заліку тощо, а також презентаційні, аудіо- та відео- матеріали до лекцій, тематичних дискусій, практичних занять тощо.

Переліки та інші матеріали до навчальних занять розробляють кафедри. Також вони несуть відповідальність за відповідність їх змісту навчальним програмам, якість оформлення, повноту розкриття теми тощо.

Згідно з Положенням про дистанційне навчання, **системотехнічне забезпечення ДН** включає:

- апаратні засоби (персональні комп'ютери, мережеве обладнання, джерела безперебійного живлення, сервери, обладнання для відеоконференц-зв'язку тощо), що забезпечують розроблення і використання веб-ресурсів навчального призначення, управління навчальним процесом та необхідні види навчальної взаємодії між суб'єктами ДН у синхронному і асинхронному режимах;
- інформаційно-комунікаційне забезпечення із пропускну здатністю каналів, що надає всім суб'єктам ДН навчального закладу цілодобовий доступ до веб-ресурсів і веб-сервісів для реалізації навчального процесу у синхронному та асинхронному режимах;
- програмне забезпечення загального та спеціального призначення (зокрема, для осіб з особливими потребами), яке має бути ліцензійним або побудованим на програмних продуктах з відкритими кодами;

- веб-ресурси навчальних дисциплін (програм), що потрібні для забезпечення ДН;
- дистанційні курси/навчальні модулі, що об'єднує веб-ресурси навчальної дисципліни (програми) єдиним педагогічним сценарієм;
- інші ресурси навчального призначення.

Системотехнічне забезпечення ДН в ППО активно впливає на зміст, організацію та методи самостійної роботи суб'єктів навчання. Від повноти системотехнічного забезпечення на рівні ВНЗ залежить якість і повнота інформаційно-освітнього середовища (ІОС) навчального закладу. Побудоване на сучасних інформаційних технологіях і засобах телекомунікації ІОС ВНЗ післядипломної педагогічної освіти має відповідати таким принципам:

- багатокomпонентність – інформаційно-освітнє середовище становить багатокomпонентне середовище, що включає навчально-методичні матеріали, наукомістке програмне забезпечення, тренінгові системи, системи контролю знань, технічні засоби, бази даних та інформаційно-довідкові системи, сховища інформації будь-якого виду, включаючи графіку, відео тощо, пов'язані між собою;

- інтегральність – інформаційна компонента ІОС повинна містити всю необхідну сукупність базових знань у сферах науки і техніки з виходом на світові ресурси, що визначаються профілями підготовки фахівців, враховувати міждисциплінарні зв'язки, інформаційно-довідкову базу додаткових навчальних матеріалів, що деталізують і поглиблюють знання;

- розподіленість – інформаційна компонента ІОС оптимально розподілена за сховищами інформації (серверах) з урахуванням вимог і обмежень сучасних технічних засобів та економічної ефективності;

- адаптивність – інформаційно-освітнє середовище має не відторгатися сучасною системою освіти, не порушувати її структури та принципів побудови, а також дати можливість гнучко модифікувати інформаційне ядро ІОС, адекватно відображаючи потреби суспільства [86, с. 99].

Кадрове забезпечення дистанційного навчання. Стосовно ДН у вищій освіті ця проблема розглянута у праці В.Кухаренка і Н.Сиротенко [60], спільній роботі С.Сисоєвої, В.Осадчого та К.Осадчої [132], та роботі О.Гнедкової і А.Козьміної [30], а у післядипломній

педагогічній – у працях С.Антошук [8, 9], В.Гравіта [99], Л.Ляхоцької [67, 68], В.Олійника [99] та ін.

Головними аспектами проблеми кадрового забезпечення ДН є: номенклатура, вимоги, підготовка.

Один з варіантів номенклатури працівників у сфері ДН, розглянутий В.Олійником та В.Гравітом, представлено в табл. 8 [104].

Таблиця 8

Варіант номенклатури працівників у сфері дистанційного навчання для системи післядипломної педагогічної освіти

№ з/п	Штатна посада	Спеціалізація
1	2	3
1	Науково-педагогічні працівники: <ul style="list-style-type: none"> • професор; • доцент; • старший викладач; • викладач; • ассистент 	<ul style="list-style-type: none"> • Розробник дистанційних курсів; • розробник методичного та дидактичного забезпечення дистанційного навчання; • викладач (консультант) дистанційного навчання; • тьютор (куратор)
2	Начальники (завідувачі) центрів, лабораторій, методкабінетів і т.п. Спеціалісти органів управління освіти	Організатори дистанційного навчання різних рівнів
3	Методисти: <ul style="list-style-type: none"> • деканатів; • центрів (лабораторій, кабінетів); • навчальних закладів 	Підтримка та супровід дистанційного навчання

Особливе місце у кадровому забезпеченні дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті займає куратор-тьютор. Посада вперше в ППО введена в Університеті менеджменту освіти НАПН України у 2009 р. для забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних кадрів за очно-дистанційною формою навчання [126].

Сьогодні куратор-тьютор – головна фігура навчального процесу. Він безпосередньо бере участь у плануванні, організації та забезпеченні навчального процесу, надає кваліфіковану допомогу і підтримку слухачам тощо.

Тьютор у навчальному процесі дистанційного курсу займає велику роль, тому що він не тільки повинен брати активну участь у

житті навчальної групи, а й надавати необхідні рекомендації та поради щодо поведінки учасників у групі ДН [169].

Куратор-тьютор здійснює свою роботу відповідно до закону України «Про вищу освіту», нормативних актів Міністерства освіти і науки України, Президії Національної Академії педагогічних наук України, Університету менеджменту освіти та спеціального Положення «Про куратора-тьютора навчальної групи слухачів курсів підвищення кваліфікації за очно-дистанційною формою навчання».

Як свідчить наш особистий десятирічний досвід роботи куратором-тьютором навчальних груп різноманітних категорій слухачів, існує ціла низка питань і проблем у підготовці та роботі кураторів-тьюторів.

По-перше, у Національному класифікаторі України ДК 003:2010 «Класифікатор професій» [88], Законі «Про вищу освіту» [36] та Положенні про дистанційне навчання [124] відсутні як назва посади тьютора, так і назви посад спеціалістів у сфері дистанційного навчання взагалі.

ВНЗ потрібно створювати власні нормативні документи, які регламентують роботу тьюторів та інших спеціалістів ДН. Це, наприклад, зроблено в Університеті менеджменту освіти у 2009 р., про що говорилось вище.

По-друге, для обліку навантаження досі використовуються застарілі Норми часу для планування й обліку навчальної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників ВНЗ [93], в яких немає унормування навантаження як тьютора, так і спеціалістів у сфері ДН взагалі.

Для розв'язання цієї проблеми в УМО періодично протягом кількох років (2009, 2011, 2012 рр.) удосконалювалась та затверджувалась Інструкція з планування й обліку навчального навантаження науково-педагогічних працівників Університету менеджменту освіти.

По-третє, сьогодні в умовах активного застосування технологій ДН у ВНЗ різних рівнів в Україні існує невелика кількість навчальних закладів, де готують тьюторів, а також інших спеціалістів у сфері ДН.

Безпосередньо в УМО підготовка організаторів (менеджерів) ДН розпочато ще у 2002 р., а підготовка кураторів-тьюторів навчальних груп і викладачів-тьюторів різних рівнів – розпочалась лише у 2010 р.

Необхідність їхньої підготовки зумовлена активним застосування технологій ДН в навчальному процесі ВНЗ різних рівнів [8, 9].

По-четверте, відсутні відповідні кваліфікаційні характеристики спеціалістів у галузі ДН, на основі яких мають розроблятися навчальні плани та програми підготовки й підвищення кваліфікації таких спеціалістів.

По-п'яте, відсутнє чітке розмежування обов'язків тьюторів та іншого персоналу, які забезпечують здійснення ДН у ВНЗ, тому на тьюторів часто перекладено виконання обов'язків розробників дистанційних курсів, розробників методичного та дидактичного забезпечення ДН, викладачів (консультантів), організаторів дистанційного навчання різних рівнів, а також методистів із підтримки та супроводу ДН, що призводить до їх перенавантаження.

Слід розробляти чіткі інструкції для всіх суб'єктів дистанційного навчання, особливо це стосується організації, підтримки та супроводу ДН.

По-шосте, незважаючи на збільшення кількості персональних комп'ютерів, поліпшення інформатизації закладів освіти та розширення доступу до глобальної мережі Інтернет у окремих слухачів (особливо це стосується глибинки: невеликі міста і села) досі існують технічні перешкоди щодо навчання за дистанційними технологіями.

Такі проблеми треба враховувати під час комплектації навчальних груп та зараховувати на навчання за дистанційними технологіями тих слухачів, які мають технічні та технологічні можливості використання всіх переваг дистанційних технологій навчання.

По-сьоме, окремий контингент слухачів (переважно слухачі літнього віку з великим педагогічним досвідом) мають низький рівень комп'ютерної грамотності, що стає на перешкоді повноцінного використання технологій ДН.

У таких випадках варто пропонувати слухачам додаткові модулі або спецкурси за вибором, які б надали їм необхідні знання в галузі інформаційно-комунікаційних технологій.

По-восьме, укомплектування навчальних груп слухачів відбувається без будь-якого попереднього аналізу їхніх запитів та можливостей – в умовах планового замовлення на навчання реалізувати це практично неможливо.

Бажано проводити попереднє анкетування майбутніх слухачів та аналізувати їхні запити щодо навчання і на їх основі проводити набір слухачів та укомплектування навчальних груп. До цього процесу можна залучати тьюторів, які мають володіти менеджерськими якостями.

В УМО НАПН України з 2002 р. реалізується безперервна система підготовки (підвищення кваліфікації) окремих категорій фахівців ДН різного рівня. Підготовка кадрів до роботи в умовах запровадження технологій дистанційного навчання в освітній процес навчального закладу відбувається у двох напрямках: постійні семінари для співробітників УМО та підготовка (підвищення кваліфікації) кадрів для систем післядипломної педагогічної, вищої, професійно-технічної та середньої освіти (рис. 12).

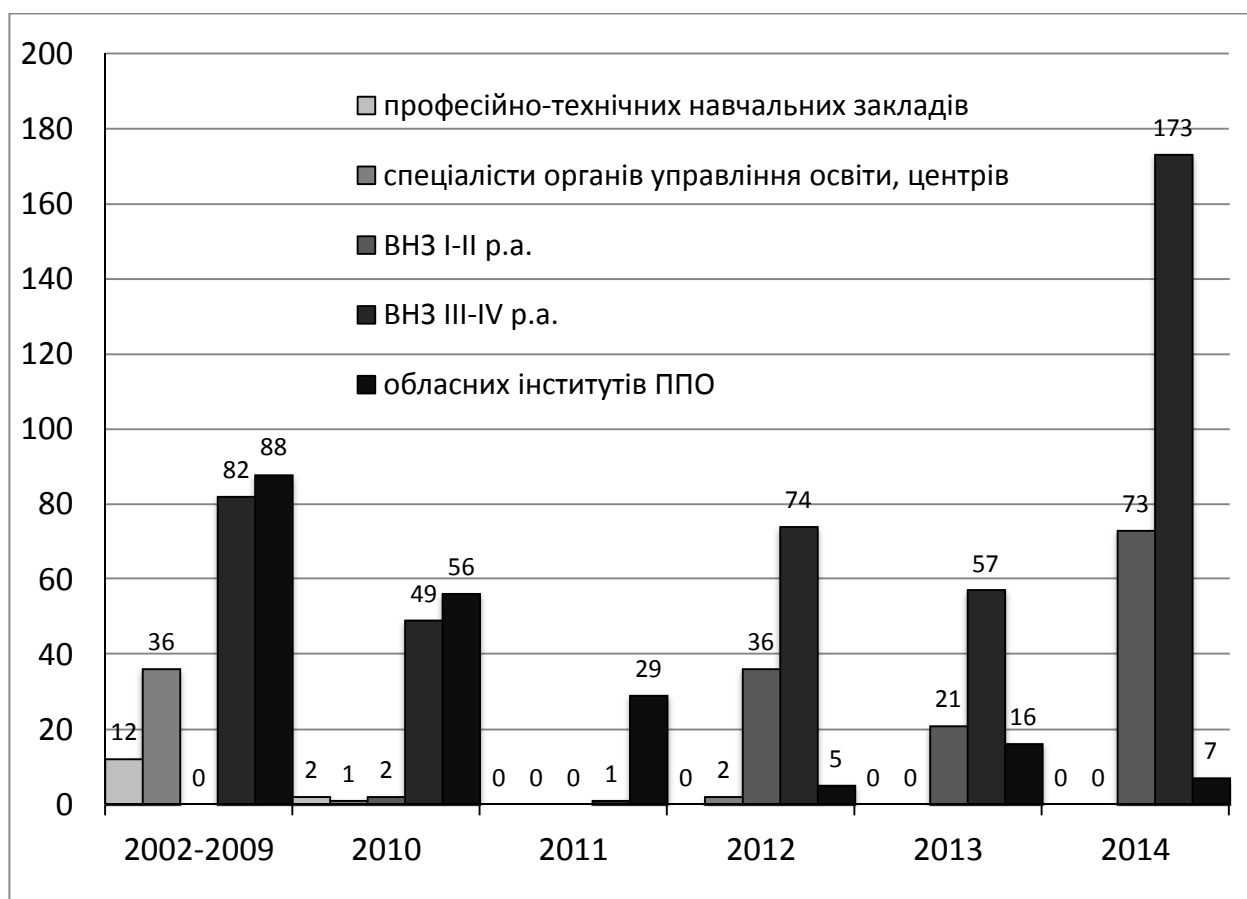

Рис. 12. Динаміка підготовки (підвищення кваліфікації) спеціалістів у галузі дистанційного навчання різних рівнів

У межах розроблення концептуальних основ ДН в ППО найбільший інтерес викликають рівні застосування технологій ДН і способи управління їх запровадженням.

Ми вважаємо за доцільне виділити такі рівні застосування технологій дистанційного навчання:

- перший (внутрішній) – характеризується застосуванням технологій ДН у окремому ВНЗ ППО;
- другий (регіональний) – характеризується застосуванням технологій ДН в межах області;
- третій (республіканський) – характеризується застосуванням технологій ДН у всеукраїнському масштабі;
- четвертий (міжнародний) – характеризується застосуванням технологій ДН спільно з навчальними закладами зарубіжних країн.

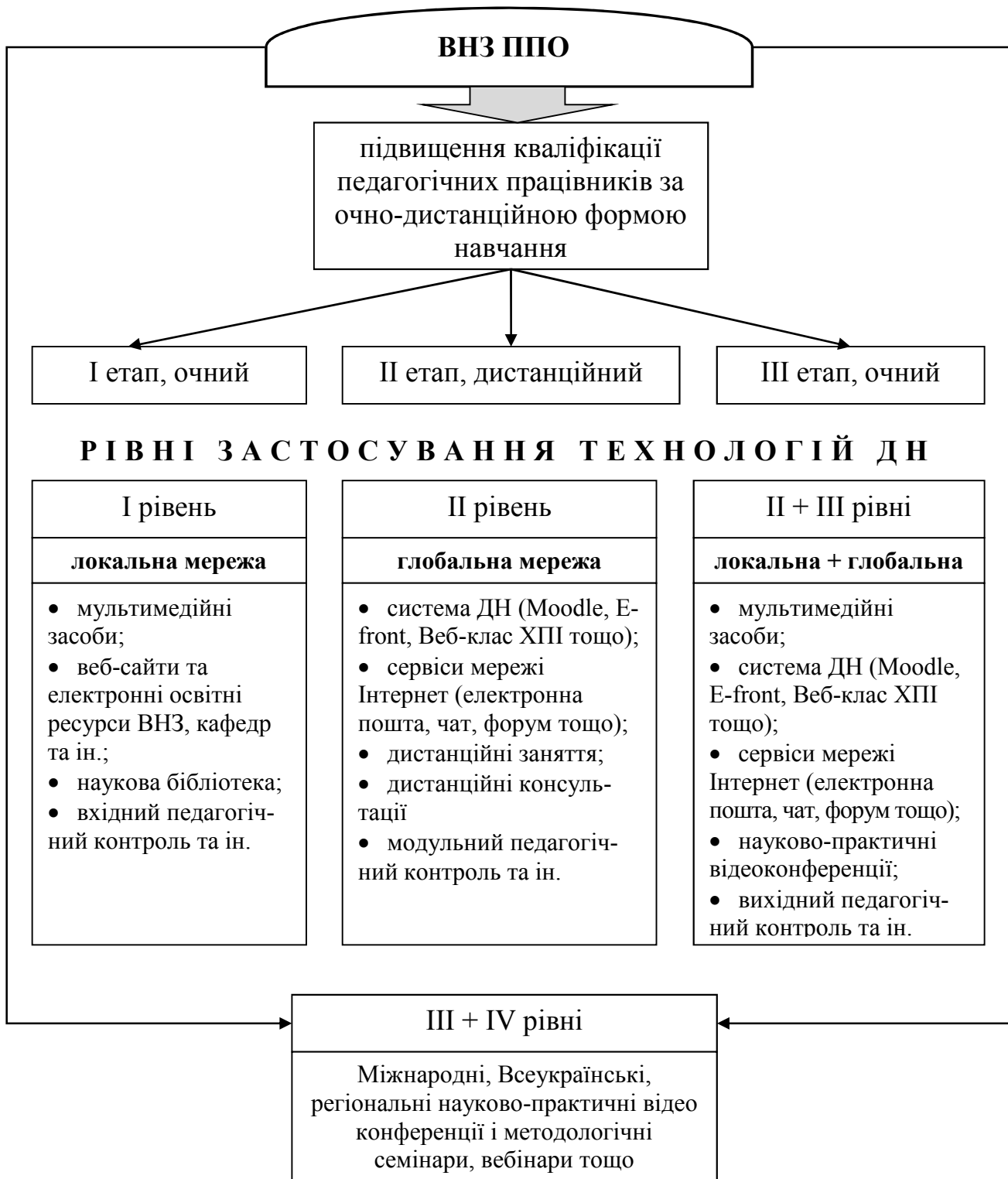
У конкретному ВНЗ ППО, як правило, використовуються всі чотири рівні, але їх склад, зміст, обсяг тощо визначається, насамперед, цілями, завданнями та іншими характеристиками освітньої та наукової діяльності (рис. 13).

За очно-дистанційною формою навчання на очних етапах переважно використовуються технології ДН першого рівня (мультимедійні засоби, локальна мережа, інформаційно-освітнє середовище навчального закладу тощо), на дистанційному – другого рівня.

Третій і четвертий рівні використовуються на дистанційних етапах підвищення кваліфікації слухачів, які проживають у різних регіонах країни і для проведення всеукраїнських і міжнародних відеоконференцій, вебінарів тощо.

Щодо впровадження в освітню діяльність ВНЗ ППО дистанційного навчання вчена рада навчального закладу приймає рішення, в якому зазначається:

- форма навчання (дистанційна, очно-дистанційна, заочно-дистанційна тощо);
- перелік категорій слухачів, які переводяться на ДН;
- для кожної категорії слухачів: тривалість підвищення кваліфікації (загальна, поетапна) і бюджет часу (кредитів/годин);
- терміни переходу на ДН;
- галузі застосування основних та додаткових технологій ДН;
- забезпечення переходу на ДН: нормативне, методичне, системотехнічне, матеріально-технічне, кадрове та ін.;
- відповідальні виконавці та інше.

Рис. 13. Рівні застосування технологій ДН у ВНЗ ППО під час підвищення кваліфікації педагогічних працівників за очно дистанційною формою навчання

По суті в рішенні вченої ради має бути викладена стратегія переходу ВНЗ ППО на дистанційне навчання. Тому від якості розроблення цього документу залежить й ефективність проведення процедури.

ДН неможливе без відповідного інформаційно-комунікаційного забезпечення освітньої діяльності.

Л.Ляхоцька відмічає, що запровадження технологій ДН у підвищення кваліфікації стало каталізатором процесів інформатизації освітньої діяльності у ВНЗ ППО, оскільки потребувало підвищення ІКТ-компетентності персоналу і слухачів, підключення інститутів до глобальної мережі Інтернет, вибору платформи ДН, розробки Веб-сайтів, науково-методичного забезпечення дистанційного етапу навчання та багато іншого [66].

Безумовно, інформатизація освітньої діяльності ВНЗ ППО має самостійне значення, але водночас це і суттєвий аспект концептуальних основ організації дистанційного навчання. Іншими словами, плануючи організацію ДН в ППО необхідно мати на увазі стан інформатизації освітньої діяльності в конкретному навчальному закладі.

Стан інформатизації освітньої діяльності у ВНЗ ППО – один з найважливіших показників доцільності впровадження технологій ДН у процес підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. Низький рівень інформатизації освітньої діяльності у ВНЗ ППО унеможлиблює перехід на якісне дистанційне навчання.

Інформатизація освітньої діяльності у ВНЗ ППО – багатоаспектний процес, який вимагає проведення відповідних досліджень, фінансових і матеріальних витрат, кадрового забезпечення, чіткого планування та організації, компетентного управління.

В.Олійник і В.Гравіт запропонували варіант структурно-функціональної моделі інформатизації освітньої діяльності у ВНЗ ППО, структура і зміст якої представлені на рис. 14 [99].

Як видно з рис. 14, модель включає чотири компоненти, зміст яких певною мірою стосується питань впровадження ДН в освітню діяльність ВНЗ ППО.

Найбільший вплив на організацію ДН здійснює інформаційно-освітнє середовище ВНЗ ППО, яке формується на базі двох комп'ютерних мереж – локальної (внутрішньої) та глобальної (зовнішньої). Локальна мережа обслуговує освітню діяльність та

керівництво ВНЗ ППО. Вона складається із низки підсистем (директорат, навчальна частина, кафедри тощо), кожна з яких має структуру, призначену для розв'язання специфічних завдань. Глобальна мережа призначена для використання сервісів та ресурсів Інтернет.

Для повноцінного інформаційно-комунікаційного забезпечення ДН, забезпечення цілодобового доступу співробітників навчального закладу і слухачів до Веб-сервісів та Веб-ресурсів, надання допомоги структурним підрозділам ВНЗ ППО тощо доцільно створювати спеціальну штатну структуру ВНЗ ППО – Центр електронних освітніх ресурсів (ЕОР) і мережевих технологій або відповідний відділ.

Рис. 14. Структурно-функціональна модель інформатизації освітньої діяльності у ВНЗ ППО (за В.Олійником та В.Гравітом)

Веб-ресурси навчальних дисциплін/модулів та їх методичне забезпечення розробляється кафедрами, проходить внутрішню експертизу, затверджується встановленим порядком і використовується у навчальному процесі. Вони, як правило, включають:

- навчальні програми, навчальні та навчально-тематичні плани і методичні рекомендації щодо їх використання;
- відео- та аудіо-записи лекцій, тематичних дискусій, семінарів тощо;
- мультимедійні, презентаційні та інші наочні матеріали;
- ділові ігри із методичними рекомендаціями щодо їх використання та інші ресурси навчального призначення.

На нашу думку, особливу увагу кафедри мають приділяти розробленню, апробації та застосуванню в реальному навчальному процесі дистанційних курсів навчальних дисциплін і модулів. Галузь їх застосування за очно-дистанційної форми навчання – другий (дистанційний) етап підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Однією із суттєвих умов ефективного управління навчальним процесом на основі технологій дистанційного навчання у ВНЗ ППО є чітке нормативне закріплення сфер діяльності, повноважень і відповідальності.

У ВНЗ ППО загальне керівництво основними аспектами ДН здійснює проректор з навчальної роботи (заступник директора), він же несе персональну відповідальність за стан справ у галузі ДН.

За інші аспекти ДН відповідають:

- завідувачі кафедр – за планування, організацію та забезпечення застосування технологій дистанційного навчання за закріпленими навчальними дисциплінами/модулями;
- начальники центрів ЕОР і мережевих технологій (відділів) – за якісне забезпечення доступу співробітників і слухачів навчального закладу до веб-ресурсів і веб-сервісів, надання кваліфікованої допомоги структурним підрозділам, забезпечення навчального процесу мультимедійними та іншими засобами;
- куратори-тьютори навчальних груп – за хід і результати підвищення кваліфікації слухачами навчальних груп;
- начальники навчальних відділів – за ведення відповідної документації, стан педагогічного контролю й облік його результатів.

Рішенням вченої ради встановлюється порядок і терміни звітності про стан справ у галузі ДН у ВНЗ ППО. Один з варіантів: в цілому по ВНЗ – не рідше ніж один раз на 2 роки (на засіданні вченої ради), на кафедрах – не рідше ніж один раз на рік (на засіданні кафедри).

Отже, нами розроблено концептуальні основи організації ДН в ППО, де використано підходи до проблеми вітчизняних і зарубіжних вчених, а також відповідні нароби колективу авторів низки науково-дослідних робіт, досвід і результати їхньої навчальної діяльності.

Вони (основи) апробовані на науково-практичних конференціях, методологічних семінарах різного рівня, через низку публікацій, а також під час двох педагогічних експериментів у 2009–2010 рр. [48] та 2013–2014 рр. [87]. Хід та результати цих експериментів, а також відповідні висновки та рекомендації представлені у додатку 3.

ВИСНОВКИ

На базі досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених А.Андрєєва, В.Бикова, Дж.Дэниэла, О.Карпенко, В.Кухаренка, В.Олійника, Е.Полат, П.Таланчука нами проведено аналіз стану ДН як форми навчання і педагогічної технології, у наслідок чого розроблено структуру ДН як специфічної педагогічної технології, яка містить такі компоненти як загальні вимоги до ДН, особливості ДН, принципи і засоби дистанційного навчання.

Кожному компоненту структури надано узагальнені характеристики у поняттях і термінах педагогіки, що в сукупності створює узагальнену картину сучасного стану ДН.

Використовуючи підхід В.Олійника до дослідження підвищення кваліфікації педагогічних працівників за базовими, педагогічними й організаційними показниками, розроблено модель системи концептуальних основ організацій ДН в ППО та подано предметну характеристику структури і змісту її компонентів.

У результаті сформульовано теоретичний фундамент концептуальних основ організації ДН в ППО, який принципово дає змогу достовірно оцінити ситуацію із застосуванням ДН у ППО і, головне, визначити науково обґрунтовані напрями подальшого впровадження технологій ДН в освітню діяльність під час підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Практичні аспекти концептуальних основ організації ДН у ППО досліджено на основі процесуально-діяльної характеристики ДН, яка включає ціле покладання, планування, організацію ДН в ППО, а також зміст, методи і форми реалізації цілей.

Визначено рівні застосування технологій ДН в цілому у ВНЗ ППО, а також їх орієнтовний розподіл за етапами підвищення кваліфікації педагогічних працівників за очно-дистанційною формою навчання.

Показано, що поетапна модель підвищення кваліфікації педагогічних працівників та очно-дистанційна форма навчання сприяє ефективному застосуванню технологій ДН і, з цього погляду, є доцільною.

На основі праць В.Олійника, В.Гравіта, А.Кліменка та інших досліджено цілі, принципи, функції педагогічного контролю в

післядипломній педагогічній освіті, описано апробовану у низці педагогічних експериментів інноваційну систему педагогічного контролю і методикою оцінювання результатів підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Показано, що для підвищення достовірності результатів і зменшення впливу суб'єктивних факторів на оцінку навчальних досягнень слухачів доцільно визначати результати підсумкового контролю за спеціальною методикою, яка враховує оцінки вихідного контролю, диференційованого заліку і захисту випускної роботи.

Структура забезпечення ДН розглянута стосовно післядипломної педагогічної освіти і відповідно до Положення про дистанційне навчання від 25.04.2013р. №466. Особливу увагу приділено науково-методичному забезпеченню підвищення кваліфікації педагогічних працівників за очно-дистанційною формою навчання, а також структурі й змісту системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості ППО.

У педагогічному експерименті, який підготовлений і проведений у 2013–2014 рр., відповідно до технічного завдання держбюджетної НДР за темою «Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій», перевірено низку положень концептуальних основ організації ДН. Експеримент підтвердив доцільність використання розроблених нами концептуальних основ організації ДН у плануванні та проведенні освітнього процесу під час підвищення кваліфікації педагогічних працівників за очно-дистанційною формою навчання.

1. На базі результатів досліджень низки вітчизняних і зарубіжних вчених розроблена та апробована під час двох педагогічних експериментів система концептуальних основ організації ДН в ППО, базові, педагогічні й організаційні показники якої дають змогу планувати і застосовувати на високому науково-методичному рівні технології ДН у різних варіантах ПК і при переході ВНЗ ППО на реалізацію принципів і моделей відкритої освіти по типу європейських відкритих університетів.

2. Застосування технологій ДН лише тоді виправдовує себе, коли вони педагогічно обґрунтовані, безпечні, відповідають санітарно-

гігієнічним нормам і вимогам, вписуються у педагогічні та організаційні показники системи підвищення кваліфікації.

ПК педагогічних працівників без застосування технологій і засобів ДН свідчить про низький рівень освітньої діяльності у навчальному закладі, неспроможності керівництва розв'язувати задачі навчання на сучасному рівні.

3. Для застосовування технологій і засобів ДН у підвищенні кваліфікації педагогічних працівників найбільш доцільна очно-дистанційна форма навчання, оскільки її структура забезпечує можливість концентрації сил і засобів ДН на послідовному виконанні цілей і завдань навчання кожного етапу.

На кожному етапі ПК (очному I-му, дистанційному II-му та очному III-му) свій власний склад технологій та засобів ДН, своя специфіка їх використання. Сама назва форми навчання апіорі передбачає специфіку застосування технологій ДН на кожному етапі ПК.

4. Теперішній стан інформаційної діяльності в Університеті менеджменту освіти не повною мірою відповідає сучасним вимогам. Відчувається нехватка сучасних комп'ютерних класів і спеціалізованих аудиторій, ліцензованого програмного забезпечення, програм і методик дистанційних курсів і навчальних модулів тощо.

Слід мати на увазі, що при переході УМО на розподілений тип вищого навчального закладу (відкритий університет) вимагатиметься значне технічне, технологічне, програмне, методичне і кадрове підсилення дистанційного навчання і до цього треба готуватися сьогодні.

Зараз до 15% слухачів відвідують заняття із власними ноутбуками і планшетами. У найближчі 1,5–2 роки можливо очікувати збільшення до 50–60%, це безумовно вплине на методику проведення навчальних занять, наближаючи її до практики закордонних ВНЗ. Водночас принципово нова методика проведення занять вимагатиме значного підвищення рівня комп'ютерної грамотності професорсько-викладацького складу, ще більшої уваги керівництва навчального закладу до питань інформатизації освітньої діяльності.

5. Гостро стоїть питання про розробку набору навчальних програм підвищення кваліфікації, різноманітних за призначенням/профілем, тривалістю навчання (від 3-ох днів до 6-ти

місяців), бюджетом часу (від 1 до 7 кредитів ECTS) та їх методичного забезпечення.

Їх розміщення на порталі УМО у відкритому доступі надасть можливість збільшити контингент слухачів за рахунок слухачів-індивідуальників і, головне, принципово змінить організацію і зміст самостійної роботи слухачів за зразком кращих європейських та інших відкритих університетів.

6. Позитивний досвід самостійної роботи слухачів на дистанційному етапі підвищення кваліфікації за індивідуальним навчальним планом (індивідуальна пізнавальна траєкторія) вимагає доробки і розповсюдження на всі провідні кафедри Університету.

Для вироблення загальної позиції за цим питанням доцільно провести методологічний семінар за участю проректорів, завідувачів кафедр і викладачів.

7. Нова методика оцінювання підсумків підвищення кваліфікації слухачів за даними (оцінками) комплексного підсумкового контролю пройшла апробацію і виправдала себе, тому що значно підвищилася достовірність результатів і знизила вплив на процедуру оцінювання суб'єктивних факторів. Може бути рекомендована для впровадження в освітній процес підвищення кваліфікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аванесов В.С. Основы научной организации педагогического контроля в высшей школе: пособие для слушателей Учебного Центра Гособразования СССР. – М.: Моск. ин.-т стали и сплавов, 1989. – 167 с.
2. Аванесов В.С. Применение тестовых форм в e-Learning с проведением дистракторного анализа / В.С.Аванесов // Образовательные технологии. – 2013. – № 3. – С. 125–135.
3. Аванесов В.С. Теория и методика педагогических измерений (материалы публикаций). – М.: ЦТ и МКО УГТУ-УПИ, 2005. – 98 с.
4. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: Підручник. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.
5. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи: курс лекцій: модульне навчання. – К., 1993. – 220 с.
6. Ананьев Б.Г. Интеллектуальное развитие взрослых как характеристика обучаемости // Советская педагогика. – 1969. – № 10.
7. Андриющенко Т.К. Сучасні вимоги до освіти дорослих / Т.К.Андриющенко // Вісник Черкаського університету– 2010. – Вип. 183, ч. 1. – С. 12–16. – Серія «Педагогічні науки». – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=juu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=PREF=&S21COLORTERMS=0&S21STR=VchuP
8. Антощук С. В. Підготовка менеджерів дистанційного навчання для післядипломної педагогічної освіти: стан і перспективи / С. В. Антощук // Вісник післядипломної освіти : зб. наук. праць / Ун-т менеджменту освіти НАПН України; гол. ред. В. В. Олійник. – К., 2011. – Вип. 2 (15). – С. 9–16.
9. Антощук С.В. Кадрове забезпечення дистанційного навчання в системі післядипломної педагогічної освіти / С. Антощук // Нова педагогічна думка. – 2013. – № 2. – С. 48–51. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npd_2013_2_13.pdf
10. Архипова С.П. Основы андрагогіки: навчальний посіб. / С.П.Архипова. – Черкаси, 2002. – 92 с.

11. Батышев С.Я. Основы профессиональной педагогики /С.Я.Батышев. – М.: Высшая шк., 1977. – 502 с.
12. Батышев С.Я. Энциклопедия профессионального образования: в 3-х т. / С.Я Батышев. – М.: Рос. академия образования, ассоциация «Профессиональное образование», 1999.
13. Беспалько В.П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения / В.П.Беспалько. – М., 1995.
14. Беспалько В.П. Слагаемые педагогических технологий / В.П.Беспалько. – М.: Педагогика, 1989. – 192с.
15. Бех І.Д. Принципи сучасної освіти / І.Д.Бех // Педагогіка і психологія. – 2005. – №4. – С. 5–27.
16. Биков В. Наукове забезпечення дистанційної професійної освіти: проблеми та напрями досліджень / В.Биков // Професійна освіта: педагогіка і психологія / за ред. Т.Левовицького, І.Вільш, І.Зязюна, Н.Ничкало. – К.; Ченстохова, 2000. – Вип. 2. – С. 93–116.
17. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія / В.Ю.Биков. – К.: Атіка, 2008. – 250 с.
18. Биков В.Ю. Дистанційні технології навчання в забезпеченні реформування освіти України /В.Ю.Биков //Наук. зап. КІТЕП. Псих.-пед. пробл. удоскон. проф. підготов. фахівців сфери туризму в умовах неперервн. освіти. – 2001. – № 1. – С. 16–20.
19. Биков В.Ю. Практика використання дистанційного навчання в післядипломній освіті / В.Ю.Биков, Г.С.Молодих // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2006. – № 4. – С. 27–29.
20. Биков В.Ю. Якісна підготовка та перепідготовка максимальної кількості фахівців за мінімальні кошти: Дистанційне навчання через Інтернет / В.Ю.Биков // Освіта України. – 2002. – 12 квіт. (№ 30). – С. 6.
21. Богомолов В. А. Обзор бесплатных систем управления обучением / В.А.Богомолов. – Режим доступа: http://ifets.ieee.org/russian/depository/v10_i3/html/9_bogomolov.htm
22. Болтівець С. Андрагогіка як вчення про удосконалення дорослої людини / С.Болтівець // Післядипломна освіта в Україні. – 2001. – №1. – С.47–49.
23. Бондар В.І. Дидактика: підручник / В.І.Бондар. – К.: Либідь, 2005. – 264 с.

24. Брянцева Г.В. Дидактичні принципи дистанційної освіти / Г.В.Брянцева // Збірник наукових праць педагогічної науки / Бердян. держ. пед. ун-т. – Бердянськ, 2004. – №4. – С. 49–58.
25. Булах І. Є. Створюємо якісний тест: навч. посіб. / І.Є.Булах, М.Р.Мруга. – К.: Майстер-клас, 2006 – 160 с.
26. Булах І. Є. Інформаційні технології у психології та медицині [Текст]: підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. III-IV рівнів акредитації / І.Є.Булах, І.І.Хаїмзон. – К.: Медицина, 2011. – 216 с.
27. Гаврилова Л.А. Дистанционное образование. Электронные курсы: учеб.-метод. пособие для преподавателей / Л.А.Гаврилова. – Екатеринбург: Изд-во УГГУ, 2006. – 74 с.
28. Гершунский Б. С. Компьютеризация в сфере образования: проблемы и перспективы / Б.С.Гершунский. – М., 1987. – С. 164–218.
29. Гладир А.І. Системи дистанційного навчання – огляд програмних платформ / А.І.Гладир, Н.В.Зачепа, О.О.Мотруніч // Проблеми вищої школи. Інновації в освіті та виробництві. Комп'ютерні технології в освіті та виробництві. – С. 43–44.
30. Гнедкова О.О. Особливості навчання тьютора дистанційного навчання (на базі системи дистанційного навчання «Херсонський віртуальний університет») / О.О.Гнедкова, А.О.Козьміна // Інформаційні технології в освіті. –2008. – Вип. 2. – С. 79–84. [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ite.kspu.edu/webfm_send/568
31. Демкин В.П. Классификация образовательных электронных изданий: основные принципы и критерии: метод. пособие для преподавателей / В.П.Демкин, Г.В.Можаева. – Томск: Томский гос. Ун-т, 2003. – Режим доступа: <http://www.ido.tsu.ru/ss/?unit=214>
32. Державна програма «Вчитель», затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 28 березня 2002 р. N 379. // Офіційний вісник України від 12.04.2002. – 2002 р. – № 13. – Стор. 109. – Стаття 664.
33. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І.М.Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
34. Докучаєва В.В. Принципи проектування інноваційних педагогічних систем / В.В.Докучаєва // Проблеми сучасної педагогічної освіти: зб. статей / Крим. держ. гуманіт. ін-т. – Ялта, 2004. – Вип. 6, ч. 1. – С. 189–196. – Серія «Педагогіка і психологія».

35. Євтух М.Б. Принцип системності будівництва навчальної діяльності у вищій школі / М.Б.Євтух, О.П.Сердюк //Теоретичні питання освіти та виховання: зб. наук. пр. / Київ. держ. лінгв. ун-т. – К., 2000. – Вип. 11. – С. 3–10.

36. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII //Голос України від 06.08.2014. – № 148 [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

37. Засоби інформаційно-комунікаційних технологій єдиного інформаційного простору системи освіти України: кол. монографія / [В.В.Лапінський, А.Ю.Пилипчук, М.П.Шишкіна та ін.; за наук. ред. В.Ю.Бикова]; НАПН України, Ін-т інформ. технологій і засобів навч. – К.: Пед. думка, 2010. – 160.

38. Змеев С.И. Андрагогика: теоретические основы обучения взрослых / С.И.Змеев. – М.: ПЕРСЭ, 2003. – 207 с.

39. Змеев С.И. Наука XXI века: андрагогика / С.И. Змеев // Высшее образование в России. – 1998. – № 2. – С.76–79.

40. Змеев С.И. Основы андрагогики: учеб. пособие для студ., аспирантов и преподавателей / С. И. Змеев. – М.: Флинта; Наука, 1999. – 152 с.

41. Змеев С.И. Становление андрагогики: развитие теории и технологии обучения взрослых: автореф. дис. на соискание науч. степени д. пед. наук: спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / С.И. Змеев. – М., 2000. – 44 с.

42. Ингенкамп К. Педагогическая диагностика: пер. с нем. / К.Ингенкамп. М.: Педагогика, 1991. – 240 с.

43. Канівець Т.М. Основи педагогічного оцінювання: навч.-метод. посіб. / Т.М.Канівець. – Ніжин: Видавець ПП М.М.Лисенко, 2012. – 102 с.

44. Клайн П. Справочное руководство по конструированию тестов. Введение в психометрическое проектирование / Пол Клайн. – К.: ПАН Лтд., 1994. – 283 с.

45. Клокар Н. Теоретико-методологічні засади та організаційно-управлінські механізми очно-дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів регіону / Н. Клокар // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2010. – № 5. – С. 25–38.

46. Концептуальні засади підвищення кваліфікації керівних кадрів професійно-технічних навчальних закладів за очно-дистанційною

формою навчання / Олійник В.В., Биков В.Ю., Гравіт В.О. та ін. / за заг. ред. В.В.Олійника. – К.: ЦППО, 2007. – 104 с.

47. Концепція розвитку освіти дорослих в Україні / уклад.: Л.Є. Сігаєва; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України. – К.: ЕКМО, 2009. – 44 с.

48. Кредитно-модульна система організації навчального процесу в підвищенні кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти: Результати пед. експерименту 2009–2010 рр. / В.В.Олійник, В.О.Гравіт, Л.Л.Ляхоцька [та ін.]; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. – К., 2011. – 48 с.

49. Кузьмінський А. І. Післядипломна педагогічна освіта: теорія і практика / А. І. Кузьмінський. – Черкаси : Вид. від. ЧДУ, 2002. – 290 с.

50. Кузьмінський А. Післядипломна педагогічна освіта як структурний компонент системи неперервної освіти / А.Кузьмінський // Педагогіка і психологія проф. освіти. – 2003. – № 1. – С. 15–24.

51. Кузьмінський А. Проблема удосконалення методів навчання в системі післядипломної освіти педагогічних працівників / А.Кузьмінський // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2002. – Вип. 2. – С. 31–38.

52. Кузьмінський А. Управління навчальним процесом у ВНЗ післядипломної освіти / А.Кузьмінський // Рідна школа. – 2003. – № 3. – С. 21–23.

53. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 486 с. [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-book-105.html>

54. Кухар Л.О. Конструювання тестів: курс лекцій: навч. посіб. / Л.О. Кухар, В.П. Сергієнко. – Луцьк, 2010. – 182 с.

55. Кухаренко В.М. Навчальний процес у масовому відкритому дистанційному курсі //Теорія і практика управління соціальними системами, 2012. – № 1. – С.40–50.

56. Кухаренко В.М. Навчально-методичний комплекс підготовки викладача дистанційного навчання. Інформаційні технології і засоби навчання. – К.: Ел. фахове вид. 2007. – Вип. 3. – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em3/content/07kvmldo.htm>

57. Кухаренко В.М. Сучасне проектування дистанційний курсів / В.М.Кухаренко //Теорія та методика електронного навчання. – Кривий Ріг: Вид. відділ КМІ. – 2013. – Вип. 4. – С. 154–164.

58. Кухаренко В.М. Дистанційне навчання: Умови застосування. Дистанційний курс: навч. посіб. 3-є вид. / В.М.Кухаренко, О.В.Рибалко, Н.Г.Сиротенко. – Х.: ХПИ, Торсінг, 2002. – 320 с.

59. Кухаренко В.М. Методологічні аспекти дистанційного навчання / В.М.Кухаренко, Н.Г.Сиротенко //Вісник Академії дистанційної освіти. – 2003. – № 1. – К.: Міленіум. – С. 16–21.

60. Кухаренко В.М. Тьютор / В.М.Кухаренко, Н.Г.Сиротенко. – К.: Міленіум. – 2004. – 106 с.

61. Луговий В.І. Педагогічна освіта в Україні: структура, функціонування, тенденції розвитку / В.І.Луговий. – К., 1994.

62. Луговий В.І. Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні: теоретико-методологічний аспект: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / В.І.Луговий; АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти. – К., 1995. – 429 с.

63. Лутченко Л.І. Основи педагогічного оцінювання: Навч.-метод. посіб. / Л.І.Лутченко, Н.О.Пасічник. – Кіровоград: Лисенко В.Ф, 2012. – 72 с.

64. Ляхоцька Л.Л. Глава.1.2. Организация дистанционного обучения в высшем учебном заведении последипломного педагогического образования; Заключение // Внедрение и использование технологий дистанционного обучения: монография / Л. Л. Ляхоцька, Е. И. Жукова, Н. А. Алексеенко [и др.]; под общ. ред. Н. В. Лалетина; Сиб. федер. ун-т; Краснояр. Гос. Пед. Ун-т им. В. П. Астафьева [и др.]. – Красноярск: Центр информации, ЦНИ «Монография», 2013. – 144 с. – С. 20–37; С. 132–133.

65. Ляхоцька Л. Дистанційна форма навчання в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників / Л.Ляхоцька // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2005. – Вип. 1. – С. 149–153.

66. Ляхоцька Л.Л. Інформаційне забезпечення наукової діяльності навчального закладу післядипломної педагогічної освіти / Л.Л.Ляхоцька // Нова педагогічна думка. – 2014. – №2. – С. 9–12. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npd_2014_2_4.pdf

67. Ляхоцька Л.Л. Куратор-тьютор навчальної групи вищого навчального закладу післядипломної педагогічної освіти //Сборник научных трудов. – Х.: Міськдрук, 2011. – С. 257–260.

68. Ляхоцька Л.Л. Формування професійної компетентності куратора-тьютора навчальної групи // Післядипломна освіта в Україні. – №1 (20), 2012. – С. 71–74.

69. Максимова В.Н. Междпредметные связи в процессе обучения /В.Н.Максимова. – М.: Просвещение, 1988. – 191 с.

70. Максимова В.Н. Акмеология последипломного образования педагога / В.Н.Максимова, Н.М.Полетаева. – СПб. : Изд-во ГНУ «ИОВ РАО», 2004. – 226 с.

71. Максимова В.Н. Акмеология: новое качество образования /В.Н.Максимова //Завуч. – 2004. – № 3. – С.3–23.

72. Маслов В.И. Теория и методика организации непрерывного повышения квалификации руководителей школ: учеб. пособие / В.И.Маслов. – К.: МНО УССР, 1990. – 259 с.

73. Маслов В.И. Теория и методика педагогического руководства непрерывным повышением компетентности директора школы: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / В.И.Маслов. – К., 1991. – 429 с.

74. Методичні вказівки до складання тестових завдань з контролю знань та атестації вступників, слухачів і студентів / Уклад.: В.М.Боронос, П.М.Рубанов, С.В.Похилько. – Суми: Вид-во СумДУ, 2009. – 53с. [електронний ресурс]. – Режим доступу: <ftp://lib.sumdu.edu.ua/rio/2009/m2611.pdf>

75. Методичні рекомендації зі складання тестових завдань /В.П.Сергієнко, Л.О.Кухар. – К., НПУ, 2011. – 41 с.

76. Морзе Н.В. Атестація електронних навчальних курсів у системі дистанційного навчання / Н.В.Морзе, О.Г.Глазунова // Інформаційні технології в освіті. – 2010. – Вип. 7. – С. 47–68. [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ite.kspu.edu/webfm_send/676

77. Морзе Н.В. Критерії якості електронних навчальних курсів, розроблених на базі платформ дистанційного навчання / Н.В.Морзе, О.Г.Глазунова //Інформаційні технології в освіті. – Вип. 4. – Херсон, 2009. – Вид. ХДУ. – С. 63–75. Режим доступу: http://ite.kspu.edu/webfm_send/587

78. Морзе Н.В. Моделі ефективного використання інформаційно-комунікаційних та дистанційних технологій навчання у вищому навчальному закладі / Н.В.Морзе, О.Г.Глазунова. [електронний

ресурс]. – Режим доступу:
http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/138/124#.U-zEuPl_vhs

79. Муковіз О.П. Підготовка викладача до організації дистанційного навчання в системі неперервної освіти вчителів початкової освіти // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2014. – № 6. – С. 26–30.

80. Мухачева Е.В. Моделирование содержания учебных курсов в системе повышения квалификации педагогов профессионального обучения: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Е.В.Мухачева– Киров, 2002. – 194 с. [електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.dissercat.com/content/modelirovanie-soderzhaniya-uchebnykh-kursov-v-sisteme-povysheniya-kvalifikatsii-pedagogov-pr#ixzz3EKVCgV4B>

81. Мухачева Е.В. Об организации профессионально-образовательного процесса с заданными параметрами / Е.В.Мухачева, О.Ю.Аренд // Специалист. – 2005. – № 6. – С. 33 – 34.

82. Набока Л.Я. Особливості навчання дорослих з погляду педагогічної технології / Л.Набока // Післядипломна освіта в Україні. – 2007. – №1. – С. 49–51.

83. Набока Л.Я. Професійний імідж викладача-андрагога / Л.Набока // Післядипломна освіта в Україні, 2009. – № 1. – С. 26–29.

84. Навчально-методичний комплекс підготовки організаторів дистанційного навчання для системи післядипломної педагогічної освіти / Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти; за заг. ред. В.В.Олійника. – К.: Міленіум, 2003. – 72 с.

85. Положення про організацію очно-дистанційного підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти у Центральному інституті післядипломної педагогічної освіти / За заг. ред. В.В.Олійника. – К.: ЦППО, 2005. – 40 с.

86. Науково-методичні засади кредитно-модульної організації навчального процесу при підвищенні кваліфікації керівних кадрів за очно-дистанційною формою навчання: навч. посіб. /В.В.Олійник, В.О.Гравіт, Л.Л.Ляхоцька [та ін.]. – К.: Пед. думка, 2012. – 210 с.

87. Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти: програма підготовки і проведення педагогічного експерименту 2013–

2014 рр. / В.В.Олійник, В.О.Гравіт, Л.Л.Ляхоцька [та ін.]. – К.: УМО НАПН України, 2013 – 12 с.

88. Національний класифікатор України ДК 003:2010 «Класифікатор професій» станом на 1 вересня 2012 року (із змінами, затвердженими наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 16 серпня 2012 року № 923). [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://hrliga.com/index.php?module=norm_base&op=view&id=433.

89. Ничкало Н.Г. Андрагогіка в системі педагогічних наук / Н.Г.Ничкало // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: Зб. наук. праць / Акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. – К., 2009. – Вип. 1. – С. 7–20.

90. Ничкало Н.Г. Неперервна професійна освіта – тенденція світова /Н.Г.Ничкало // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992–2002 : Зб. наук. праць до 10-річчя АПН України / АПН України. – Х.: ОВС, 2002. – Ч. 2. – С. 148–162.

91. Нісімчук А.С. Сучасні педагогічні технології: Навч. посіб. /А.С.Нісімчук, О.С.Падалка, О.Т.Шпак. – К.: Просвіта, 2000. – 367 с.

92. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / Е.С.Полат, М.Ю.Бухаркина, М.В.Моисеева, А.Е.Петров; под ред. Е.С.Полат. – М.: Академия, 2002. – 272 с.

93. Норми часу для планування й обліку навчальної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів, затверджене Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.08.2002 № 450. – [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0698-02>

94. Олійник В. В. Дистанційне навчання в післядипломній педагогічній освіті / В.В.Олійник; АПН України. Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти. – К., 2001. – 148 с.

95. Олійник В. В. Концепція дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників / В.В.Олійник; АПН України. Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти. – К., 1999. – 14 с.

96. Олійник В. В. Організація дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті: організаційно-педагогічне дослідження / В. В. Олійник. – К. : ЦППО, 2001. – 52 с.

97. Олійник В. В. Підвищення кваліфікації працівників профтехосвіти: концептуальні та організаційно-методичні засади / В. В. Олійник; АПН України, Ун-т менедж. освіти. – К., 2009. – 88 с.

98. Олійник В. В. Проблеми реформування і розвитку післядипломної педагогічної освіти / В.В.Олійник, А.С.Нікуліна // Післядипломна освіта в Україні. – 2001. – № 1. – С. 6–9.

99. Олійник В. В. Проблеми модернізації освітньої діяльності у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти / В.В.Олійник, В.О.Гравіт // Післядипломна освіта в Україні. – 2012. – №1 (20). – С. 15–17.

100. Олійник В.В. Відкрита післядипломна педагогічна освіта і дистанційне навчання в запитаннях та відповідях: наук.-метод. посіб. / В.В.Олійник; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. – К.: А.С.К, 2013. – 312 с.

101. Олійник В.В. Концепція дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників. – К.: ЦППО, 1999. – 14 с.

102. Олійник В.В. Теоретичні та методичні засади розвитку системи підвищення кваліфікації працівників профтехосвіти на основі дистанційних технологій: Навч. посіб. / В.В.Олійник; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. – К., 2010. – 268 с.

103. Олійник В.В. Дистанційне навчання в післядипломній педагогічній освіті: організаційно-науковий аспект / В.В.Олійник, В.О.Гравіт // Післядипломна освіта в Україні. – 2001. – № 1. – С. 39–44.

104. Олійник В.В. Стратегія і тактика впровадження дистанційного навчання в післядипломну педагогічну освіту / В.В.Олійник, В.О.Гравіт // Вісник АДО. – № 1. – К., 2003. – С. 45–49.

105. Олійник В.В. Діагностика підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти за очно-дистанційною формою навчання: метод. рек. / В.В.Олійник, В.О.Гравіт, А.Л.Кліменко; АПН України, Ун-т менеджменту освіти. – К., 2008. – 24 с.

106. Організація курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників за дистанційною формою навчання: метод. рек. для слухачів курсів підвищ. кваліфікації / уклад.: Т. М.Сорочан та ін. – Луганськ: Знання, 2004. – 78 с.

107. Організація середовища дистанційного навчання в середніх загальноосвітніх навчальних закладах: посібник / Ю.М.Богачков, В.Ю.Биков, О.П.Пінчук та ін. – К.: Пед. думка, 2012. – 160 с.

108. Освітні технології / О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська; за ред. О.М.Пехота. – К.: А.С.К. 2001. – 256 с.

109. Освітня діяльність вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти: довідник / В.В.Олійник, В.О.Гравіт, Л.Л.Ляхоцька; за заг. ред. В.В.Олійника; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. – Донецьк: Донбас, 2012. – 151 с.

110. Основи педагогічного оцінювання. Частина I. Теорія: навчально-методичні та інформаційно-довідкові матеріали для педагогічних працівників / Г.Агрусті, Л.М. Артемчук, І.Є. Булах та ін. – К.: Майстер-клас, 2005. – 94 с.

111. Основи педагогічного оцінювання. Частина II. Практика: навчально-методичні та інформаційно-довідкові матеріали для педагогічних працівників /упоряд.: Л.М. Артемчук, І.Є. Булах, М.Р. Мруга – К.: Майстер-клас, 2005. – 54 с.

112. Основы открытого образования / отв. ред. В.И. Солдаткин. – М.: НИИЦ РАО, 2002. – Т. 1. – 676 с.

113. Основы открытого образования / отв. ред. В.И. Солдаткин. – М.: НИИЦ РАО, 2002. – Т. 2. – 680 с.

114. Педагогика и психология высшей школы: учеб. пособие – Ростов н/Д.: Феникс, 2002. – 544 с.

115. Педагогічне оцінювання і тестування. Правила, стандарти, відповідність: наук. видання / Я.Я.Болюбаш, І.Є.Булах, М.Р.Мруга, І.В.Філончук. – К.: Майстер-клас, 2007. – 272 с.

116. Пехота О.М. Андрагогічні проблеми у підготовці викладачів для системи післядипломної освіти / О.М. Пехота, В.І. Пуцов, Л.Я. Набока, А.М.Старєва. – Чернівці, 2006.

117. Пехота О.М. Особистісно орієнтована освіта і технології //Неперервна професійна освіта: проблема, пошуки, перспективи / за ред. І.А.Зязюна. – К.: Віпол, 2000. – 636 с.

118. Підвищення кваліфікації керівників освіти за дистанційною формою навчання / В.В. Олійник, В.Ю. Биков, В.О. Гравіт та ін. / за заг. ред. В.В.Олійника. – К.: Логос, 2006. – 408 с.

119. Підласий І.П. Учитель і комп'ютер. – К.: Знання, 1988. – 48 с.

120. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс: учебник для студ. пед. вузов: в 2-х кн. – М.: Гуманит. изд. центр «Владос», 1999. – 498 с.

121. Полат Е.С. Педагогические технологии дистанционного обучения /Е.С.Полат, М.В. Моисеева, А.Е. Петров. – М.: Академия, 2006.

122. Полат Е.С. Новые педагогические технологии: пособие для учителей. – М., 1997.

123. Полат Е.С. Дистанционное обучение /Е.С.Полат, М.В. Моисеева. – М.: Владос, 1998. – 192 с.

124. Положення про дистанційне навчання, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013р. № 466 <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13/print1360659705227114#n18>

125. Положення про електронні освітні ресурси, затверджене наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 01.10.2012 р. № 1060.

126. Положення про куратора-тьютора навчальної групи слухачів курсів підвищення кваліфікації за очно-дистанційною формою навчання, затверджене ректором УМО АПН України від 28 вересня 2009 р.

127. Протасова Н. Андрогогічна ідея і післядипломна освіта: постановка проблеми / Н.Протасова // Шлях освіти. – 1998. – № 3. – С. 13–15.

128. Протасова Н. Г. Післядипломна освіта педагогів як відкрита система / Н.Г.Протасова // Післядипломна освіта в Україні. – 2001. – № 1. – С. 10–13.

129. Протасова Н. Г. Післядипломна освіта педагогів: зміст, структура, тенденції розвитку / Н.Г.Протасова ; Державна академія керівних кадрів освіти. – К., 1998. – 171 с.

130. Протасова Н. Типологія форм навчання в системі підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців / Н.Протасова // Науковий вісник Чернівецького університету ім. Ю.Федьковича: зб. наук. пр. – Чернівці, 2001. – Вип. 127: Педагогіка та психологія. – С. 139–143.

131. Професійна освіта у зарубіжних країнах: порівняльний аналіз: Монографія / за ред. Н.Г.Ничкало, В.О.Кудіна. – Черкаси: Вибір, 2002. – 322 с.

132. Професійна підготовка викладача-тьютора: теорія і методика: навч.-метод. посіб. / С.О. Сисоєва, В.В. Осадчий, К.П. Осадча / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, Мелітопольський державний пед. ун-т ім. Б. Хмельницького. – Київ–Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2011. – 302 с.

133. Профессиональная педагогика: учебник для студ., обучающихся по пед. специальностям и направлениям // под ред. С.Я. Батышева, А.М. Новикова. – Изд. 3-е, перераб. – М.: ЭГВЕС, 2009. – 456 с.

134. Пуцов В.І. Андрагогіку – в дію: з досвіду роботи Луганського обл. ін-ту післядипломної пед. освіти / В.І.Пуцов // Післядипломна освіта в Україні /Центральний ін-т післядипломної пед. освіти НАПН України. – 2012. – № 2. – С. 85–87.

135. Пуцов В.І. Вчити дорослих по-дорослому /В.І.Пуцов //Післядипломна освіта в Україні /Центральний ін-т післядипломної пед. освіти НАПН України. – 2011. – №2. – С. 49–51.

136. Пуцов В.І. Освіта дорослих – важливий чинник розвитку особистості педагога /В.І.Пуцов //Післядипломна освіта в Україні /Центральний ін-т післядипломної пед. освіти НАПН України. – 2013. – № 1. – С. 73–74.

137. Рыбалко Е.В. Сравнительный анализ дидактических принципов традиционного и дистанционного образования /Е.В.Рыбалко // «Интернет, образование, наука 2000»: вторая междунар. конф., 10–12 октября 2000 г.: тезисы докл. – Винница, 2000. – С. 161 – 163. [електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://users.kpi.kharkov.ua/lre/seminar/19.htm>

138. Селевко В.Г. Энциклопедия образовательных технологий: в 2-х т. – М.: НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с. – С. 52.

139. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии /Г.К.Селевко. – М., 1998. – С. 17, 31–32.

140. Сиротенко Н.Г. Дистанційний курс як активна діяльнісно-спрямована складова навчального процесу // «ІНТЕРНЕТ–ОСВІТА–НАУКА–2010»: Сьома міжнар. Конф. ІОН–2010, 28 вересня – 3 жовтня 2010 р. – Вінниця, УНІВЕРСУМ–Вінниця, 2010. – С. 157–160.

141. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навч.-метод. посіб. / С.О.Сисоєва; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – К.: ЕКМО, 2011. – 324 с.

142. Сисоєва С.О. Системи дистанційного навчання: порівняльний аналіз навчальних можливостей / С.О.Сисоєва, К.П.Осадча // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2010. – № 23. [електронний ресурс].

143. Сігаєва Л.Є. Підвищення кваліфікації фахівців як складова неперервної професійної освіти / Л.Є.Сігаєва // Неперервна професійна освіта / за ред. І.А.Зязюна. – К.: Віпол, 2000. – С.319–363.

144. Сігаєва Л.Є. Психолого-педагогічні проблеми освіти дорослих у контексті неперервного навчання / Л.Сігаєва // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2007. – № 1/2. – С. 175–184.

145. Сігаєва Л.Є. Розвиток освіти дорослих в Україні (друга половина ХХ ст. – початок ХХІ ст.): монографія / Л.Є.Сігаєва; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України. – К.: ЕКМО, 2010. – 419 с.

146. Сігаєва Л.Є. Тенденції розвитку освіти дорослих в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ століття): автореф. дис. ... д-ра пед. наук 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки». – К., 2010. – 41 с.

147. Скрипник М.І. Історія андрагогіки: генезис, основні тенденції, біографії вчених у контексті нового історизму / М.І. Скрипник // Імідж сучасного педагога. – 2010. – №10 (109).

148. Скрипник М.І. Історія андрагогічних знань: періодизація, основні тенденції, персоналії / М.І.Скрипник // Обрії. – 2010. – №1(30). – С. 28–30.

149. Скрипник М.І. Праксеологічні аспекти навчання дорослих: проблеми підготовки викладача-андрагога // Матеріали методологічного семінару. – 2009. – листопад. – УМО АПН України. – С. 21–25.

150. Солдаткин В.И. Проблемы модернизации российского образования [електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ict.edu.ru/ft/003844/intro.pdf>

151. Сорочан Т. Безперервний процес професіоналізму педагогів у системі післядипломної освіти / Т.Сорочан // Післядипломна освіта в Україні. – 2005. – № 1. – С. 75–80.

152. Спірін О.М. Критерії і показники якості інформаційно-комунікаційних технологій навчання [електронний ресурс] / О.М.Спірін // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2013. – № 1(33). – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/788/594>
153. Стефаненко П.В. Дистанційне навчання у вищій школі: монографія /П.В. Стефаненко. – Донецьк: ДонНТУ, 2002. – 400 с.
154. Теория и практика дистанционного обучения: учеб. пособие / под ред. Е.С. Полат. – М.: Академия, 2004.
155. Технологія розробки тестів для педагогічних працівників: методичні рекомендації /укл. В.Ю.Наумова. – К.: ЦППО, 2006. – 23 с.
156. Трохименко В. Дистанційне навчання педагогічних працівників: досвід і проблеми / В.Трохименко // Післядипломна освіта в Україні. – 2004. – С. 29 – 32.
157. Федорук П.І. Адаптивні тести: загальні положення /П.І.Федорук //Математичні машини і системи. – 2008. – № 1. – С. 115–127 [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.immsp.kiev.ua/publications/articles/2008/2008_1/Fedoruk_01_2008.pdf
158. Фольварочний І. Гуманістичні тенденції євроінтеграційного розвитку освіти дорослих на сучасному етапі. Е-журнал «Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку» / Архів номерів / Вип. №2 [2009] [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_arhiv_pn_n2_2009_st_2
159. Хуторской А.В. Интернет в школе. Практикум по дистанционному обучению /А.В.Хуторской. – М.: ИОСО РАО, 2000. – 304 с.
160. Хуторской А.В. Практикум по дидактике и современным методикам обучения /А.В.Хуторской. – СПб.: Питер, 2004. – 541 с.
161. Хуторской А.В. Предпосылки дистанционной педагогики /Преподавание в сети Интернет: учеб. пособие / ответ. ред. В.И. Солдаткин. – М.: Высшая шк., 2003. – С. 678.
162. Цифровий пристрій. [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Цифровий_пристрій
163. Чайка В. Основи дидактики: тексти лекцій і завдань для самоконтролю: навч. посіб. для студ. вищих пед. навч. закл. / В.Чайка. – Т.: Астон, 2002. – 244 с.

164. Чернилевский Д.В. Дидактические технологии в высшей школе: учеб. пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 437 с.

165. Шматко В.С. Система дистанційного навчання: особливості проектування та принципи побудови / В.С.Шматко // Коледжанин. – 2002. – №2. – С. 39–42.

166. Шуневич Б. Дистанційна освіта в Україні: навч. матеріали / Б.Шуневич // Проблеми освіти: наук.-метод. зб. – К.: Наук.- метод. центр вищої освіти, 2003. – Вип. 31. – С. 323–342.

167. Шуневич Б. Теоретичні основи дистанційного навчання: навч. посіб. /Б.Шуневич; Нац. ун-т «Львів. Політехніка». – Л., 2006. – 244 с.

168. Ягупов В.В. Педагогіка: навч. посібник. – К.: Либідь, 2002. – 560 с. [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eduknigi.com/ped_view.php?id=23

169. Ken W. White, Bob H.Weight. The online teaching guide: a handbook of attitudes, strategies, and techniques for the virtual classroom. – 2000, Allyn and Bacon. – 356 p.

170. Knowles M.S. The Modern Practice of Adult Education. From Pedagogy to Andragogy. – Chicago, 1980.

Перелік праць з науково-методичного забезпечення підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти за очно-дистанційною формою навчання в ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»

Антощук С.В. Розділ 2.3. Очно-дистанційна форма підвищення кваліфікації керівних кадрів ПТНЗ /С.В.Антощук //Підвищення кваліфікації керівних кадрів професійно-технічних навчальних закладів за дистанційною формою навчання: навч. посіб. /В.В.Олійник., В.Ю.Биков, В.О.Гравіт та ін.; АПН України, Ун-т менедж. освіти. – К.: УМО, 2010. – 235 с.

Антощук С.В. Розділ 1.1. Освітня діяльність у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти: стан, тенденції та перспективи. Розділ 3.1. Нормативне, методичне та дидактичне забезпечення впровадження Європейської кредитно-трансферної системи. Розділ 3.3. Самостійна робота слухачів при Європейській кредитно-трансферній системі /С.В.Антощук // Науково-методичні засади кредитно-модульної організації навчального процесу при підвищенні кваліфікації керівних кадрів за очно-дистанційною формою навчання: навч. посіб. /В.В.Олійник, В.О.Гравіт, Л.Л.Ляхоцька та ін. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 210 с. – С. 8-25; 91-98; 106-117.

Антощук С.В. Нові підходи до планування навчального процесу у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти /С.В.Антощук //Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій: зб. наук. пр.; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. – К., 2014. – 276 с. – С. 100–108.

Антощук С.В. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників засобами електронного навчально-методичного комплексу «Хмара»: метод. рек. /С.В.Антощук, В.І.Бессарабов. – К.: УМО НАПН України, 2014. – 33 с.

Бессарабов В.І. Хмарні технології у забезпеченні самостійної роботи слухачів на дистанційному етапі підвищення кваліфікації /В.І.Бессарабов //Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій: зб. наук. пр.; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. – К., 2014. – 276 с. – С. 118–124.

Гравіт В.О. Розділ 1.2. Загальна характеристика Європейської кредитно-трансферної системи. Розділ 2.2. Планування та організація

підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти за Європейською кредитно-трансферною системою /В.О.Гравіт //Науково-методичні засади кредитно-модульної організації навчального процесу при підвищенні кваліфікації керівних кадрів за очно-дистанційною формою навчання: навч. посіб. /В.В.Олійник, В.О.Гравіт, Л.Л.Ляхоцька та ін. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 210 с. – С. 25–35; 61–79.

Гравіт В.О. Модернізація освітньої діяльності у ВНЗ ППО на основі очно-дистанційної форми навчання та кредитно-модульної організації навчального процесу /В.О.Гравіт, Л.Л.Ляхоцька //Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій: зб. наук. пр.; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. – К., 2014. – 276 с. – С. 82–99.

Дистанційне навчання в післядипломній педагогічній освіті (в схемах і таблицях): ілюстрований метод. посіб. / В.В.Олійник, В.О.Гравіт, С.В.Антощук та ін. – К.: Міленіум, 2003. – 76 с.

Електронний навчально-методичний комплекс «Хмара» (інструкція для слухача): метод. рек. / С.В. Антощук, В.І. Бессарабов, А.Л. Лапшин, Н.П. Здерко. – К.: УМО, 2014. – 12 с.

Застосування комп'ютерних і телекомунікаційних технологій у дистанційному навчанні: навч.-метод. комплекс / В.В. Олійник, В.О. Гравіт, С.В.Антощук, А.Л.Кліменко – К.: Міленіум, 2005. – 44 с.

Кліменко А.Л. Розділ 2.3. Педагогічний контроль і методика оцінювання успішність підвищення кваліфікації слухачів. Розділ 3.2. Інформаційне і комунікаційне забезпечення Європейської кредитно-трансферної системи /А.Л.Кліменко //Науково-методичні засади кредитно-модульної організації навчального процесу при підвищенні кваліфікації керівних кадрів за очно-дистанційною формою навчання: навч. посіб. /В.В.Олійник, В.О.Гравіт, Л.Л.Ляхоцька та ін. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 210 с. – С. 79–90; 98–106.

Ляхоцька Л.Л. Розділ 4.1. Відкрита освіта та дистанційне навчання. Розділ 4.3. Застосування технологій дистанційного навчання в підвищенні кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти /Л.Л.Ляхоцька //Науково-методичні засади кредитно-модульної організації навчального процесу при підвищенні кваліфікації керівних кадрів за очно-дистанційною формою навчання: навч. посіб. /В.В.Олійник, В.О.Гравіт, Л.Л.Ляхоцька та ін. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 210 с. – С. 118–129; 141–148.

Ляхоцька Л.Л. Розділ 10. Акмеологічні особливості дистанційного навчання в підвищенні кваліфікації керівних кадрів

освіти /Л.Л.Ляхоцька //Педагогічні аспекти відкритого дистанційного навчання: монографія /О.О.Андрєєв, К.Л. Бугайчук, Н.О.Каліненкота ін.; за ред. О.О.Андрєєва, В.М.Кухаренка. – Х., 2013, – 202 с. – С. 131–143.

Методика підготовки і проведення занять з навчального модуля «Відкрита освіта та дистанційне навчання»: Методичний посібник /В.В.Олійник., Л.Л.Ляхоцька, В.О.Гравіт та ін. – К.: УМО, 2010. – 280 с.

Навчально-методичний комплекс підготовки організаторів дистанційного навчання для системи післядипломної педагогічної освіти /за заг. ред. В.В.Олійника. – К.: Міленіум, 2003. – 72 с.

Навчально-методичний комплекс підвищення кваліфікації директорів ПТНЗ за дистанційною формою навчання /за заг. ред. В.В.Олійника. – К.: Міленіум, 2003. – 100 с.

Навчально-методичний комплекс підвищення кваліфікації державних службовців V-VII категорії посад: завідувачі відділів (управлінь) освіти райдержадміністрацій та міськвиконкомів за дистанційною формою навчання /за заг. ред. В.В.Олійника. – К.: Міленіум, 2003. – 100 с.

Навчально-методичний комплекс підвищення кваліфікації завідуючих районними (міськими) методичними кабінетами за дистанційною формою навчання /за заг. ред. В.В.Олійника. – К.: Міленіум, 2003. – 104 с.

Олійник В.В. Вступ; Розділ 1.3. Структурно-функціональна модель впровадження Європейської кредитно-трансферної системи в ВНЗ ППО. Розділ 2.1. Педагогічні технології в післядипломній педагогічній освіті /В.В.Олійник //Науково-методичні засади кредитно-модульної організації навчального процесу при підвищенні кваліфікації керівних кадрів за очно-дистанційною формою навчання: навч. посіб. /В.В.Олійник, В.О.Гравіт, Л.Л.Ляхоцька та ін. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 210 с. – С. 5–8; 36–47; 50–61.

Олійник В.В. Відкрита післядипломна педагогічна освіта і дистанційне навчання в запитаннях і відповідях: наук.-метод. посіб. / В.В. Олійник; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. – К. : А.С.К., 2013. – 312 с.

Підвищення кваліфікації керівників освіти за дистанційною формою навчання: навч. посіб. / В.В. Олійник, В.Ю. Биков, В.О. Гравіт та ін. – К.: Логос, 2006. – 408 с.

Підвищення кваліфікації керівних кадрів професійно-технічних навчальних закладів за дистанційною формою навчання: варіат. навч.-

метод. комплекс /В.В.Олійник., В.Ю.Биков, В.О.Гравіт та ін. – К.: Ун-т менедж. освіти, 2009 – 160 с.

Розроблення тестових питань для педагогічного контролю в електронно-методичному комплексі «Хмара»: метод. рек. / С.В. Антошук, В.І. Бессарабов, Н.П. Здерко, А.Л. Кліменко. – К.: УМО, 2014. – 8 с.

Самойленко О.М. Розділ 4.2. Дидактичні аспекти застосування дистанційного навчання у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти /О.М.Самойленко //Науково-методичні засади кредитно-модульної організації навчального процесу при підвищенні кваліфікації керівних кадрів за очно-дистанційною формою навчання: навч. посіб. /В.В.Олійник, В.О.Гравіт, Л.Л.Ляхоцька та ін. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 210 с. – С. 129 –141.

**Програма дослідно-експериментальної роботи
«Підвищення кваліфікації педагогічних працівників на
засадах інноваційних підходів і сучасних технологій»
на 2013–2014 роки**

Загальні положення програми

1.1. **Об'єкт дослідження** – процес підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників.

1.2. **Предмет дослідження** – організація та забезпечення підвищення кваліфікації викладачів-тьюторів (організаторів) дистанційного навчання ВНЗ.

1.3. **Мета програми:** перевірити у реальному навчальному процесі інноваційні підходи до підвищення кваліфікації, технології дистанційного навчання, а також здійснити апробацію нових підходів до змісту, організації та забезпечення самостійної роботи слухачів на очних та дистанційному етапах підвищення кваліфікації.

1.4. **Основна ідея:** для якісного задоволення потреб та інтересів педагогічних працівників і успішного підвищення їхньої кваліфікації організувати ПК на засадах інноваційних підходів до формування змісту та використати сучасні технології дистанційного навчання на всіх етапах очно-дистанційного ПК.

1.5. **Задум:** здійснити організацію навчального процесу на базі ВНЗ-замовника (Уманський державний педагогічний університет ім. П.Тичини) під час очних етапів підвищення кваліфікації, а також використати електронний навчально-методичний комплекс (ЕНМК) побудований на хмарних технологіях (Google Apps для навчальних закладів) з метою підтримки та забезпечення навчального процесу на всіх етапах ПК.

1.6. **Гіпотеза дослідження:** якщо під час очно-дистанційного підвищення кваліфікації педагогічних працівників застосувати інноваційні підходи до організації та змісту навчання, а також технології і засоби дистанційного навчання, врахувавши специфіку ППО, то можна на якісно новому рівні задовольнити потреби педагогічних працівників ВНЗ у підвищенні кваліфікації без відриву від основної роботи та за місцем проживання, надати їм можливість самостійно обрати частину змісту ПК (індивідуальна пізнавальна траєкторія) згідно з власними побажаннями, підвищити їхню ІКТ-компетентність, використовуючи під час навчання сучасні технології, та напрацювати навички практичного використання сучасних технологій ДН у освітній діяльності ВНЗ, що значно підвищить можливості самореалізації педагогічних працівників та максимально полегшить

інтеграцію їх у відкриті освітні системи європейського зразка. Для цього треба:

- розробити нові за змістом професійні і робочі програми підвищення кваліфікації;
- розробити відповідні навчальні, робочі та навчально-тематичні плани ПК науково-педагогічних кадрів освіти, які будуть містити значну кількість вибіркового навчальних модулів;
- розширити використання технологій ДН і на очні етапи ПК;
- підвищити мотивацію слухачів до самостійної роботи на всіх етапах підвищення кваліфікації (очних і дистанційному);
- забезпечити постійний вільний та простий доступ слухачам до навчально-методичних матеріалів всіх навчальними модулів (лекційні матеріали, презентації, аудіо-, відеозаписи занять тощо).

1.7. Законодавчо-нормативне забезпечення програми:

- Конституція України;
- Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII;
- Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 2 червня 1993 року № 161;
- Положення про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 24 січня 2013 року № 48;
- Положення про дистанційне навчання, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 25 квітня 2013 року № 466;
- Положення про підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти в Університеті менеджменту освіти, схваленого вченою радою УМО НАПН України від 30 січня 2013 року протокол №1;
- наказ ректора УМО «Про проведення педагогічного експерименту» від 6 березня 2013 року № 01-01/83;
- Програми підготовки і проведення педагогічного експерименту 2013-2014 рр., схваленої вченою радою УМО НАПН України від 19 червня 2013 року протокол №4;
- наказ ректора УМО «Про організацію навчального процесу підвищення кваліфікації педагогічних працівників в експериментальних навчальних групах» від 13 січня 2014 року № 01-01/02.

1.8. Фактори ризику:

1. Низький рівень володіння сучасними технологіями у педагогічних працівників.

Профілактика: розроблення методичних рекомендацій для слухачів курсів ПК щодо роботи у віртуальному навчальному середовищі; проведення відповідних практичних навчальних занять на першому очному та дистанційному етапах щодо підвищення ІКТ-компетентності; постійне залучення слухачів до участі у on-line занять, конференцій, консультацій тощо.

2. Низький рівень самоорганізації та мотивації слухачів, які необхідні для якісної самостійної роботи на всіх етапах ПК.

Профілактика: розроблення методичних рекомендацій для слухачів курсів підвищення кваліфікації з організації самостійної роботи, здійснення постійного діагностування куратором-тьютором навчальної групи виконання індивідуальних планів ПК, проведення постійних консультацій куратором-тьютором та викладачами-консультантами.

Етапи реалізації програми

ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП

Часові рамки етапу: 24.12.2013 р. - 19.01.2014 р.

Завдання підготовчого етапу:

- 1) підготовка матеріалів занять для розміщення в ЕНМК;
- 2) підготовка установчої документації;
- 3) розроблення структури, програмування та первинне наповнення матеріалами ЕНМК «Хмара» для слухачів обраної категорії підвищення кваліфікації;
- 4) попередня реєстрації (заведення облікових записів) слухачів у ЕНМК «Хмара»;
- 5) розроблення структури, програмування та первинне наповнення матеріалами електронної бази вхідного (вихідного) тестування для слухачів обраної категорії ПК;
- 6) проведення дистанційного вхідного анкетування для виявлення рівня інформаційно-комунікаційної компетентності слухачів;
- 7) розподіл слухачів за навчальними групами відповідно до результатів анкетування.

Заходи з реалізації завдань підготовчого етапу:

№ з/п	Зміст заходу	Строк реалізації	Відповідальні
1	Підготовка матеріалів занять для розміщення в ЕНМК:		За матеріали від КДО:

	для I етапу ПК (очно)	До 12.01.2014 р.	Антошук С.В., Лапшин А.Л., Ляхоцька Л.Л., Бессарабов В.І., Гравіт В.О., Калачова Л.В.
	для II етапу ПК (дистанційно)	До 12.01.2014 р.	Антошук С.В., Ляхоцька Л.Л., Бессарабов В.І., Калачова Л.В., Мішишен А.В., Самойленко О.О.
	для III етапу ПК (очно)	До 01.04.2014 р.	Антошук С.В., Ляхоцька Л.Л., Бессарабов В.І., Калачова Л.В., Кліменко А.Л.
2	Підготовка установчої документації: 2.1. Методичні вказівки, рекомендації, плани, програми, індивідуальні плани слухачів: - в електронному вигляді; - в паперовому варіанті (за необхідності)	До 13.01.2014 р. До 19.01.2014 р.	Антошук С.В., Гравіт В.О., Бессарабов В.І., Антошук С.В., Сябрук Т.І., Машкова О.Л.
3	Розроблення структури, програмування та первинне наповнення матеріалами ЕНМК «Хмара» для слухачів обраної категорії підвищення кваліфікації	До 19.01.2014 р.	Бессарабов В.І., Антошук С.В.
4	Отримання первинних даних про слухачів у електронному вигляді (через E-mail) для організації попередньої реєстрації (заведення облікових записів) слухачів у ЕНМК «Хмара» та вхідного тестування	До 30.12.2014 р.	Куратор навчання від замовника. Антошук С.В., Бессарабов В.І.
5	Попередня реєстрація (заведення облікових записів) слухачів у ЕНМК «Хмара».	До 17.01.2014 р.	Антошук С.В.,

	Друк реєстраційних даних для кожного слухача		Антощук С.В.,
6	Закрите тестування ЕНМК «Хмара» щодо можливості доступу до мережі Інтернет	18-19.01.2014 р.	Бессарабов В.І., Антощук С.В., Лапшин А.Л.
7.	Розроблення структури, програмування та первинне наповнення матеріалами електронної бази вхідного (вихідного) тестування для слухачів обраної категорії підвищення кваліфікації	До 06.01.2014 р.	Бессарабов В.І., Антощук С.В., Кліменко А.Л., Гравіт В.О.
8.	Вхідне дистанційне анкетування через E-mail зі збором даних в зведеній е-формі	13-14.01.2014 р.	Куратор навчання від замовника. Бессарабов В.І., Антощук С.В.
9.	Розподіл слухачів по навчальних групах у відповідності до результатів тестування (за рівнем ІКТ-компетентності)	15-18.01.2014 р.	Антощук С.В., Кліменко А.Л.

ФОРМУВАЛЬНИЙ ЕТАП

І ЕТАП ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ (ОЧНО)

Часові рамки етапу: 20.01.2014 р. – 25.01.2014 р. (1 тиждень)

Бюджет часу: 1,5 кредити ECTS / 54 години.

Завдання І очного етапу:

- 1) ознайомити слухачів з програмою, навчально-тематичним планом ПК, структурою та напрямками діяльності ДВНЗ УМО НАПН України;
- 2) навчити слухачів курсів ПК самостійній роботі в ЕНМК «Хмара»;
- 3) надати слухачам рекомендації щодо вибору індивідуальної траєкторії навчання з використанням ЕНМК «Хмара»;
- 4) ознайомити слухачів з можливостями використання чату та блогу-форуму «Інноватика в дистанційному навчанні»;
- 5) заповнити первинні документи ПК;
- 6) ознайомити слухачів з методикою вимірювання й оцінювання навчальних досягнень при проходженні курсу ПК;

- 7) організувати та провести вхідний педагогічний контроль;
- 8) організувати та провести навчальні заняття відповідно до навчально-тематичного плану ПК.

Відповідальні за реалізацію завдань I етапу:

Антощук С.В. – куратор-тьютор,
Бессарабов В.І. – адміністратор ЕНМК, науковий керівник проекту «Хмара»,
Гравіт В.О.

II ЕТАП ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ (ДИСТАНЦІЙНО)

Часові рамки етапу: 27.01.2014 р. – 14.06.2014 р. (20 тижнів).

Бюджет часу: 3,0 кредити ECTS / 108 годин.

Слухачі курсів ПК протягом цього етапу освоюють такі модулі:

1. Вибіркові (вибір ВНЗ):

1.1. «Психологія освітньої діяльності» (0,5 кредити ECTS / 18 годин).

Освоєння модуля завершується модульним контролем у формі on-line тестування в ЕНМК «Хмара»;

2. Вибіркові (вибір слухача):

2.1. Два модулі із запропонованих п'яти (кожен по 0,5 кредити ECTS / 18 годин).

Освоєння модулів завершується модульним контролем у вигляді on-line тестування в ЕНМК «Хмара».

2.2. «Професійне вдосконалення викладача-тьютора ВНЗ III –IV рівнів акредитації» (1,5 кредити ECTS / 54 години). Слухач самостійно обирає тему випускної роботи (додаток 1) та завдання індивідуальної навчальної практики (додаток 2).

Освоєння модуля завершується написанням письмового звіту з практики та захистом випускної роботи на III етапі ПК.

Завдання II дистанційного етапу:

1) організувати методичну та науково-технічну підтримку слухачів курсів ПК під час керованої самостійної роботи в ЕНМК «Хмара», опитування та тестування;

2) організувати та провести навчальні заняття відповідно до навчально-тематичного плану ПК.

Відповідальні за реалізацію завдань II етапу:

Антощук С.В. – куратор-тьютор,
Бессарабов В.І. – адміністратор ЕНМК, науковий керівник проекту «Хмара»,
Л.Л.Ляхоцька, Мішишен А.В., Самойленко О.О., Калачова Л.В. – викладачі-консультанти.

ІІІ ЕТАП ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ (ОЧНО)

Часові рамки етапу: 16.06.2014 р. – 20.06.2014 р. (1 тиждень)

Бюджет часу: 1,5 кредити ECTS / 54 години.

Слухачі курсів ПК протягом цього етапу освоюють два нормативні навчальні модулі, складають диференційований залік, захищають випускні роботи.

На цьому ж етапі кожен слухач проходить інтерактивне опитування за спеціальними анкетами та вихідний педагогічний контроль в режимі on-line засобами ЕНМК «Хмара».

Успішність підвищення кваліфікації кожного слухача розраховується завдяки спеціальній формулі за національною шкалою та шкалою ECTS.

Завдання ІІІ очного етапу:

1) організувати методичну та науково-технічну підтримку слухачів курсів ПК під час керованої самостійної роботи в ЕНМК «Хмара»;

2) організувати та провести навчальні заняття, тестування, опитування, диференційований залік і захист випускних робіт відповідно до навчально-тематичного плану ПК;

3) оцінити успішність підвищення кваліфікації кожного слухача.

Відповідальні за реалізацію завдань ІІІ етапу:

Антощук С.В. – куратор-тьютор,

Гравіт В.О.,

Бессарабов В.І. – адміністратор ЕНМК, науковий керівник проекту «Хмара»

УЗАГАЛЬНЮВАЛЬНИЙ ЕТАП

Часові рамки етапу: 01.09.2014 р. – 30.09.2014 р.

Завдання узагальнювального етапу:

1) здійснення кількісного та якісного аналізів, системного оцінювання ефективності підвищення кваліфікації;

2) визначення співвідношення результатів експерименту з поставленою метою та завданнями;

3) визначення чинників, які впливають на якість застосування інноваційних підходів до організації та змісту навчання, а також технології і засоби ДН під час очно-дистанційного підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

*Керівник педагогічного дослідження
Автор-розробник*

*Науковий консультант
Виконавець*

В.В.Олійник
С.В.Антощук,
В.О.Гравіт,
В.І.Бессарабов
В.О.Гравіт
Колектив ВНЗ

**Хід і результати педагогічних експериментів
держбюджетних НДР за темами
«Кредитно-модульна система організації навчального процесу в
підвищенні кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти»
(2009–2010 рр.) і «Науково-методичні основи модернізації освітньої
діяльності вищих навчальних закладів ППО» (2013–2014 рр.)**

Педагогічні експерименти (далі – експерименти) проводилися в рамках держбюджетних НДР і відповідно до технічних завдань досліджень.

Перший експеримент (2009–2010 рр.) – у рамках НДР «Кредитно-модульна система організації навчального процесу в підвищенні кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти» (0109U002231); другий (2013–2014 рр.) – у рамках НДР «Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів ППО» (0112U002346).

У контексті цього дослідження в роботі будуть висвітлені не всі аспекти педагогічних експериментів, що обумовлені технічними завданнями відповідних НДР, а лише ті, які певною мірою пов'язані з організацією дистанційного навчання.

Програми підготовки і проведення педагогічних експериментів, схвалені відповідними рішеннями вченої ради УМО, передбачалось також перевірити у реальному навчальному процесі підвищення кваліфікації педагогічних працівників науково-методичні наробки щодо організації, змісту, форм і методів ДН^{1, 2}.

Експеримент перший. Проводився на базі ІВО та ЦППО ДВНЗ «Університету менеджменту освіти» НАПН України у два етапи: 2009р. та 2010р. Провідна кафедра – кафедра дистанційної освіти Інституту відкритої освіти.

---

¹ Програма підготовки і проведення педагогічного експерименту за темою НДР «Кредитно-модульна система організації навчального процесу в підвищенні кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти» / В.В.Олійник, В.О.Гравіт, С.Ю.Хасіневич та ін. – К.: УМО НАПН України, 2009 – 7 с.

² Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти: програма підготовки і проведення педагогічного експерименту 2013–2014 рр. / В.В.Олійник, В.О.Гравіт, Л.Л.Ляхоцька та ін.; – К.: УМО НАПН України, 2013 – 12 с.

Нормативно-правове забезпечення експерименту базувалося на документах МОН України (наказ № 48, 49 від 23.01.2004р.; №774 від 30.12.2005р.; №943 від 16.10.2009р.) та включало:

- програму підготовки і проведення педагогічного експерименту від 22.01.2009 р.;
- тимчасове положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі під час підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти за очно-дистанційною формою навчання, схвалене вченою радою УМО (протокол № 2 від 25 березня 2009 р.);
- план-графік підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти в Університеті менеджменту освіти в 2009 р. і 2010 р.;
- експериментальні навчальні програми, навчальні та навчально-тематичні плани, які відрізняються від чинних змістом і формою. Обговорені та затверджені встановленим порядком.

Кадрове забезпечення. Загальне керівництво педагогічним експериментом здійснював науковий керівник теми НДР ректор УМО НАПН України В. Олійник, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України.

Безпосереднє керівництво навчальним процесом в експериментальних групах слухачів здійснювали куратори-тьютори, які були призначені наказом ректора УМО, виконавці теми НДР: С. Антощук; А. Кліменко; Л. Ляхоцька; С.Хасіневич.

У своїй роботі куратори-тьютори керувалися Положенням «Про куратора-тьютора навчальної групи слухачів курсів підвищення кваліфікації за очно-дистанційною формою навчання», розробленого виконавцями теми НДР та затвердженого у встановленому порядку.

Заняття в експериментально-навчальних групах слухачів проводили провідні викладачі кафедр ЦППО та ІВО (доктори, кандидати наук), з якими в підготовчий період був проведений відповідний семінар.

Особлива увага на семінарах зверталася на особливості проведення всіх видів занять в умовах КМСОНП.

Навчально-методичне забезпечення. Навчально-методичні комплекси, розроблені на кафедрі дистанційної освіти; комплекти аудіо- та відеоматеріалів до кожного заняття (презентації); компакт-диск, який

вміщує посібники, методики і методичні рекомендації – всього 6 назв, загальний обсяг матеріалів ~ 670 сторінок друкованого тексту.

Інформаційно-комунікаційне забезпечення.

- Інтернет та його сервіси;
- веб-сайти УМО, ІВО, ЦППО;
- спеціалізований веб-сайт «Дистанційне навчання в ППО»;
- технологія дистанційного навчання на базі «Веб-класу ХП»;
- система комп'ютерного тестування тощо.

Форма навчання – очно-дистанційна.

Рис. А1. Структура підвищення кваліфікації у педагогічному експерименті (2009-2010 рр.)

Склад учасників представлено в табл. 9.

Навчальні заняття в експериментальних навчальних групах на очних етапах підвищення кваліфікації проводилися в комп'ютерному класі кафедри дистанційної освіти. Навчальний кабінет обладнано 15 персональними комп'ютерами (ПК) для слухачів та комп'ютером для викладача (ноутбук ASUS), які об'єднано в локальну мережу та підключено до глобальної мережі Інтернет; мультимедійним проектором тощо. Цей же клас використовувався з 14⁰⁰ до 16⁰⁰ як консультативний пункт (далі КП) для самостійної роботи слухачів, індивідуального користування сервісами Інтернет у навчальних цілях.

Основні показники експериментальних навчальних груп

№ з/ п	Категорія слухачів	Кіл-сть груп/слух.	Графік підвищення кваліфікації			Куратор- тьютор
			I етап	II етап	III етап	
1	2	3	4	5	6	7
2009 рік						
1	Начальники (завідувачі) відділів (управлінь) освіти районних держадміністрацій	1/8	16.03 – 28.03 2009 р.	30.03 – 27.10 2009 р.	28.10 – 30.10 2009 р.	Антощук С.В.
2	Заступники директорів з виховної роботи ВНЗ I–II рівня акредитації	1/9	06.04 – 18.04 2009 р.	20.04 – 10.11 2009 р.	11.11 – 13.11 2009 р.	Хасіневич С.Ю. Ляхоцька Л.Л.
3	Новопризначені директори професійно-технічних закладів	1/15	18.05 – 30.05 2009 р.	02.06 – 08.12 2009 р.	09.12 – 11.12 2009 р.	Хасіневич С.Ю. Ляхоцька Л.Л.
4	Новопризначені завідувачі (резерв) районних (міських) методичних кабінетів	1/14	04.05 – 16.05 2009 р.	18.05 – 24.11 2009 р.	25.11 – 27.11 2009 р.	Кліменко А.Л.
2010 рік						
1	Директори ПТНЗ	1/16	18.01. – 30.01. 2010 р.	31.01. – 08.06. 2010 р.	09.06. – 11.06. 2010 р.	Кліменко А.Л.
2	Заступники директорів ПТНЗ з навчально-виховної роботи та соціальних питань	1/21	08.02. – 20.02. 2010 р.	21.02. – 07.09. 2010 р.	08.09. – 10.09. 2009 р.	Кліменко А.Л.
3	Методисти-тьютори (куратори з дистанційного навчання)	2/29	22.03. – 03.04. 2010 р.	04.04. – 19.10. 2010 р.	20.10. – 22.10. 2010 р.	Антощук С.В.
4	Педагоги-викладачі дистанційного навчання (тьютори)	2/27	12.04. – 24.04. 2010 р.	25.04. – 02.11. 2010 р.	03.11. – 05.11. 2010 р.	Антощук С.В.
Усього:		10/139				

На очних етапах для підвищення якості та ефективності всіх видів занять (лекцій, тематичних дискусій, семінарів, практичних занять та ін.) застосовувалися спеціально розроблені відеоматеріали, інформаційно-освітні ресурси УМО і Веб-сервіси Інтернет (www, пошукові, електронна пошта тощо).

На дистанційних етапах для забезпечення керованої самостійної роботи слухачів використовувала віртуальне навчальне середовище «Веб-клас ХПІ» і такі сервіси Інтернет, як: www, електронна пошта, чати, форуми тощо.

У експерименті застосовувалась інноваційна система педагогічного контролю, представлена на рис. А2.

Рис. А2. Структура педагогічного контролю при підвищенні кваліфікації слухачів за очно-дистанційною формою навчання та КМСОНП

Основним вимірюваним показником у експерименті були індивідуальні навчальні досягнення слухача (ІДС), які показують ступінь відповідальності його знань і умінь вимогам навчальних програм підвищення кваліфікації.

На основі ІДС розраховувались середні значення навчальних досягнень навчальних груп, категорій тощо.

У експерименті ІДС оцінювались за двома шкалами – у балах за шкалою ЄКТС (100-бальна) та у національній шкалі оцінок («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). У першому випадку – при комп'ютерному тестуванні, у другому – за результатами усного письмового опитування (диференційований залік, захист випускної роботи).

Приведення даних педагогічного контролю до єдиних показників (балів або національної оцінки), як зазначалось вище, здійснювалось за спеціальною методикою (див. табл. 7).

Кількісною характеристикою, яка відображує динаміку навчальних досягнень слухача у процесі підвищення кваліфікації, є його успішність.

Індивідуальна успішність підвищення кваліфікації слухача (ІУПКС) розраховувалась як середнє значення суми індивідуальних досягнень виду контролю (в балах).

$$IУПКС_{cp.} = \frac{\sum IДC}{n}, \quad (2)$$

де $IУПКС_{cp.}$ – середнє значення успішності підвищення кваліфікації слухача в балах;

$\sum IДC$ – сума індивідуальних досягнень слухача, в балах;

n – кількість видів контролю.

Примітка: при розрахунку $\sum IДC$ показники вхідного контролю не враховуються. Переведення оцінок із національної шкали в балах за табл. 7.

Аналогічним чином визначалось і середнє значення успішності підвищення кваліфікації слухачами навчальних груп.

Результати зовнішнього контролю (комп'ютерного тестування) визначаються автоматично за спеціальною програмою та оформляються у вигляді таблиці, яка передається куратору-тьютору відповідної кафедри з відділу змісту та якості освіти.

Результати складання слухачами диференційованого заліку та захисту ВР фіксувались у відомостях за встановленою формою, опрацьовувалися (переводилися в бали) кураторами-тьюторами навчальних груп.

Опрацьовані дані за всіма видами контролю вносилися в спеціальну «Відомість обліку успішності», за формою, розробленою відповідно до наказу МОНУ від 30.12.2005 р. № 774.

Офіційно зафіксовані результати двох етапів (2009 р., 2010 р.) педагогічного експерименту представлені у табл. А2. Вона складена за результатами всіх видів педагогічного контролю, які виражені у середніх значеннях навчальних досягнень слухачів навчальних груп і груповій успішності підвищення кваліфікації.

**Середня успішність підвищення кваліфікації слухачів
експериментальних груп**

№ з/п	Категорія слухачів (навчальні групи)	Середня успішність слухачів за видами контролю, бали						Середнє значення груп. успішності ПК
		Вхідний	Модульний 1	Модульний 2	Вихідний	Диференц. залік	Захист ВР	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2009 рік								
1	Начальників (завідувачів) відділів (управлінь) освіти районних держадміністрацій (міськвиконкомів)	41,3	64,4	43,8	53,9	87,3	91,4	68,1
2	Новопризначені завідувачі (резерв) районних (міських) методичних кабінетів	37,1	48,9	39,1	46,1	90,1	91,0	63,1
3	Новопризначені директори ПТНЗ	35,5	42,2	38,1	39,7	90,1	91,4	60,3
4	Заступники директорів з виховної роботи ВНЗ I-II рівнів акредитації	31,7	42,2	38,1	39,7	90,1	91,4	60,3
Середнє значення навчальних досягнень (4 групи)		36,30	49,43	39,78	44,85	89,40	91,30	60,5
2010 рік								
1	Директори ПТНЗ	45,2	40,9	38,9	41,7	89,1	90,1	60,2
2	Заступники директорів ПТНЗ з навчально-виховної роботи та соціальних питань	30,5	41,9	37,6	33,7	84,3	84,5	56,4
3	Методисти-тьютори (кураторів з дистанційного навчання) / група 1	48,6	42,6	41,8	51,1	82,1	83,5	60,2
4	Методисти-тьютори (кураторів з дистанційного навчання) / група 2	49,2	38,0	45,7	47,8	76,2	83,4	58,2
5	Педагоги-викладачі дистанційного навчання (тьютори) / група 1	49,0	40,3	42,8	43,8	77,8	91,8	59,3
6	Педагоги-викладачі дистанційного навчання (тьютори) / група 2	49,6	46,6	41,7	46,7	80,1	88,7	60,8
Середнє значення навчальних досягнень (6 груп)		40,76	41,72	41,42	44,13	81,6	87,00	59,15

Узагальнені середні значення групових навчальних досягнень і групової успішності підвищення кваліфікації за етапами педагогічного експерименту, розраховані у відсотках, представлені у табл. А3 і на рис. А3 (шкала ЄКТС – 100-бальна).

Таблиця А3

Узагальнені результати етапів педагогічного експерименту

Етап експерименту	Кількість груп/осіб	Середнє значення групових показників, %			
		вхідний контроль	вихідний контроль	успішність ПК	приріст показників
2009	4/46	36,30	44,85	60,50	24,15
2010	6/98	40,76	44,13	59,15	18,42
Середнє значення за 2-ма етапами	10/139	38,55	44,49	59,83	21,90

У повному обсязі хід, результати, висновки і рекомендації педагогічного експерименту (2009–2010 рр.) наведено у роботі «Кредитно-модульна система організації навчального процесу в підвищенні кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти»: результати педагогічного експерименту 2009–2010рр. /В.В.Олійник, В.О.Гравіт, Л.Л.Ляхоцька та ін.; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. – К., 2011. – 48 с.

Рис. А3. Динаміка змін групової успішності підвищення кваліфікації за етапами експерименту

У цьому дослідженні представлені лише ті висновки і рекомендації за результатами двох етапів педагогічного експерименту, які пов'язані з концептуальними основами організації ДН в ППО.

1. У експерименті підтвердилася наша гіпотеза про те, що застосування технологій і засобів ДН у підвищенні кваліфікації педагогічних працівників на основі системи концептуальних основ організації ДН підвищується рівень, якість і ефективність навчання (табл. А2, А3; рис. А3).

2. Комп'ютерне тестування як метод і одна з технологій ДН повністю себе виправдали.

Усі види педагогічного контролю (вхідний, модульний, вихідний), які проводяться методом комп'ютерного тестування, дали найдостовірні дані щодо навчальних досягнень слухачів. Приріст показників (вихідний контроль – вхідний контроль) склав близько 6% (точно 5,94%), що є доволі реальним.

Водночас експеримент довів необхідність коригування тестових завдань, збільшення кількості завдань у тесті тощо.

3. Усне опитування (диференційний залік, захист випускної роботи) дали, на нашу думку, значно завищені результати (~ 70-90%), що привело до збільшення середніх показників успішності до 60% і підсумкової величини приросту середніх показників навчальних досягнень слухачів до 22% (табл. А3). Причина – вплив на оцінювання суб'єктивних факторів.

Потрібна нова методика оцінювання навчальних досягнень і успішності підвищення кваліфікації слухачів, яка буде позбавлена такого суб'єктивізму.

4. Забезпечення самостійної роботи слухачів на дистанційному етапі підвищення кваліфікації на базі віртуального навчального середовища «Веб-клас ХП» не повною мірою задовольняє сучасні вимоги. Доцільним буде перехід на використання хмарних технологій в дистанційному навчанні, які нададуть можливість вирішити проблему індивідуалізації змісту самостійної роботи і перейти у навчанні до індивідуальних пізнавальних траєкторій.

5. Методика проведення дистанційних занять (лекцій, тематичних дискусій, семінарів тощо) у синхронному й асинхронному режимах в цілому себе виправдала. Водночас вимагають серйозного коригування наочні засоби: їх обсяг, структура, рівень тощо. Час

«зайчиків» та «кішечок» пройшов, потрібен науковий підхід на основі психолого-педагогічних закономірностей сприйняття інформації.

6. Тривалість етапів підвищення кваліфікації (I етап, очно – 2 тижні; III етап, очно – 3 дні) себе не виправдала. Насамперед це стосується I-го етапу, протягом якого відбувався розрив навчального процесу (субота і неділя), під час якого слухачі, як правило, роз'їхались по домівках. Розрив навчального процесу практично на два дні негативно вплинув на якість навчання.

Третій етап (очно, 3 дні) не дає якісно узагальнити зміст навчання і підготуватися до диференційованого заліку і захисту випускної роботи. На нашу думку, доцільно прийняти таку тривалість етапів підвищення кваліфікації: I – 1 тиждень, II – 20 тижнів; III – 1 тиждень. Це типовий варіант, але можливі й інші.

7. Середній стартовий рівень знань педагогічних працівників за всіма навчальними групами не перевищує 40% (точно 38,55%) від необхідного, що об'єктивно обумовлює доцільність підвищення кваліфікації.

Самий низький стартовий рівень у заступників директорів ПТНЗ з навчально-виховної роботи та соціальних питань – 30,5%; самий високий у педагогів (викладачів ДН) – 49,6%.

Розкид значень стартового рівня за категоріями педагогічних працівників обумовлює необхідність врахування цих обставин під час організації дистанційного навчання (вибір технології ДН, зміст і структура засобів наочності тощо).

Другий педагогічний експеримент проводився відповідно до технічного завдання держбюджетної НДР за темою «Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій» і включав два етапи: підготовчий (січень-грудень 2013р.) і етап реалізації (січень–грудень 2014р.).

Експеримент – локальний, проводився на базі Інституту відкритої освіти, Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти УМО НАПН України в межах планового навчального процесу відповідно до плану-графіку підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти в Університеті менеджменту освіти на 2014 р.

У процесі підготовки і проведення педагогічного експерименту були враховані висновки і рекомендації за першим педагогічним експериментом 2009–2010 рр.

Головна мета експерименту: перевірити в умовах реального (планового) навчального процесу результати НДР за темою «Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій».

Додаткові цілі: перевірити у плановому навчальному експерименті:

- інноваційну організацію підвищення кваліфікації педагогічних працівників на базі ВНЗ-замовника силами ВНЗ-виконавця;
- використання сучасних технологій ДН на очних і дистанційному етапах ПК педагогічних працівників;
- нові підходи до змісту, організації та забезпечення самостійної роботи на дистанційному етапі підвищення кваліфікації педагогічних працівників з використанням хмарних технологій ДН, які забезпечують можливість якісного задоволення потреб і інтересів слухачів;
- нову методику оцінювання успішності підвищення кваліфікації педагогічних працівників та ін.

Наказом ректора УМО НАПН України від 6 березня 2013 р. №01-01/83 був визначений склад учасників експерименту, поданий у табл. А4³.

---

³ Наказ ректора УМО НАПН України № 01-01/83 від 06 березня 2013 р.

Склад учасників педагогічного експерименту (2014 р.)

№ з/п	Категорія слухачів	Кількість груп/осіб	Етапи підвищення кваліфікації			Куратор-тьютор
			I (очний)	II (дистанц.)	III (очний)	
1	2	3	4	5	6	7
1	Викладачі-тьютори (організатори) дистанційного навчання ВНЗ III–IV р. а. (Уманський державний педагогічний університет)	5/134	20.I – 25.I	27.I – 14.VI	16.VI – 20.VI	ст. викл. Антощук С.В.
2	Завідувачі кафедр ВНЗ III–IV р.а. / група 1	1/15	3.III – 7.III	11.III – 27.IX	29.IX – 3.X	доц. Бессарабов В.І.
	Завідувачі кафедр ВНЗ III–IV р.а. / група 2	1/17	17.III – 22.III	24.III – 11.X	13.X – 17.X	доц. Бессарабов В.І.
	Завідувачі кафедр ВНЗ III–IV р.а. / група 3	1/17	7.IV – 12.IV	14.IV – 1.XI	3.XI – 7.XI	доц. Бессарабов В.І.
3	Завідувачі (методисти) центрів (кабінетів, лабораторій) дистанційного навчання та ІК технологій закладів післядипломної педагогічної освіти	1/7	31.III – 5.IV	7.IV – 25.X	27.X – 31.X	ст. викл. Антощук С.В.
4	Викладачі-тьютори (організатори) дистанційного навчання ВНЗ III–IV р.а.	1/39	12.V – 17.V	19.V – 29.XI	1.XII – 5.XII	доц. Лапшин А.Л.
5	Новопризначені директори ПТНЗ	1/10	24.II – 1.III	3.III – 20.IX	24.IX – 26.IX	ст. викл. Самойленко О.О.
Разом:		11/239				

На етапі підготовки педагогічного експерименту (2013 р.) були розроблені, обговорені та схвалені рішенням вченої ради УМО НАПН України від 19 червня 2013 р. (протокол № 4) такі документи:

- програму підготовки та проведення педагогічного експерименту⁴ – автори: В.Олійник, В.Гравіт, Л.Ляхоцька та ін;
- експериментальні програми (професійні, робочі) та плани (навчальний, робочий) підвищення кваліфікації для всіх категорій педагогічних працівників, які беруть участь у педагогічному експерименті – автори: В.Гравіт, Л.Ляхоцька, С.Антощук;
- нова методика педагогічного контролю та оцінювання успішності підвищення кваліфікації педагогічних працівників – А.Кліменко, С.Хасіневич, Т.Сябрук;
- методичні рекомендації по роботі з електронним навчально-методичним комплексом «Хмара»^{5, 6} – С.Антощук, В.Бессарабов, Л.Лапшин, Н.Здерко;
- та інші необхідні документи.

У контексті цього дослідження і відповідно до першої та другої додаткових цілей експерименту основна увага приділялась організації підвищення кваліфікації педагогічних працівників на базі ВНЗ-замовника (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини) та на використання сучасних технологій дистанційного навчання на всіх етапах підвищення кваліфікації.

Організацію підвищення кваліфікації педагогічних працівників Уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини (далі УДПУ) розробила кафедра дистанційної освіти ІВО УМО НАПН України за погодженням з керівництвом УДПУ. Основними педагогічними показниками якої є:

- *форма навчання*: очно-дистанційна при кредитно-модульній системі організації навчального процесу;
- *тривалість підвищення кваліфікації*: загальна – 6 місяців; поетапна: I етап – 1 тиждень, II етап – 22 тижні, III етап – 1 тиждень;

⁴ Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти: програма підготовки і проведення педагогічного експерименту 2013-2014 рр. / В.В.Олійник, В.О.Гравіт, Л.Л.Ляхоцька та ін.; – К.: УМО НАПН України, 2013 – 12 с.

⁵ Підвищення кваліфікації педагогічних працівників засобами електронного навчально-методичного комплексу «Хмара» / С.В.Антощук, В.І.Бессарабов // Методичні рекомендації. – К.: УМО НАПН України, 2014. – 33 с.

⁶ Електронний навчально-методичний комплекс «Хмара» (інструкція для слухача) / В.І. Бессарабов, С.В. Антощук, А.Л. Лапшин, Н.П. Здерко // Методичні рекомендації. – К.: ДВНЗ УМО НАПН України, 2014. – 12 с.

- *бюджет часу*: загальний – 6 кредитів ECTS/216 годин, поетапний: I етап (очний) – 1,5 кредити/ 54 год, II етап (дистанційний) – 3 кредити/108 год, III етап (очний) – 1,5 кредити/ 54 год (рис. А4);
- *профіль підвищення кваліфікації*: викладачі-тьютори (організатори) дистанційного навчання ВНЗ III–IV рівнів акредитації.

Рис. А4. Структура і основні педагогічні показники підвищення кваліфікації педагогічних працівників Уманського державного педагогічного університету

Згідно із договором між УМО НАПН України та УДПУ було:

1. Сформовано 5 навчальних груп (134 особи) педагогічних працівників Університету.

Принцип комплектування – приблизно рівний стартовий рівень володіння комп'ютером, який визначався кафедрою дистанційної освіти УМО НАПН України шляхом попереднього on-line анкетування

2. Для забезпечення навчального процесу УДПУ надавав у використання локальну і глобальну мережі, 3 комп'ютерні класи, 2 лекційні аудиторії, які повністю були обладнані сучасними технічними засобами: мультимедійною технікою, персональними комп'ютерами, виходом в Інтернет, мікрофоном, Web-камерою тощо.

3. Кадрове забезпечення. Виїзна група для забезпечення навчального процесу на першому очному етапі підвищення кваліфікації – 3 професори і 2 ст. викладачі, на третьому – 2 доценти і 2 ст. викладачі. Куратором-тьютором навчальних груп була призначена ст.

викладач кафедри дистанційної освіти УМО – С.В.Антощук. До проведення дистанційних занять залучались найкваліфікованіші викладачі УМО: В.Маслов, доктор пед. наук, професор; В.Яковець, доктор фіз.-мат. наук, професор; В.Гравіт, канд. пед. наук, почесний професор УМО; Т.Бойченко, канд. пед. наук, доцент та ін.

Викладачі-консультанти за навчальними модулями самостійного вибору слухачами на дистанційному етапі підвищення кваліфікації рішенням кафедри дистанційної освіти були визначені проф. Л.Ляхоцька, доц. В.Бессарабов, ст. викл. С.Антощук, ст. викл. Л.Калачова, ст. викл. О.Самойленко.

Відповідальні особи: від УМО НАПН України – зав. каф. дистанційної освіти Л.Ляхоцька та зав. каф. відкритих освітніх систем і ІК технологій В.Биков; від УДПУ ім. П.Тичини – проректор з науково-педагогічної роботи Т.Кочубей і координатор дистанційної системи навчання Н.Стеценко.

Хід навчального процесу. На I очному етапі проведено, поперше, інструктивно-методичне заняття, на якому слухачі були ознайомлені з програмою і навчальним планом підвищення кваліфікації, методичним забезпеченням, порядком доступу до інформаційно-освітніх ресурсів УМО, а також обрали за допомогою куратора-тьютора С.Антощук:

- тему випускної роботи;
- об'єкт індивідуальної навчальної практики та її зміст;
- навчальні модулі для самостійного вивчення.

На завершення слухачі склали індивідуальні навчальні плани підвищення кваліфікації, звернувши увагу на обсяг і зміст самостійної роботи на дистанційному етапі.

Індивідуальні плани підвищення кваліфікації слухачів, оформлені на спеціальних бланках, підписані слухачами і куратором-тьютором, затверджені заступником директора ІВО УМО.

По-друге, був проведений дистанційно вхідний контроль методом комп'ютерного тестування, анкетування, а також заняття з використання нових хмарних технологій.

По-третє, частина навчальних занять проводилася дистанційно у синхронному й асинхронному режимах. Так, наприклад, лекції «Впровадження ідей болонського процесу в систему вищої освіти

України» (проф. В.Яковець), «Методичне і дидактичне забезпечення навчального процесу за очно-дистанційною формою навчання» (доц. Л.Ляхощка) і тематична дискусія «Умови безпеки життєдіяльності у вищій школі» (доц. М.Лобур) було проведено в асинхронному режимі, а лекція за темою «Хмарні технології в освіті» (доц. В.Бессарабов), тематична дискусія на тему «Відкрита освіта: організаційно-педагогічні аспекти» (проф. В.Олійник, доц. В.Бессарабов) та практичне заняття за темою «Теорія і практика дистанційного навчання» (проф. В.Олійник, доц. А.Лапшин) були проведені в синхронному режимі.

Усі заняття забезпечувалися мультимедійним проектором, мультимедійними дошками, ноутбуками, персональними комп'ютерами тощо. Вибір конкретних засобів ДН залежав від теми навчальних занять і навчальних цілей.

Основним змістом II (дистанційного) етапу підвищення кваліфікації біла організація та забезпечення керованої самостійної роботи слухачів відповідно до їх індивідуальних планів підвищення кваліфікації.

Основними видами самостійної роботи на цьому етапі були:

- написання слухачами випускних робіт за обраною темою;
- проходження індивідуальної навчальної практики за обраною темою;
- вивчення змісту навчального модуля «Психологія освітньої діяльності» за вибором ВНЗ;
- вивчення змісту двох навчальних модулів за власним вибором;
- проходження слухачами трьох модульних контролів методом комп'ютерного тестування;
- індивідуальні дистанційні консультації в асинхронному і синхронному режимах з викладачами-консультантами кафедр УМО НАПН України, куратором-тьютором навчальної групи, науковими керівниками випускних робіт та ін.

Структура і педагогічні показники самостійної роботи слухача на дистанційному етапі підвищення кваліфікації представлені на рис. А5.

На дистанційному етапі вперше у ППО використовувався електронний навчально-методичний комплекс, побудований на основі

використанні хмарних технологій ⁷, у наслідок чого значно спростилося процес формування персональних веб-середовищ слухачів, підвищилась якість їх змісту тощо.

У педагогічному експерименті вперше в ППО реалізовано ідею самостійної роботи слухача на дистанційному етапі за власним індивідуальним планом підвищення кваліфікації, які здебільшого враховували їхні запити і професійні інтереси. У підсумку кожен слухач на дистанційному етапі підвищення кваліфікації працював за власним індивідуальним планом (власною пізнавальною траєкторією), що відповідає практиці європейських відкритих університетів.

Рис. А5. Структура і бюджет часу самостійної роботи слухачів на дистанційному етапі підвищення кваліфікації

⁷ Експериментальний портал дистанційного навчання при підвищенні кваліфікації педагогічних працівників УМО [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kdoumokhmaraga.net>.

Основним змістом III (очного) етапу підвищення кваліфікації було узагальнення вивченого через проведення оглядових занять, підсумкового контролю, видачі документів про підвищення кваліфікації.

Оглядові заняття проводилися найкваліфікованішими викладачами УМО (професорами, доцентами) дистанційно, як правило, в асинхронному режимі.

Відповідно до рекомендацій першого педагогічного експерименту (2009 – 2010 рр.), розроблено нову методику оцінювання результатів підвищення кваліфікації слухачами.

Для зменшення впливу суб'єктивних факторів на усних опитуваннях введено поняття «комплексний підсумковий контроль», яке включає оцінки вихідного контролю, диференціального заліку і захисту випускної роботи. Ці види педагогічного контролю не є рівнозначними, що обумовило необхідність введення вагових коефіцієнтів.

Найбільш питома вага належить результатам захисту слухачем випускної роботи, написання якої вимагає від нього серйозного аналізу матеріалу, його інтеграції, структурування, оцінювання тощо. Іншими словами написання випускної роботи вимагає творчого підходу, її зміст, як правило, ілюструє рівень та якість підготовки слухача, його здібності до самостійного мислення тощо.

Вихідний контроль проводиться методом комп'ютерного тестування. Його зміст аналогічний змісту вхідного педагогічного контролю, але розташування тестових завдань і формулювання можуть відрізнятися. За значущістю дані вихідного контролю – на другому місці після результатів захисту випускної роботи.

Диференційований залік, як правило, проводять куратори-тьютори навчальних груп методом усного/письмового опитування за білетами, які затверджені провідною кафедрою. На диференційований залік виносяться питання, зміст яких недостатньо якісно засвоєний слухачами під час самостійного вивчення навчальних модулів за вибором (за результатами модульних контролів). Можливий достатньо значний вплив суб'єктивних факторів на оцінку.

На засіданні експертів встановлено такі вагові коефіцієнти для видів комплексного підсумкового контролю:

- захист випускної роботи – 0,6;

- вихідний контроль – 0,3;
- диференційований залік – 0,1.

Тоді підсумкова оцінка індивідуальних навчальних досягнень слухачів за результатами підсумкового контролю визначається за вищенаведеною формулою (1).

Як і раніше, при розрахунках використовуються дві шкали: 100-бальна шкала ЄКТС і шкала національних оцінок («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Для приведення всіх оцінок до шкали ЄКТС застосовується наведена раніше табл. 7.

За формулою (1) підсумкова оцінка вимірюється у балах шкали ЄКТС, яку також можна перевести в оцінку за національною шкалою.

Оцінка середньої успішності підвищення кваліфікації індивідуальна/групова визначається як середнє значення оцінок навчальних досягнень слухача/навчальної групи за всіма видами педагогічного контролю, окрім вхідного.

$$ОЦУ_{cp} = \frac{\sum_{i=1}^N ОЦ_i}{N}, \quad (3)$$

де: $ОЦУ_{cp}$ – оцінка середньої успішності підвищення кваліфікації, бал;

$ОЦ_i$ – оцінка навчальних досягнень слухача/навчальної групи за i -тий вид контролю, бал;

N – кількість всіх видів контролю, крім вхідного;

У табл. 13 та на рис. 20 наведено дані та діаграму, що характеризують динаміку оцінок навчальних досягнень слухачів експериментальних навчальних груп залежно від виду педагогічного контролю.

За частиною результатів педагогічного експерименту (5 навчальних груп) можна зробити окремі висновки та надати такі рекомендації:

- застосування концептуальних основ організації дистанційного навчання позитивно вплинуло на якість та ефективність навчання (табл. А5 та діаграму на рис. А6);

- нова будова навчально-тематичних планів, суть якої полягає у цілісності навчальних модулів на кожному з етапів ПК, та оновлення їх змісту дали змогу підвищити якість навчання (середнє значення

результатів модульних контролів досягло рівня 49,5–63,1 бали порівняно з максимальним 49,4 у першому експерименті);

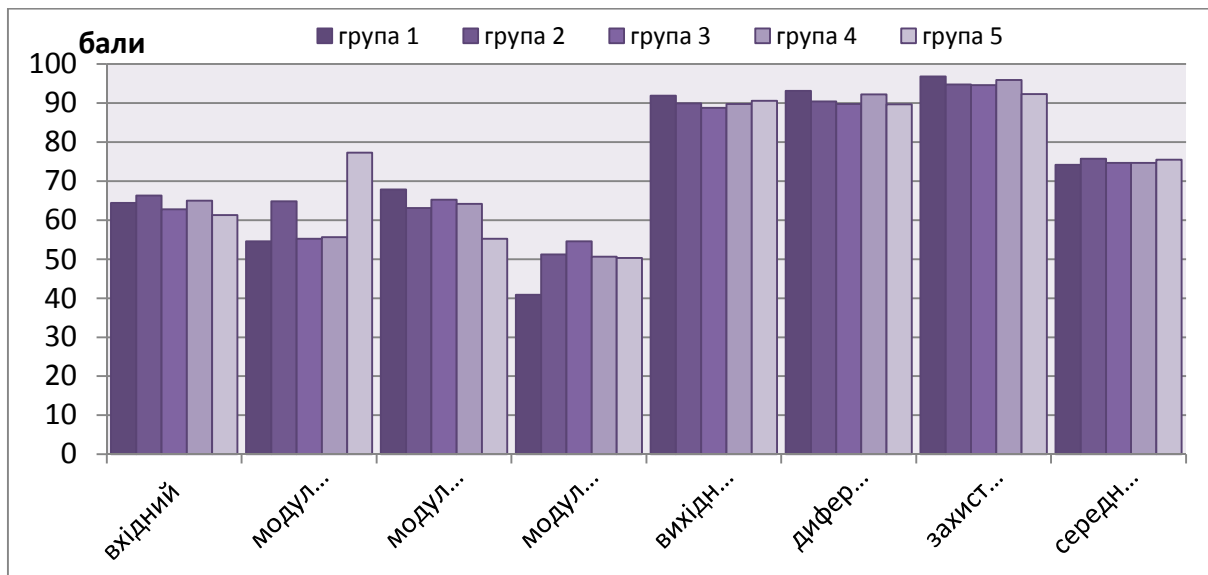
Таблиця А5

Середня успішність підвищення кваліфікації слухачів експериментальних навчальних груп (Викладачі-тьютори (організатори) дистанційного навчання ВНЗ III–IV р.а. (Уманський державний педагогічний університет ім. П.Тичини))

№ ^{3/п}	Навчальна група	Кількість осіб	Вхідний контроль, бали	Середнє значення оцінок навчальних досягнень слухачів навчальних груп за видами педагогічного контролю, бали						Середня успішність підвищення кваліфікації слухачів навчальних груп, бали
				модульний 1	модульний 2	модульний 3	вихідний	диференційований залік	захист випускної роботи	
1	Група 1	28	64,4	54,6	67,9	40,9	91,9	93,1	96,8	74,2
2	Група 2	25	66,3	64,8	63,1	51,2	89,9	90,4	94,8	75,7
3	Група 3	26	62,8	55,2	65,2	54,6	88,8	89,8	94,6	74,7
4	Група 4	25	65,0	55,6	64,2	50,6	89,8	92,2	95,9	74,7
5	Група 5	30	61,3	77,3	55,2	50,3	90,6	89,7	92,3	75,5
Разом:		134	64,0	61,5	63,1	49,5	90,2	91,0	94,9	75,0

- інноваційний підхід до організації підвищення кваліфікації на очних етапах (організація навчання на базі ВНЗ-замовника силами ВНЗ-виконавця, проведення дистанційних on-line та off-line занять з використанням сучасних технологій ДН) значно підвищили активність і зацікавленість слухачів на дистанційному етапі навчання;

- індивідуалізація навчання, яка була реалізована завдяки наданій можливості кожному слухачу самостійно обрати власну траєкторію підвищення кваліфікації (із п'яти навчальних модулів слухач обирав будь-які два), дала змогу задовольнити особисті інтереси кожного слухача та стимулювала їхню мотивацію до навчання;

Рис. А6. Групові результати підвищення кваліфікації слухачів експериментальних навчальних груп (Уманський державний педагогічний університет ім. П.Тичини) за видами педагогічного контролю

- нові підходи до забезпечення самостійної роботи на очних та дистанційному етапах, які були реалізовані з використанням хмарних технологій, позитивно вплинуло на якість задоволення потреб та інтересів слухачів, про що свідчать результати успішності ПК та відгуки під час анкетування слухачів на III етапі підвищення кваліфікації;
- вільний доступ (у будь-який час та з будь-якого електронного пристрою) до навчально-методичного забезпечення кожного навчального заняття на будь-якому з етапів підвищення кваліфікації з використанням віртуального навчального середовища, яке побудоване на основі хмарних технологій, забезпечив мобільність кожному слухачу;
- нова методика педагогічного контролю, збільшення кількості модульних контролів, стандартизація довжини тестів, оновлення та коригування змісту тестових завдань дали позитивний результат, про що свідчать результати як модульних контролів (у першому експерименті 2009–2010 рр. середнє значення було в межах від 39,8 до 49,43 балів; а у другому 2013–2014 рр. середнє значення – від 49,5 до 63,1), так і вихідного контролю (у першому експерименті 2009–2010 рр. середнє значення становило 44,49; у другому 2013–2014 рр. середнє значення – 90,2);

Узагальнені середні значення групових навчальних досягнень і групової успішності підвищення кваліфікації п'яти експериментальних навчальних груп, які брали участь у педагогічному експерименті, розраховані у відсотках, представлені у табл. А6 і на рис. А7 (шкала ЄКТС – 100-бальна).

Таблиця А6

Узагальнені результати педагогічного експерименту

Кількість груп/осіб	Середнє значення оцінок навчальних досягнень слухачів за різними видами педагогічного контролю, %			Успішність ПК
	вхідний контроль	вихідний контроль	підсумковий контроль	
5/134	64,0	90,2	93,1	75,0

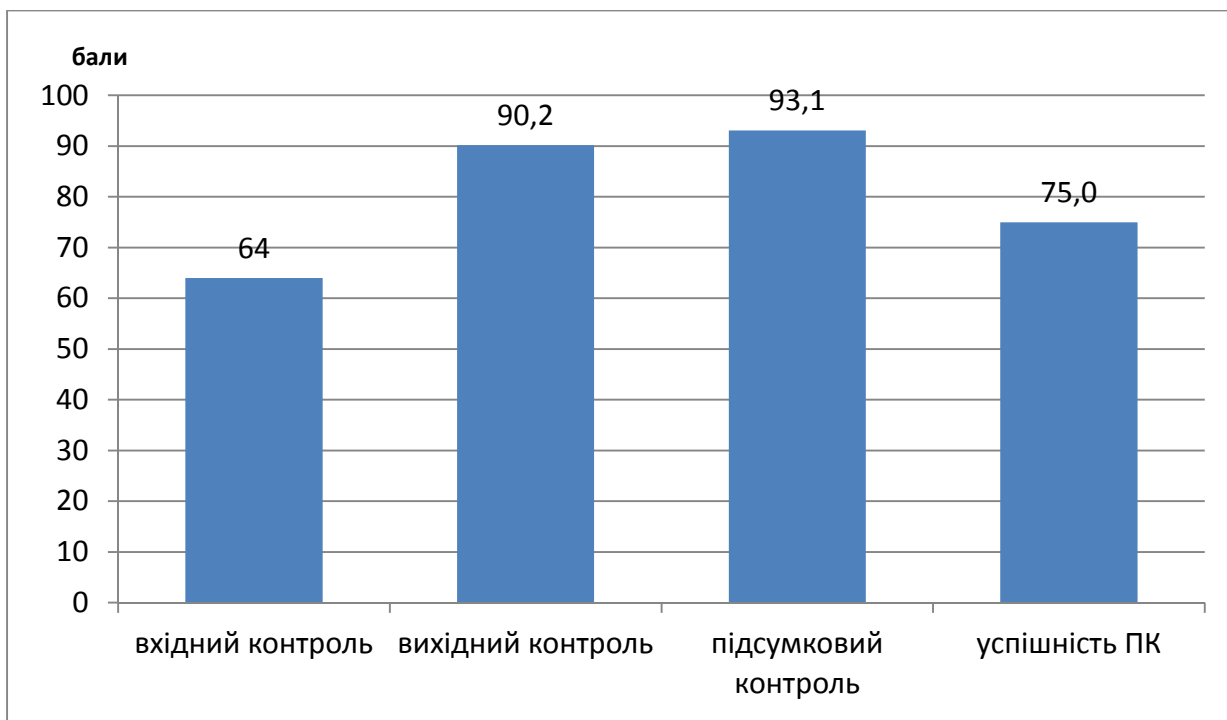

Рис. А7. Середня динаміка змін групової успішності підвищення кваліфікації 5-ти експериментальних груп

Під час експерименту підтвердилась наша гіпотеза про те, що застосування технологій і засобів ДН у підвищенні кваліфікації педагогічних працівників на основі системи концептуальних основ організації ДН підвищує рівень, якість і ефективність навчання.

Застосування технологій і засобів ДН у процесі підвищення кваліфікації на базі ВНЗ-замовника (Уманський державний

педагогічний університет ім. П.Тичини), яке здійснювалось на плановій основі, характеризувалось підвищеною ефективністю, різноманітністю, якістю, чому значною мірою сприяла розроблена нами система концептуальних основ організації дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті.

На I очному етапі технології ДН використовувались для здійснення таких процедур:

- попереднє дистанційне анкетування майбутніх слухачів курсів підвищення кваліфікації заради з'ясування їхніх запитів щодо змісту навчання та здійснення збору первинних даних слухачів для поділу на відповідні навчальні групи;
- вхідний дистанційний педагогічний контроль методом комп'ютерного тестування;
- проведення дистанційних навчальних занять у синхронному й асинхронному режимах;
- використання мультимедійних засобів для забезпечення занять в очній формі;
- використання інформаційно-освітніх ресурсів УМО НАПН України за профілем підвищення кваліфікації.

На II дистанційному етапі технології дистанційного навчання використовувались інтенсивно для:

- забезпечення самостійної роботи слухача системою навчально-методичних матеріалів, які розміщено у віртуальному навчальному середовищі – електронному навчально-методичному комплексі (ЕНМК) відповідної навчальної групи з використанням хмарних технологій;
- проведення дистанційних навчальних занять у синхронному й асинхронному режимах (вебінари, форуми, чати тощо);
- проведення трьох дистанційних модульних контролів методом комп'ютерного тестування;
- індивідуальні дистанційні консультації в асинхронному і синхронному режимах з викладачами-консультантами кафедр, куратором-тьютором навчальної групи, науковими керівниками випускних робіт та ін.;
- використання різних сервісів Інтернету для пошуку та обміну інформації;

- використання інформаційно-освітніх ресурсів урядових організацій, навчальних закладів і установ, бібліотек як вітчизняних, так і зарубіжних;

- керівництво, нагадування і контроль за виконанням індивідуальної навчальної траєкторії кожним слухачем, а також підвищення їхньої мотивації щодо вчасного виконання запланованих заходів.

На III очному заключному етапі різні варіанти технологій дистанційного навчання використовувались для:

- проведення дистанційного вихідного педагогічного контролю методом комп'ютерного тестування;

- проведення дистанційних оглядових занять у синхронному й асинхронному режимах;

- підготовка слухачів до диференційованого заліку і захисту випускних робіт через використання ними інформаційних ресурсів УМО та інших ВНЗ тощо;

- проведення on-line захисту випускних робіт для забезпечення віртуальної присутності окремих членів комісії та записом процедури захисту;

- проведення вихідного анкетування для виявлення рівня задоволеності потреб слухачів, коригування навчальних планів та програм підвищення кваліфікації, модернізації віртуального навчального середовища та розширення та поліпшення забезпечення слухачів навчальними матеріалами на очних і дистанційних етапах підвищення кваліфікації.

У контексті цього дослідження, аналізуючи результати педагогічного експерименту лише 5-ти експериментальних груп, які вже завершили навчання (табл. А5, А6 та рис. А6, А7), можна зробити окремі поперені висновки та рекомендації, зосередивши увагу на таких аспектах:

1. Оновлення змісту професійних і робочих програм ПК і навчальних, робочих навчальних і навчально-тематичних планів ПК з використанням модульного підходу до їх структури та наявністю вибіркової складової для забезпечення індивідуалізації ПК.

Результати експерименту довели, що застосування модульної структури програм і планів підвищення кваліфікації дає змогу

завершувати вивчення кожного навчального модуля та здійснювати контроль на окремому етапі навчання (I, II або III). Такий підхід надав можливість слухачам опанувати програму ПК логічно цілісними, змістовно завершеними модулями. Водночас, він допоміг збільшити кількість контрольних точок, що в цілому посилює об'єктивність обчислення результатів успішності ПК.

Отже, нова будова програм і планів, суть якої полягає у цілісності навчальних модулів на кожному з етапів ПК, та оновлення їх змісту уможливило підвищення якості навчання (середнє значення результатів модульних контролів досягло рівня 49,5–63,1 бали порівняно з максимальним 49,4 у попередньому експерименті).

Наявність вибіркової складової у програмах і планах підвищення кваліфікації дала змогу здійснити індивідуальний підхід до змісту ПК кожного слухача та врахувати їх побажання. Тобто індивідуалізація навчання, яка була реалізована завдяки наданій можливості кожному слухачеві самостійно обрати власну траєкторію підвищення кваліфікації (із п'яти навчальних модулів слухач обирав будь-які два), задовольнила особисті інтереси кожного слухача та стимулювала їхню мотивацію до навчання.

2. Можливість та доцільність організації підвищення кваліфікації педагогічних працівників на базі ВНЗ-замовника (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини) силами ВНЗ-виконавця (Університет менеджменту освіти НАПН України) за умови використання сучасних технологій дистанційного навчання.

Застосування інноваційного підходу до організації підвищення кваліфікації та використання сучасних технологій дистанційного навчання на всіх етапах підвищення кваліфікації (організація навчання на базі ВНЗ-замовника силами ВНЗ-виконавця, проведення дистанційних on-line та off-line занять з використанням сучасних технологій ДН) значно підвищили активність і зацікавленість слухачів до навчальних занять на всіх етапах ПК.

Водночас проведення дистанційних навчальних занять у синхронному й асинхронному режимах із застосуванням сучасних технологій ДН на очних етапах ПК та проведення on-line захисту випускних робіт для забезпечення віртуальної присутності окремих членів комісії та записом процедури захисту дало можливість зменшити

кількість викладачів, які відряджалися до ВНЗ-замовника для проведення занять, що дало змогу зменшити витрати на відрядження.

3. Апробування нових підходів до забезпечення самостійної роботи на всіх етапах підвищення кваліфікації, які реалізуються з використанням хмарних технологій (Google Apps для навчальних закладів), для підтримки та забезпечення навчального процесу.

Забезпечення самостійної роботи слухачів навчально-методичними матеріалами на всіх етапах підвищення кваліфікації здійснювалося на базі електронного навчально-методичного комплексу (ЕНМК) відповідної навчальної групи, який було побудовано з використанням хмарних технологій (Google Apps для навчальних закладів).

Їх використання надало можливість:

- провести попереднє дистанційне анкетування майбутніх слухачів курсів підвищення кваліфікації для з'ясування їх запитів щодо змісту навчання;
- здійснити збір первинних даних слухачів для їх розподілу на відповідні навчальні групи;
- забезпечити постійний вільний та простий доступ слухачам до навчально-методичних матеріалів усіх навчальних модулів (лекційні матеріали, презентації, аудіо-, відеозаписи занять тощо);
- якісно організувати та провести дистанційні навчальні заняття у синхронному й асинхронному режимах (вебінари, форуми, чати тощо);
- легко й оперативно здійснити керівництво, нагадування і контроль за виконанням індивідуальної навчальної траєкторії кожним слухачем, а також стимулювати підвищення їхньої мотивації щодо вчасного виконання запланованих заходів;
- своєчасно проводити індивідуальні дистанційні консультації в асинхронному і синхронному режимах з викладачами-консультантами кафедр, куратором-тьютором навчальної групи, науковими керівниками випускних робіт та ін.;
- чітко організувати та своєчасно здійснити педагогічні контролю методом комп'ютерного тестування (вхідний, 3 модульні, вихідний);

- провести вихідне анкетування для: виявлення рівня задоволеності потреб слухачів; коригування планів та програм підвищення кваліфікації; модернізації електронного навчально-методичного комплексу; поліпшення забезпечення слухачів навчальними матеріалами на очних та дистанційному етапах підвищення кваліфікації.

Перелічене вище позитивно вплинуло на якість задоволення потреб та інтересів слухачів, забезпечення вільного доступу (у будь-який час та з будь-якого електронного пристрою) до навчально-методичного забезпечення кожного навчального заняття на будь-якому з етапів підвищення кваліфікації, про що свідчать результати успішності ПК та відгуки під час вихідного анкетування слухачів на III етапі підвищення кваліфікації.

Водночас використання віртуального навчального середовища, побудованого на основі хмарних технологій, забезпечило мобільність кожному слухачу, значно спростився процес формування персональних веб-середовищ слухачів, підвищилась якість їх змісту тощо.

4. Використання оновленої методики педагогічного контролю та оцінювання результатів підвищення кваліфікації слухачами.

Оновлена методика, збільшення кількості модульних контролів до трьох, а також стандартизація довжини тестів (кожний вибіркового навчального модуль, розрахований на 18 год, завершувався тестом довжиною у 20 завдань), оновлення та коригування змісту тестових завдань дали позитивний результат, про що свідчать результати як модульних контролів (у попередньому експерименті 2009–2010 рр. середнє значення було в межах від 39,8 до 49,43%; у поточному експерименті 2013–2014 рр. середнє значення – від 49,5 до 63,1), так і вихідного контролю (у попередньому експерименті 2009–2010 рр. середнє значення становило 44,49; у поточному 2013–2014 рр. середнє значення – 90,2%).

Введене поняття «комплексний підсумковий контроль», яке включає оцінки вихідного контролю, диференціального заліку і захисту випускної роботи, зменшило вплив суб'єктивних факторів на усних опитуваннях. Вагові коефіцієнти встановлено експертами для кожного виду контролю: захист випускної роботи – 0,6; вихідний контроль – 0,3; диференційований залік – 0,1.

Це зменшило вплив суб'єктивних факторів на оцінку

підсумкового контролю кожного слухача.

Отже, застосування сучасних технологій ДН і хмарних технологій зіграло провідну роль у якісному забезпеченні підвищення кваліфікації на базі ВНЗ-замовника через проведення дистанційних навчальних занять на високому науково-методичному рівні, значного поліпшення організації, змісту і забезпечення самостійної роботи слухачів, регулярного педагогічного контролю методом тестування, дистанційного анкетування слухачів тощо. Водночас використання під час навчання сучасних технологій ДН, підвищує ІКТ компетентність слухачів та дає змогу напрацювати навички практичного їх використання в освітній діяльності ВНЗ, що значно підвищує можливості самореалізації педагогічних працівників та максимально полегшує інтеграцію їх у відкриті освітні системи європейського зразка.

У повному обсязі хід, результати, висновки і рекомендації педагогічного експерименту (2013–2014 рр.) будуть представлені після завершення навчання всіх експериментальних навчальних груп, які беруть участь у педагогічному експерименті.

Додаток 4

на основі форми № Н-3.03
Наказу Міністерства освіти і
науки, молоді та спорту
України від 29 березня 2012
року № 384

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

(найменування власника)

ДВНЗ «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»

(повна назва вищого навчального закладу)

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА
ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА**

підвищення кваліфікації науково-педагогічних кадрів освіти
(керівних, науково-педагогічних, педагогічних)

(нормативна складова – I, III етапи)

напряму 0101 «Педагогічна освіта»
(шифр і назва напрямку)

категорія «Викладачі-тьютори (організатори) дистанційного навчання ВНЗ III–IV р.а.»

(назва категорії)

Розробники програми: Гравіт В.О., канд. пед. наук, старший науковий співробітник, професор кафедри дистанційної освіти

(ПІБ, посада, вчене звання)

Антощук С.В., старший викладач кафедри дистанційної освіти

(ПІБ, посада, вчене звання)

Обговорено та рекомендовано
до видання вченою радою УМО
19 червня 2013 року, протокол № 4

Київ – 2013

ВСТУП

Предметом підвищення кваліфікації викладачів-тьюторів (організаторів) дистанційного навчання ВНЗ III–IV рівнів акредитації є застосування основ і технологій дистанційного навчання у навчальному процесі ВНЗ.

Зв'язки з навчальними дисциплінами (модулями): *основи педагогіки і психології, інформаційно-комунікаційні технології, педагогічний менеджмент, андрагогіка.*

Структура програми підвищення кваліфікації (модулі):

1. Розвиток освіти України в сучасних умовах.
2. Навчальний процес на засадах дистанційного навчання та відкритої освіти.
3. Основи забезпечення дистанційного навчання.
4. Робота викладача-тьютора ВНЗ.

1. Мета та завдання підвищення кваліфікації:

1.1. Метою підвищення кваліфікації **викладачів-тьюторів (організаторів) дистанційного навчання ВНЗ III–IV рівнів акредитації** є підвищення компетентності слухачів щодо організації навчального процесу на засадах сучасних технологій дистанційного навчання.

1.2. Основними завданнями підвищення кваліфікації **викладачів-тьюторів (організаторів) дистанційного навчання ВНЗ III–IV рівнів акредитації** є:

- оновлення та розширення знань теорії та практики застосування дистанційного навчання в навчальному процесі ВНЗ;
- вивчення досвіду вітчизняних і зарубіжних ВНЗ щодо застосування технологій ДН;
- засвоєння організації та змісту навчального процесу із застосуванням дистанційної форми навчання і технологій дистанційного навчання;
- набуття досвіду щодо змісту, організації, форм і методів роботи викладача-тьютора при реалізації навчального процесу за дистанційною, очно-дистанційною формами навчання;
- застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі на засадах технологій ДН.

1.3. У результаті підвищення кваліфікації слухачі повинні:

знати:

- основні характеристики дистанційного навчання: поняття, терміни, переваги тощо;
- структуру та зміст основних видів забезпечення дистанційного навчання;

- володіти понятійним апаратом щодо віртуального навчального середовища;
- принципи роботи у віртуальному навчальному середовищі;
- основні компетентності викладача-тьютора (організатора) дистанційного навчання;
- основні принципи створення працестимулювального середовища в навчальному закладі;

вміти:

- доказово обґрунтовувати актуальність та доцільність упровадження дистанційного навчання в освітню діяльність навчального закладу;
- скласти пропозиції щодо запровадження технологій дистанційного навчання в навчальний процес конкретного навчального закладу;
- організувати роботу в дистанційному режимі;
- вимірювати й оцінювати рівень успішності засвоєння матеріалу.

Бюджет часу: загальний **216 годин / 6 кредитів** ECTS.

2. Інформаційний обсяг підвищення кваліфікації

I етап (очно)

Модуль 1. Розвиток освіти України в сучасних умовах

Змістовий модуль 1. Освіта України на сучасному етапі: стан та перспективи розвитку

Євроцентризм – історичний вибір України: імперативи економічної, політичної, культурної інтеграції. Пріоритети загальноєвропейської освіти. Оновлення стандартів змісту освіти національного та загальноєвропейського компонентів. Подолання стереотипів негативного ставлення до популяризації європейських цінностей.

Система соціальних цінностей європейського освітнього простору: принципи, умови взаємозв'язку України та Європи. Наближення освітніх інституцій України до стандартів країн ЄС та досягнення їх відповідності загальноєвропейським критеріям якості. Формування готовності молодого покоління до повноцінної життєдіяльності в сучасному європейському просторі.

Європейська самоактуалізація менеджерів освіти: реалізація готовності до інтеграції. Державна програма євроінтеграції в контексті інтенсивного розвитку українського суспільства. Розвиток поглядів педагогічних кадрів освіти на євроінтеграцію як обопільний процес. Пріоритет позитивних наслідків інтеграції вітчизняної освіти в Європейській освітній простір. Психолого-педагогічна технологія підготовки педагогічних працівників до проведення навчально-виховної роботи з проблем євроінтеграції. Актуалізація мотивів працівників методичних служб до проведення навчально-виховної роботи з проблем євроінтеграції. Зміст, складові та

умови підвищення рівня готовності педагогічних працівників до європейської самоактуалізації.

Методологічні основи для підготовки сучасних кадрів освіти (компетентнісний підхід). Реальна професійна ситуація як вияв рівня компетентності. Ключові, базові та спеціальні компетенції, їх взаємообумовленість. Професійна компетентність як інтегральна характеристика педагога, взаємозв'язок із цінностями.

Ієрархія цінностей освіти (панівні, нормативні, стимулювальні, сукупні тощо). Проблеми співвіднесення особистісних і суспільних цінностей. Педагогічні цінності: особистісні, групові та соціальні; самодостатні, інструментальні, цінності-засоби, цінності-відношення, цінності-якості, цінності-знання. Тенденції розвитку цінностей у процесі інтеграції освітніх систем.

Вітчизняний досвід розвитку цінностей освітян у контексті інтеграційних процесів. Роль та місце системи післядипломної педагогічної освіти у цій діяльності.

Організаційно-педагогічні умови як необхідні обставини, що уможливають розвиток готовності освітян до сприйняття європейських цінностей. Зовнішні (екстраспрямовувальні) та внутрішні (інтраспрямовувальні) організаційно-педагогічні умови. Активізуюча роль умов у формуванні цілісної системи цінностей освітянина-європейця.

Особливості удосконалення організаційно-педагогічних умов у закладах ППО, що зумовлюють розвиток готовності освітян до позитивного сприйняття європейських освітніх цінностей (зміни змісту навчальних програм, завдань, методів і форм навчального процесу; формування аксіологічних підходів у діяльності освітян; створення дидактично-методичних комплексів, відповідного культурного середовища). Аналіз досвіду цієї роботи закладів ППО.

Проблеми формування індивідуально-психологічних якостей, системи знань, умінь і навичок освітян у контексті завдань і труднощів входження української освіти в європейський простір. Досвід і проблеми розвитку готовності до сприйняття європейських цінностей з урахуванням її основних компонентів (цільового, змістового, операційного та інтеграційного).

Змістовий модуль 2. Основи педагогічного менеджменту

Системно-синергетичний підхід як методологія наукового управління ВНЗ III–IV рівнів акредитації.

Поняття системи як основної управлінської категорії в теорії та практиці менеджменту. Ключові поняття, їх зміст та структура.

Класифікація систем. Види систем. Ознаки, структурні властивості, характеристики системи.

Вищий навчальний заклад як складна відкрита соціальна система. Взаємозв'язок із зовнішнім та внутрішнім середовищем. Особливості

функціонування та розвитку ВНЗ III–IV рівнів акредитації в умовах нестабільності та змін зовнішнього середовища.

Аналіз системних об'єктів діяльності ВНЗ III–IV рівнів акредитації.

Зміст навчання і виховання в контексті системно-синергетичного підходу до діяльності ВНЗ III–IV рівнів акредитації.

Становлення філософії нестабільності нелінійних систем, що самоорганізуються і розвиваються. Синергетична методологія розвитку ВНЗ III–IV рівнів акредитації як відкритої неврівноваженої системи, що еволюціонує і самоорганізується за універсальними законами наукового пізнання світу.

Синергетика як спосіб розкриття закономірностей взаємозв'язку між основними компонентами й елементами освітньої системи. Специфіка функціональної діяльності директорів та деканів ВНЗ III–IV рівнів акредитації за системно-синергетичного підходу.

Шляхи відновлення та подальшого розвитку організаційних систем вищої освіти.

Навчальне заняття як система. Мета і завдання освітнього процесу. Основні результати освітнього процесу. Мета освітнього процесу.

Поняття «якість освіти». Основні суперечності – між внутрішнім і зовнішніми моментами якості освіти, між статичними і динамічними моментами якості освіти, між якістю освіти як результатом і як процесом. Якість освіти як системно-соціальна якість.

Освітній процес як єдність цілей і змісту освітнього процесу. Освітні програми, суб'єкти освітнього процесу, засобів освітнього, способи освітніх процесів – освітніх технологій, способи управління освітніми системами і процесами.

Якість як нормативний рівень продукту освіти. Якість освітнього процесу складається з: якості освітньої програми; якості потенціалу педагогічного складу, задіяного в освітньому процесі; якості потенціалу учнів (на вході навчального закладу – якості потенціалу абітурієнтів, на виході – якості потенціалу випускників); якості засобів освітнього процесу (матеріально-технічної, лабораторно-експериментальної бази, навчально-методичного забезпечення, навчальних аудиторій, трансльованих знань тощо); якості освітніх технологій; якості управління освітніми системами і процесами (управлінських технологій в освіті).

Ключова фігура в освітньому процесі – викладач. Формування викладацького корпусу.

Визначення «якості» викладача. Якість викладача поняття комплексне, що включає в себе: рівень компетентності – знання і досвід в певній галузі науки і практики; потребу і здатність здійснювати викладацьку діяльність; спостережливість – здатність помічати суттєві, характерні особливості учнів; здатність встановлювати контакти із зовнішнім і внутрішнім середовищем; популярність; науково-дослідницьку активність; наявність наукової школи.

У центрі освітнього процесу стоїть споживач знань – учень, студент. Якість учня (студента) можна охарактеризувати за допомогою показників: знання, отримані раніше з профільних навчальних дисциплін; знання комп'ютера; володіння іноземною мовою; бажання вчитися; інтелект; духовність; обдарованість; пам'ять; дисциплінованість; наполегливість; працездатність; спостережливість; планування кар'єри.

Знання як результат духовної і практичної діяльності людей.

Якість освіти можна розглядати як багатовимірне поняття. Якість освіти – затребуваність отриманих знань в конкретних умовах і місцях їх застосування для досягнення конкретної мети та підвищення якості життя. Процесний підхід до якості освіти. Система управління якістю. Оцінка її успішності із застосуванням якісних і кількісних показників.

Система моніторингу. Кінцеві результати, за якими здійснюється моніторинг.

Оцінка ефективності освітнього процесу. Якість знань учнів (студентів). Контроль якості знань, умінь і навичок учнів (студентів).

Пошук науково обґрунтованої системи оцінки якості освітньої підготовки учнів і студентів. Система атестації учнів (студентів) та її рівні.

Оцінка ефективності навчального заняття. Управління педагогічною системою на рівні навчального заняття.

Змістовий модуль 3. Безпека життєдіяльності у вищій школі

Сутність здоров'я, його складові. Формулювання визначення здоров'я в історичному аспекті. Методологічні рівні вивчення сутності здоров'я за різними підходами: феноменологічним, онтологічним, холістичним, гносеологічним, детерміністським, герменевтичним,

Складові здоров'я: фізична; психічна; соціальна; духовна.

Взаємозв'язок і взаємоузгодженість складових здоров'я. Характеристика здоров'язбережувальної категорії як ключової. Поняття компетентності і компетенції. Сутність ключової компетентності. Характеристика здоров'язбережувальної компетентності як ключової.

Поліфункціональність; надпредметність і міждисциплінарність; багатовимірність; забезпечення широкої сфери розвитку особистості.

Технологія формування здоров'язбережувальної компетентності педагога. Інтерактивні методи навчання в процесі формування здоров'язбережувальної компетентності педагогів: методи прямого навчання; методи непрямого навчання; методи навчання взаємодієвого; методи навчання на досвіді; методи самостійного навчання.

Тренінгова діяльність під час підготовки педагогів до навчання учнів/студентів основам здоров'я: вимоги до проведення тренінгів з учнями. студентами; тренінгові робота з педагогами; особливості проведення тренінгів з батьками.

Здоровий спосіб життя як шлях до розвитку здоров'язбережувальної компетентності особистості. Складові здорового способу життя. Чинники

здорового способу життя. Здоровий спосіб життя як оптимальний шлях до розвитку здоров'язбережувальної компетентності впродовж життя.

Безпека як природна потреба людини. Ризик як фактор можливої небезпеки. Концепція допустимого ризику. Управління ризиком. Здоров'я людини як медико-біологічна та соціальна категорія. Огляд стану безпеки життєдіяльності в навчальних закладах та освітніх установах. Узагальнені дані щодо захворюваності, травматизму та інвалідності. Динаміка та тенденції. Демографічна ситуація в Україні та світі. Державна політика щодо забезпечення безпеки життєдіяльності учасників навчально-виховного процесу. Розробка нормативно-правових актів, цільових і науково-практичних програм. Особливості організації навчання учасників навчально-виховного процесу з питань безпечної життєдіяльності. Контроль за станом безпеки життєдіяльності учасників навчально-виховного процесу .

Нормативне забезпечення безпеки життєдіяльності. Державна система безпеки життєдіяльності та її основні підсистеми: охорона навколишнього середовища; охорона здоров'я; охорона праці; пожежна охорона; охорона громадського порядку; санітарно-епідеміологічний спокій населення; захист прав споживачів тощо. Єдина державна система запобігання та реагування надзвичайної ситуації техногенного характеру.

Основні наслідки техногенного впливу на середовище проживання людини. Погіршення якості повітря, питної води, продуктів харчування тощо. Природно-соціальні небезпеки: наркоманія, епідемії інфекційних захворювань, венеричні захворювання, СНІД та ін. Природні надзвичайні ситуації (стихійні лиха): коротка характеристика та можливі наслідки. Райони можливих стихійних лих (землетрусів, зсувів, ураганів, посух та ін.) в Україні. Техногенні надзвичайні ситуації – основні причини, джерела, можливі наслідки. Поняття якості життя і методи його оцінки. Аналіз базових цінностей та принципів різних варіантів соціоекології, що впроваджуються в освітню систему України.

Роль та місце освіти і науки у переході до суспільства стійкого екологічно безпечного розвитку. Еколого-освітня модель навчального закладу, її зв'язок із системою безперервної екологічної освіти. Проблема координації екологічної освіти та виховання в закладах освіти і позашкільних закладах освіти. Роль недержавного сектору в екологічному вихованні молоді. Розвиток еколого-педагогічної культури керівників освіти та вчителів у системі післядипломної педагогічної освіти.

Модуль 2. Навчальний процес на засадах дистанційного навчання та відкритої освіти

Змістовий модуль 4. Дистанційне навчання у навчальному процесі ВНЗ

Поняття «система» в освіті, її структура та основні характеристики. Структурно-функціональний аналіз системи неперервної освіти в Україні.

Визначення категорії «неперервності освіти». Соціальна обумовленість, роль і місце післядипломної освіти педагогічних працівників. Загальнотеоретичні підходи та методологічні положення щодо розвитку системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Процес управління підвищенням кваліфікації педагогічних працівників як соціально-системне явище. Науковий аналіз управлінських проблем забезпечення якості підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти. Концептуальні та організаційно-методичні засади підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Досвід підвищення кваліфікації педагогічних працівників у зарубіжних країнах. Ретроспективний аналіз становлення та розвитку системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників у вітчизняному досвіді. Об'єктивні і суб'єктивні чинники недостатньої результативності підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Концептуальні засади модернізації системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Стратегічна мета розвитку системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Актуальність розроблення системи цілеспрямованого фахового зростання педагогічних працівників України. Організаційна структура системи фахового зростання педагогічних працівників в інститутах післядипломної освіти педагогічних працівників та форми її реалізації. Зміст, форми і методи навчання в інститутах післядипломної освіти педагогічних працівників та їх спрямованість на фахове зростання педагогічних працівників.

Розвиток системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників на принципах відкритої освіти. Сталість тенденції переходу до освітніх систем відкритого типу. Формування системи відкритої післядипломної педагогічної освіти: структура та ієрархія, забезпечення стійкого функціонування та розвитку. Моделі відкритої освіти в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Участь інститутів післядипломної освіти педагогічних працівників в міжнародних освітніх проектах. Впровадження в процес підвищення кваліфікації педагогічних працівників сучасних технологій дистанційного навчання.

Загальні відомості про дистанційне навчання. Причини та перспективи виникнення дистанційного навчання. Дистанційне навчання як соціальний механізм, що сприяє адаптації суспільства до нових ринкових умов. Відкритий університет Великобританії – піонер дистанційного навчання. Світова тенденція переходу до дистанційних освітніх структур. Збільшення кількості ВНЗ, які здійснюють освітню діяльність за технологіями ДН. Огляд стану дистанційної освіти в Європі, США та державах Південно-Східної Азії.

Становлення та розвиток дистанційної освіти в Україні. Затримка у впровадженні дистанційного навчання в освіту: причини і наслідки.

Державна політика в галузі ДН на сучасному етапі. Національна доктрина розвитку освіти про ДН.

Особливості дистанційного навчання. Переваги ДН над очною формою навчання. Педагогічні технології ДН. “Кейс”-технологія. TV-технологія. Мережева технологія. Змішані технології ДН. Принципи дистанційного навчання.

Основи забезпечення ДН. Забезпечення ДН: організаційне, нормативне, інформаційне, телекомунікаційне, методичне, дидактичне, контрольо-регульоване, кадрове.

Дистанційна освіта та міжнародне співробітництво.

Завдання сучасного етапу впровадження ДН в освітню діяльність інститутів ППО.

Короткий екскурс за змістом понятійного апарату теми. Ознайомлення слухачів із станом розвитку дистанційної форми навчання в структурі навчального процесу вищої школи.

Роль вишів у розвитку ДН в освітньому процесі.

Аналіз моделей організації та впровадження дистанційної форми в структуру навчального процесу вищої школи (робота в мережі Інтернет). Технологія організації навчального процесу у вишах за дистанційною формою навчання.

Моделі організації навчального процесу за дистанційною формою навчання (досвід ведучих українських вишів: НТУ «Харківська політехніка», Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Богдана Хмельницького, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»).

Конструювання власної моделі впровадження дистанційної форми в структуру навчального процесу вишу. Удосконалення впровадження ДН в українських вишах.

На основі узагальненого досвіду конструювання слухачами технології впровадження дистанційної форми в навчальний процес закладу, який вони представляють.

Огляд різних віртуальних навчальних середовищ (платформ дистанційного навчання): «Прометей», Moodle, Веб-клас «ХПІ» та інші. Стислий аналіз можливостей систем (платформ) дистанційного навчання для освітньої діяльності. Технології використання окреслених можливостей для здійснення освітньої діяльності та управління керованою самостійною роботою слухача на дистанційному етапі навчання.

Основні дані, які слід знати для роботи у віртуальному навчальному середовищі. Поняття «браузер», їх призначення та різноманіття. Обґрунтований вибір певного браузера для роботи у віртуальному навчальному середовищі.

Реєстрація слухачів навчальної групи у відповідному (визначеному) віртуальному навчальному середовищі. Надання доступу слухачам навчальної групи, які зареєструвались у Веб-класі. Алгоритм отримання доступу до навчальних матеріалів у віртуальному навчальному середовищі Веб-клас «ХПІ».

Ознайомлення з меню стартової сторінки віртуального навчального середовища (Веб-клас «ХП»). Робота з дидактичними і навчально-методичними матеріалами віртуального навчального середовища (План занять, Курс-меню, Бібліотека, Глосарій тощо).

Знайомство із вбудованою системою тестування. Проходження пробного поточного тесту. Огляд психологічних тестів, можливості анкетування та інтерв'ювання у віртуальному навчальному середовищі.

Основні форми спілкування слухачів з куратором-тьютором під час дистанційного етапу підвищення кваліфікації у віртуальному навчальному середовищі. Основні принципи організації спілкування у форумі, внутрішній пошті курсу та чаті.

Знайомство з можливостями та технологією роботи у форумі. Спілкування у спеціально організованому форумі для знайомства.

Знайомство з можливостями та технологією роботи у пошті віртуального навчального середовища. Надсилання листів окремому слухачу та всій групі.

Знайомство з можливостями та технологією роботи у чаті. Спілкування у чаті, спеціально організованому для знайомства.

Загальні відомості про навчально-методичне забезпечення навчального процесу.

Створення глобального міжнародного освітнього середовища як одне з основних завдань Болонського процесу.

Зміст та структура науково-методичного забезпечення ДН.

Види навчально-методичного забезпечення навчального процесу за дистанційною формою навчання.

Алгоритм розроблення навчально-методичного забезпечення ПК за очно-дистанційною формою навчання.

Навчально-методичне забезпечення для самостійної роботи студентів/слухачів у віртуальному навчальному середовищі. Створення навчально-методичного забезпечення.

Електронний навчальний курс: основні характеристики.

Змістовий модуль 5. Запровадження відкритої освіти у навчальний процес ВНЗ

Загальні відомості про системи відкритої освіти. Причини виникнення відкритої освіти. Аналіз недоліків традиційних форм навчання. Світова тенденція переходу до відкритої освіти. Основні принципи системи відкритої освіти:

- наближення змісту освіти до потреб, що формуються на ринку праці та відображають об'єктивні тенденції розвитку економіки, науки, соціальних та гуманітарних відносин;

- формування та актуалізація нових педагогічних технологій, які базуються на якісних можливостях сучасних телекомунікацій та інформаційних систем;

- обґрунтування та практичне застосування принципово нових підходів до поєднання навчально-методичної та навчально-організаційної діяльності у процесі надання освітніх послуг;

- формування нових підходів до організації навчально-методичної діяльності, а саме: створення навчально-методичних комплексів з використанням різних носіїв інформації, зокрема мережових та мультимедійних підручників, систем електронного тестування, використання відеоконференції через супутникові телекомунікації. Навчання з використанням класів віддаленого доступу та мереж навчальних фірм;

- відпрацювання нових організаційних механізмів регіонально розподільчих науково-педагогічних шкіл та розподіл кафедр;

- формування освітніх порталів та освітніх консорціумів.

Становлення та розвиток систем відкритої освіти в Україні.

Відкрита освіта в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Проблеми безперервної освіти в сучасних умовах соціально-економічного розвитку України. Реалізація в Україні принципу «освіта впродовж життя». Шляхи удосконалення системи перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників відповідно до вимог, які ставляться до відкритих систем освіти.

Дистанційне навчання – ключовий елемент системи відкритої освіти. Впровадження в систему підвищення кваліфікації педагогічних працівників ДН. Основні положення ДН.

Поняття освітніх електронних ресурсів та їх класифікація. Дефініції «електронні ресурси», «освітні електронні ресурси» та різниця між ними. Огляд Положення про електронні освітні ресурси. Класифікація освітніх електронних ресурсів за ознаками (функціональним призначенням, структурою, цільовим призначенням, за групою користувачів, за видом освітньої діяльності тощо).

Поняття «освітні веб-ресурси» та «сайт». Види сайтів. Офіційні сайти. Сайти навчальних закладів. Культурно-освітні сайти. Сайти для дистанційного навчання. Довідкові сайти. Педагогічні ресурси Інтернет. Тематичні сайти. Персональні сайти. Портали. Засоби спілкування.

Інформаційно-освітні ресурси відкритої освіти в Україні та за кордоном.

Використання інформаційних ресурсів, освітніх ресурсів та інтенет-сервісів в освітній діяльності. Інтернет-ресурси та їх можливості в навчальному процесі. Особливості використання освітніх веб-ресурсів у навчальній діяльності.

Реформування системи освіти України як об'єктивна необхідність.

Трансформація кількісних показників освітніх послуг у якісні – стратегічне завдання реформування вищої освіти в Україні. Перехід від системи, яка тепер являє собою еkleктичний набір елементів радянської та

європейської систем із включеннями національних особливостей до системи, яку декларують документи Болонського процесу.

Світові тенденції інтеграції і демократизації систем освіти сьогодні. Концепція модернізації вищої освіти України.

Основні напрями структурного реформування освіти в контексті євроінтеграції та Болонського процесу. Адаптації вищої освіти України до вимог Болонського процесу.

Перехід на інноваційні шляхи реформування системи освіти.

Основні терміни, поняття та їх визначення. Загальні відомості про Європейську кредитно-трансферну систему (ЄКТС). Основні документи ЄКТС. Мета, завдання та принципи запровадження ЄКТС у навчальний процес ВНЗ.

Перехід від курсової системи організації навчального процесу на кредитно-модульну. Нормативне забезпечення впровадження КМСОНП у навчальний процес ВНЗ.

Основні дидактичні характеристики модуля.

Мета і завдання кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Принципи впровадження КМСОНП у підвищення кваліфікації.

Змістовий модуль 6. Модернізація освітньої діяльності на засадах дистанційного навчання та відкритої освіти

Терміни, поняття та їх визначення. Генеральна мета національної стратегії розвитку освіти. Освітні аспекти реформування освіти: новий, сучасний вчитель (викладач) → новий сучасний зміст навчання → нові, сучасні педагогічні (освітні) технології.

Модернізація освітньої діяльності як об'єктивна необхідність та умова її розвитку. Системний аналіз стану освітньої діяльності ВНЗ ППО, тенденції розвитку, доцільність та можливість її модернізації. Основні напрями модернізації освітньої діяльності в ППО.

Структурно-логічна модель модернізації освітньої діяльності ВНЗ ППО. Алгоритм модернізації освітньої діяльності в інституті ППО.

Модернізація освітньої діяльності в ППО на основі очно-дистанційної форми навчання. Принципи, форми та методи спільного впровадження в навчальний процес технологій ДН і кредитно-модульної системи організації навчального процесу як умов їх модернізації. Пакет документів щодо забезпечення модернізації освітньої діяльності ВНЗ ППО.

Оптимальна структура системотехнічного, матеріально-технічного, кадрового та іншого забезпечення модернізації освітньої діяльності ВНЗ ППО.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації слухачів на основі модернізованих систем педагогічного контролю та діагностики.

Визначення інформаційно-освітнього середовища. Компоненти інформаційно-освітнього середовища ДН навчального закладу. Принципи

організації інформаційно-освітнього середовища ДН навчального закладу.
Функції інформаційно-освітнього середовища ДН навчального закладу.

Web-сайт. Класифікація Web-сайтів. Web-сайт навчального закладу.
Загальні відомості про платформи дистанційного навчання. Структура Web-сайту навчального закладу. Інформаційне наповнення сайту навчального закладу. Освітнянські Web-вузли. Єдиний інформаційно-освітній Web-простір: структура і принципи формування.

Використання Web-сайту навчального закладу при ДН.

Критерії оцінювання Web-сайту навчального закладу.

Інформаційно-освітнє середовище ЦППО.

Основні поняття і терміни. Характеристики сайту навчальної дисципліни (предмета, модуля).

Структура та зміст основних видів забезпечення ДН через сайт навчальної дисципліни (предмету, модулю).

Базові принципи роботи із сайтом навчальної дисципліни (предмета, модуля).

Сайт навчальної дисципліни (предмета, модуля) на базі хмарних технологій розподілених обчислювань: структура, зміст та наповнення.

Технологія побудови сайту навчальної дисципліни (предмета, модуля) на базі шаблону, побудованому на хмарних технологіях розподілених обчислювань.

Ознайомлення з інтерактивним меню стартової сторінки шаблону сайту на базі хмарного віртуального навчального середовища. Робота з дидактичним і навчально-методичними матеріалами сайту.

Практична робота слухачів з окремими елементами сайту навчальної дисципліни (предмета, модуля) на базі хмарних технологій розподілених обчислювань. Здійснення навігації по навчально-методичних матеріалах.

Окремі аспекти застосування сайту навчальної дисципліни (предмета, модуля) при здійсненні навчально-виховного процесу у ВНЗ.

III етап (очно)

Модуль 3. Основи забезпечення дистанційного навчання

Змістовий модуль 7. Нормативне забезпечення дистанційного навчання

Правовий порядок в Україні. Конституційні засади основних прав і свобод людини та громадянина. Встановлення права на вільний всебічний розвиток, працю, відпочинок, соціальний та правовий захист тощо. Матеріальні права особи в Україні, їх правове визначення та захист. Правові зобов'язання та відповідальність особи .

Право на освіту. Конституційне визначення та правове забезпечення реалізації права на освіту: ст.ст. 23, 53 та інші Конституції України, Кодекс законів про працю в Україні та інші Кодекси, Закони: «Про освіту», «Про

дошкільну освіту», «Про позашкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту» тощо.

Система підзаконних актів, які визначають порядок реалізації норм законів в освіті.

Рішення судів з питань освіти: Конституційного, Верховного тощо. Встановлений порядок звернення до суду. Досудове та судове вирішення спорів та конфліктів.

Правове регулювання питань післядипломної освіти.

Правове регулювання питань діяльності працівника в освіті. Статус працівника в освіті. Індивідуальний трудовий договір. Колективний трудовий договір в освіті. Правила внутрішнього трудового розпорядку. Посадова інструкція. Порядок забезпечення винагороди за працю в освіті.

Правове регулювання організації діяльності закладів та установ освіти. Статус навчального закладу та інших організацій в освіті. Статут закладу освіти. Положення про підрозділи в освіті. Бізнес-план розвитку закладу освіти – правова основа та забезпечення.

Загальні відомості про нормативно-правові документи щодо запровадження ДН. Огляд законодавчої бази з дистанційного навчання. Закон України «Про професійно-технічну освіту», Ст.12, 2003 р.; Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», 2006 р.; Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», 2011 р.; Закон України від 9 січня 2007 року № 537-V «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки», Ст.42 Закону України «Про вищу освіту», Ст.12 Закону України «Про професійно-технічну освіту»; загальнодержавна програма «Електронна Україна» на 2005–2012 рр.; «Положення про дистанційне навчання», затверджене наказом Міністерства освіти і науки України; «Про стан і перспективи розвитку дистанційного навчання в Україні», Закон України «Про національну програму інформатизації»; Указ Президента України від 31.07.2000 року №928/2000 «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернету та забезпечення широкого профілю до цієї мережі в Україні».

Нормативні документи МОНМС України з дистанційного навчання: Наказ №588 від 27.06.2008 р. МОНУ «Щодо видання навчальної літератури для вищої школи»; Положення про атестацію електронного навчального курсу на рівні ВНЗ та МОН України, 2010 р.; Положення про дистанційне навчання. 2013 р., рішення колегії Міністерства освіти і науки України.

Зміст і структура нормативних документів підвищення кваліфікації слухачів за очно-дистанційною формою навчання.

Нормативні документи про організацію навчального процесу у ВНЗ ППО (на прикладі УМО НАПН України). Нормативна база організації навчання ВНЗ ППО. Основні нормативні документи планування навчального процесу підвищення кваліфікації за очно-дистанційною формою навчання: план-графік, освітньо-професійна програма, робоча програма, графіки

підвищення кваліфікації, навчальні плани, розклад занять, індивідуальний навчальний план.

Змістовий модуль 8. Психолого-педагогічне забезпечення дистанційного навчання

Професіоналізм як інтегративна характеристика педагогічного працівника ВНЗ III–IV рівнів акредитації. Професійний розвиток педагогічних працівників у контексті практичної андрагогіки.

Особливості професійного розвитку викладачів ВНЗ. Зовнішні бар'єри професійного розвитку освітян: слабка диференціація посад і кваліфікаційних рангів, відсутність ротачії в організаціях, складність об'єктивної оцінки результатів діяльності педагога, незадовільне матеріальне стимулювання професійної кар'єри тощо. Внутрішні бар'єри професійного розвитку викладачів вищої школи: недостатньо високий рівень розвитку мотивації особистісного і професійного вдосконалення; усвідомлення великої відповідальності за результати праці у поєднанні з підвищеним рівнем тривожності значної кількості педагогів; схильність до професійного вигорання та професійної деформації особистості тощо. Типи професійної кар'єри, характерні для викладачів вищої школи: еволюційний, стабільна, дволінійна, тимчасова тощо.

Чинники професійного розвитку викладачів вищої школи. Особистісні чинники (рівень педагогічних та управлінських здібностей, рівень домагань, особливості прийняття рішення, цілепокладання тощо). Професійно-важливі якості викладача вищої школи та умови їх розвитку.

Професійна Я-концепція як детермінанта професійного шляху особистості. Кар'єрні орієнтації («якоря кар'єри») за Е. Шейном.

Формування психологічної готовності до свідомого планування професійного розвитку педагогічних працівників у ВНЗ III–IV рівнів акредитації. Розвиток мотивів професійного й особистісного вдосконалення фахівців.

Проблема створення сприятливого для професійного становлення і розвитку організаційного середовища, формування сприятливого соціально-психологічного клімату, атмосфери творчості, справедлива оцінка праці, забезпечення можливості «горизонтальної» кар'єри тощо.

Врахування гендерних особливостей професійного становлення і розвитку педагогічних працівників. Створення оптимальних умов для професійного самовизначення і розвитку чоловіків. Психологічна підтримка професійного самовизначення і розвитку жінок.

Сутність психолого-управлінських технологій. Особливості використання психолого-управлінських технологій у діяльності викладачів-тьютора. Визначення психолого-управлінських технологій підвищення ефективності професійної діяльності персоналу освітньої організації.

Особливості мотивації персоналу освітньої організації. Потреби і мотиви. Ієрархія потреб (А. Маслоу). Мотиви професійної діяльності. Гарантованість роботи, можливість заробітної плати, професійної кар'єри, гарні стосунки з колегами й керівниками, зміст праці як мотиви професійної діяльності працівника освітньої організації.

Співвідношення потреб, мотивів та стимулів професійної діяльності працівника освітньої організації, педагогічного працівника. Внутрішні стимули (важливі результати роботи, змістовність та значущість, самоповага до себе як професіонала й ін.). Зовнішні стимули (просування по службі, символи службового статусу та престижу й ін.).

Психологічні умови забезпечення мотивації працівників освітніх установ. Основні стратегії забезпечення керівником мотивації працівників освітніх організацій. Негативна (контрпродуктивна) та позитивна (продуктивна) стратегії. Оптимальна мотивація та її критерії.

Фактори-мотиватори і фактори-демотиватори професійної діяльності персоналу освітньої організації. Психологічні умови розвитку мотивації професійної діяльності персоналу освітньої організації.

Змістовий модуль 9. Інформаційно-комунікаційне забезпечення дистанційного навчання

Загальний рівень професійної культури методичних працівників з урахуванням сучасного рівня і тенденцій розвитку освітньої ІКТ. Теорія і практика професійної діяльності в напрямі використання ІКТ; активізації самостійної діяльності слухачів; застосування сервісів мережі Інтернет; сучасні засоби ІКТ у професійній діяльності ІКТ-компетенції.

Інформаційні і комунікаційні технології в освіті та управлінні. Структурними складовими об'єкта вивчення є: тенденції розвитку закладів освіти в напрямі формування єдиного навчального середовища; формування освітньо-інформаційного середовища діяльності керівних і педагогічних кадрів освіти засобами ІКТ; психолого-педагогічні особливості використання офісних ІКТ в науковій та професійній діяльності педагогічних працівників; комунікативні процеси у навчанні та управлінській діяльності. Використання ресурсів та сервісів мережі Інтернет в управлінні закладом освіти і педагогічній діяльності; оптимізація управлінських функцій на основі засобів і технологій автоматизації діяльності педагогічних кадрів освіти; педагогічна доцільність і економічна ефективність застосування засобів ІКТ у діяльність методичних кадрів освіти.

Взаємозалежність між соціально-економічним розвитком українського суспільства та рівнем освіти його громадян; роль і значення освіти у формуванні демократичного громадянства України; важливість оцінювання педагогічної доцільності використання ПЗНП; можливості підвищення професійного росту в системі методичної роботи на основі державного регулювання якості освітніх послуг для збільшення особистісної конкурентності кожного на ринку праці.

Підвищення фахового рівня викладачів-тьюторів ВНЗ III–IV рівнів акредитації з питань використання ІКТ в напрямі застосування їх у навчально-виховному процесі. Удосконалення змісту і форм застосування засобів ІКТ у навчально-виховному процесі ВНЗ III–IV р.а.

Створення засобами ІКТ умов особистісно-орієнтованого навчання.

Акмеолого-педагогічні особливості використання програмних засобів ІКТ у навчально-виховному процесі ВНЗ III–IV р.а.

Перспективи застосування ІКТ у навчально-виховному процесі ВНЗ III–IV р.а. (обговорення досвіду).

Високий рівень інформованості щодо програмних продуктів адміністративного і навчального спрямування, критеріях добору програмних і апаратних засобів ІКТ, особливостях упровадження ІКТ у професійній діяльності.

Уміння організувати своє комп'ютеризоване робоче місце.

Наявність базових знань щодо застосування ресурсу мережі Інтернет у професійну діяльність і можливостей їхнього використання в навчальному процесі.

Знання базових сервісів і технологій мережі Інтернет, зокрема технологій: навігації і пошуку інформації в WWW, роботи з електронною поштою і телеконференціями; організації спілкування в мережі (ICQ, AOL і т.п.).

Знання електронних освітніх ресурсів, адрес освітніх порталів, загальних тенденції розвитку ІКТ. Знання правових аспектів використання інформаційних ресурсів мережі Інтернет.

Уміння ідентифікувати основні інформаційні потоки в діяльності навчального закладу (освітньої установи). Уміння працювати з довідниками по законодавству в цифровому форматі.

Модуль 4. Робота викладача-тьютора ВНЗ

Змістовий модуль 10. Структура і зміст роботи викладача-тьютора (організатора) дистанційного навчання ВНЗ

Понятійний апарат відповідно до теми заняття. Роль викладача вищої школи в інформаційному суспільстві. Огляд поняття «тьюторство». Тьюторство як окремий вид викладацької та тренерської діяльності.

Ситуація в освіті щодо професійної підготовки викладачів для дистанційного навчання.

Нормативні документи щодо професійної діяльності викладача/куратора-тьютора вишу.

Викладач/куратор-тьютор як суб'єкт дистанційного освітнього процесу. Вимоги до знань та вмінь викладача/куратора-тьютора ДН як загальні, так і в галузі Інтернет-технологій, психології і педагогіки, нових педагогічних технологій. Основні вимоги до освітньої діяльності викладача/куратора-тьютора. Професійна самосвідомість викладача.

Права та обов'язки викладача/куратора-тьютора дистанційного навчання.

Професійні компетентності викладача/куратора-тьютора ДН відповідно до вимог організації та впровадження ДН в навчальному закладі. Формування професійної компетентності викладача/куратора-тьютора навчальної групи

Практична робота над створенням складових структури професійної компетентності викладача/куратора-тьютора навчальної групи вишу.

Термінологічний апарат відповідно до теми заняття.

Он-лайн компетенції тьютора за Салмоном Дж. Аналіз он-лайн компетенцій тьютора за Салмоном Дж.

Дидактичні основи дистанційного навчання (режим он-лайн). Основи інформаційної дидактики.

Навчальний процес в режимі он-лайн: методика проведення занять.

Методика проведення он-лайн занять. Використання аудіовізуальних засобів навчання в он-лайн заняттях.

Педагогічну діяльність в умовах дистанційного навчання. Аналіз програмного забезпечення з позицій його дидактичних можливостей. Сервіси Інтернет та технічні засоби для проведення он-лайн занять.

Практична робота з порівняльного аналізу використання сервісів Інтернет та технічних засобів для проведення он-лайн занять.

Змістовий модуль 11. Управління та забезпечення роботи викладача-тьютора дистанційного навчання

Короткий екскурс за змістом понятійного апарату теми.

Організаційно-педагогічні основи самостійної роботи студентів/слухачів.

Педагогічні характеристики самостійної роботи студентів/слухачів. Аналітична оцінка педагогічних характеристик самостійної роботи студентів/слухачів.

Формування практичних навичок з технології управління самостійною роботою студентів/слухачів за дистанційною формою навчання.

Основні види самостійної роботи студентів/слухачів. Функції самостійної роботи студентів/слухачів.

Умови ефективної організації самостійної роботи студентів/слухачів.

Управління процесом самостійної роботи студентів/слухачів відповідно до вимог дистанційної форми навчання та розроблених технологій. Дистанційне управління самостійною роботою студентів/слухачів.

Виконання практичних завдань з технології управління самостійною роботою студентів/слухачів за дистанційною формою навчання

Якість освіти. Педагогічна діагностика.

Основні позиції теорії педагогічного контролю й оцінювання. Сучасний інструментарій педагогічної діагностики. Поняття педагогічної діагностики та її складових. Методи педагогічної діагностики.

Педагогічний контроль, як система. Педагогічний контроль: його сутність та принципи.

Основні категорії вимірювання навчальних досягнень. Методи педагогічного вимірювання.

Домени компетентності. Характеристика різних форматів тестових завдань.

Матриця тесту: принцип побудови. Створення матриці змісту. Створення матриці тесту відповідно до фрагменту навчального плану.

Оцінювання навчальних досягнень технологіями ДН. Основні принципи оцінювання навчальних досягнень.

3. Рекомендована література

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні /затверджено Постановою МОН України 20 грудня 2000 р. – К.:НТУ «КПІ», 2000.– 12 с.
2. Положення про дистанційне навчання /затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 25 квітня 2013 р. № 466.
3. Положення «Про електронні освітні ресурси» /затверджено наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 01.10.2012р. № 1060.
4. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. – К.: Атіка, 2008. – 250 с.
5. Кухаренко В.М. Дистанційне навчання. Умови застосування. Дистанційний курс: навч. посіб. 3-тє вид. /В.М.Кухаренко, О.В. Рибалко, Н.Г. Сиротинко; за ред. В.М.Кухаренка. – Х.: НТУ «ХПІ», Торсінг, 2002. – 320 с.
6. Олійник В.В. Дистанційне навчання в післядипломній освіті / В.В. Олійник, В.О. Гравіт, Л.Л. Ляхоцька //Сучасний стан і світові тенденції розвитку дистанційної освіти: інформаційно-аналітичні матеріали /за заг. ред. П.М.Таланчука. – К.: Ун-т «Україна», 2010. – 470 с. – С. 76.
7. Олійник В.В. Методика підготовки і проведення занять з навчального модуля «Відкрита освіта та дистанційне навчання»: метод. посіб. / В.В. Олійник, В.О. Гравіт, Л.Л. Ляхоцька та ін. – К.: УМО НАПН України, 2010. – 280 с.
8. Олійник В.В. Самостійна робота слухачів у процесі підвищення кваліфікації: наук.-метод. матеріали / В.В.Олійник, В.О.Гравіт, Л.Л.Ляхоцька; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. – К., 2010. – 44с.
9. Олійник В.В. Теоретичні та методичні засади розвитку системи підвищення кваліфікації працівників профтехосвіти на основі дистанційних технологій: навч. посіб. /В.В.Олійник; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. – К., 2010. – 268 с.

10. Підвищення кваліфікації керівників освіти за дистанційною формою навчання /В.В.Олійник, В.Ю. Биков, В.О. Гравіт та ін.; за заг. ред. В.В.Олійника. – К.: Логос, 2006. – 408 с.
11. Сисоєва С.О. Професійна підготовка викладача-тьютора: теорія і методика: навч.-метод. посіб. / С.О. Сисоєва, В.В. Осадчий, К.П. Осадча. – К.; Мелітополь: ТОВ «Вид. будинок ММД», 2011. – 280 с.
12. Теория и практика дистанционного обучения: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений /Е.С.Полат, М.Ю.Бухаркина, М.В.Моисеева; под ред. Е.С.Полат. – М.: Изд. центр «Академия», 2004. — 416 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності підвищення кваліфікації

Успішність підвищення кваліфікації визначається за результатами підсумкового контролю, який включає: вихідне тестування, диференційований залік та захист випускних робіт. Остаточний результат успішності підвищення кваліфікації обраховується за спеціальною методикою.

5. Засоби діагностики успішності підвищення кваліфікації:

- перелік питань для поточного контролю та самоперевірки;
- перелік контрольних питань для диференційованого заліку;
- банк тестових завдань для вихідного та модульних тестів;
- білети для проведення диференційованого заліку;
- критерії оцінювання за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Примітки:

1. Професійна програма ПК (нормативна складова) визначає значення підвищення кваліфікації певної категорії слухачів, її загальний зміст та вимоги до знань і вмінь слухачів. Професійна програма є складовою стандарту підвищення кваліфікації.

2. Вибіркова складова професійної програми розробляється ВНЗ додатково і містить модулі, змістові модулі за вибором навчального закладу та слухачів.

на основі форми № Н-3.03
Наказу Міністерства освіти і
науки, молоді та спорту
України від 29 березня 2012
року № 384

ДВНЗ «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»

(повна назва вищого навчального закладу)

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА
РОБОЧА ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ**

науково-педагогічних кадрів освіти
(керівних, науково-педагогічних, педагогічних)

напрямок 0101 «Педагогічна освіта»
(шифр і назва напрямку)

категорія «Викладачі-тьютори (організатори) дистанційного
навчання ВНЗ III–IV рівнів акредитації»
(назва категорії)

Розробники програми: Гравіт В.О., канд. пед. наук, старший науковий
співробітник, професор кафедри
дистанційної освіти
(ПІБ, посада, вчене звання)

Антощук С.В., старший викладач кафедри дистанційної
освіти
(ПІБ, посада, вчене звання)

Робоча програма підвищення кваліфікації на засіданні кафедри дистанційної
освіти Протокол № 9 від 5 червня 2013 р.

В.о. зав. кафедри _____ Бессарабов В.І
(підпис)

Схвалено вченою радою УМО НАПН України
19 червня 2013 року, протокол № 4

ОПИС КУРСУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

4. Опис курсу підвищення кваліфікації

1.4. Показники

- тривалість: 24 тижнів, 6 місяців;
- загальний бюджет часу: 216 годин, 6 кредитів ECTS,
в тому числі: очно (I та III етапи) – 108 год., 3 кредити ECTS;
дистанційно (II етап) – 108 год., 3 кредити ECTS;
- кількість модулів: 8 , в тому числі нормативних 4 ;
- кількість змістових модулів: 18 , в тому числі нормативних 11 ;
- тижневий бюджет часу:
I та III етапи
очно: всього 54 годин; 1,5 кредитів ECTS,
зокрема: аудиторний – 36 годин, 1,0 кредитів ECTS,
самостійна робота – 18 годин, 0,5 кредитів ECTS.

II етап

- **дистанційно:** всього 5 годин;
зокрема: аудиторний – 1 година,
самостійна робота – 4 години.

1.5. Характеристика курсу підвищення кваліфікації

- форма навчання *очно-дистанційна*: *I, III етапи – очно, II етап - дистанційно*;
- структура *кредитно-модульна організація навчального процесу*;
- види занять:

I, III етапи (нормативна складова):

- лекції – 2 години;
- тем. дискусії, круглі столи – 48 годин;
- практичні, семінарські заняття – 12 годин;
- інструктивно-методичні заняття – 4 години;
- тренінги – 4 години;
- виїзні заняття – 6 годин;
- конференції з обміну досвідом – 4 години;
- самостійна робота – 31 година;
- консультації – 3 години;

II етап (вибіркова складова):

- лекції – 2 години;
- тем. дискусії, круглі столи – 8 годин;
- практичні, семінарські заняття – 4 години;
- самостійна робота – 32 години;
- консультації – 2 години;
- самостійна робота – 63 години;
I, III етапи (нормативна складова) – 31 година;
II етап (вибіркова складова) – 32 годин;

- індивідуальні завдання: випускна робота – 36 годин,
індивідуальна навчальна практика – 18 годин;
- види контролю: *вхідний, поточний, модульний, підсумковий (вихідний, диференційований залік, захист випускної роботи).*

5. Мета та завдання курсу підвищення кваліфікації

Метою підвищення кваліфікації *викладачів-тьюторів (організаторів) дистанційного навчання ВНЗ III–IV р.а.* є підвищення компетентності слухачів щодо організації навчального процесу на засадах сучасних технологій дистанційного навчання.

Завдання:

- оновлення та розширення знань теорії та практики застосування дистанційного навчання в навчальному процесі ВНЗ;
- вивчення досвіду вітчизняних і зарубіжних ВНЗ щодо застосування технологій ДН;
- засвоєння організації та змісту навчального процесу із застосуванням дистанційної форми навчання і технологій дистанційного навчання;
- набуття досвіду щодо змісту, організації, форм і методів роботи викладача-тьютора при реалізації навчального процесу за дистанційною, очно-дистанційною формами навчання;
- застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі на засадах технологій ДН.

У результаті підвищення кваліфікації слухачі повинні:

знати:

- основні характеристики ДН: поняття, терміни, переваги тощо;
- структуру та зміст основних видів забезпечення ДН;
- володіти понятійним апаратом щодо віртуального навчального середовища;
- принципи роботи у віртуальному навчальному середовищі;
- основні компетентності викладача-тьютора (організатора) дистанційного навчання;
- основні принципи створення працестимулювального середовища в навчальному закладі;

вміти:

- доказово обґрунтовувати актуальність та доцільність впровадження ДН в освітню діяльність навчального закладу;
- скласти пропозиції щодо запровадження технологій ДН в навчальний процес конкретного навчального закладу;
- організувати роботу в дистанційному режимі;
- вимірювати й оцінювати рівень успішності засвоєння матеріалу.

6. Програма курсу підвищення кваліфікації

Нормативна складова

I етап

Модуль 1. Розвиток освіти України в сучасних умовах

Змістовий модуль 1. Освіта України на сучасному етапі: стан та перспективи розвитку

Тема 1. Розвиток професійних цінностей освітян в умовах інтеграційних процесів.

Тема 2. Методологічні аспекти сучасної освіти.

Змістовий модуль 2. Основи педагогічного менеджменту

Тема 1. Системний підхід в управлінні педагогічним процесом.

Тема 2. Сучасні технології управління педагогічним процесом.

Змістовий модуль 3. Безпека життєдіяльності у вищій школі

Тема 1. Розвиток здоров'язберезувальної компетентності як ключової у змісті освіти.

Тема 2. Умови безпеки життєдіяльності у вищій школі.

Модуль 2. Навчальний процес на засадах дистанційного навчання та відкритої освіти

Змістовий модуль 4. Дистанційне навчання у навчальному процесі ВНЗ

Тема 1. Теорія і практика дистанційного навчання.

Тема 2. Технологія впровадження дистанційної форми в навчальний процес.

Тема 3. Основи практичної роботи у віртуальному навчальному середовищі.

Тема 4. Методичне і дидактичне забезпечення навчального процесу за очно-дистанційною формою навчання.

Змістовий модуль 5. Запровадження відкритої освіти у навчальний процес ВНЗ

Тема 1. Відкрита освіта: організаційно-педагогічні аспекти.

Тема 2. Інформаційно-освітні ресурси відкритої освіти.

Тема 3. Європейська кредитно-трансферна система у вищих навчальних закладах: стан і перспективи.

Змістовий модуль 6. Модернізація освітньої діяльності на засадах дистанційного навчання та відкритої освіти

Тема 1. Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності ВНЗ.

Тема 2. Формування інформаційного освітнього середовища навчального закладу.

Тема 3. Сайт навчальної дисципліни (предмету, модулю).

III етап

Модуль 3. Основи забезпечення дистанційного навчання

Змістовий модуль 7. Нормативне забезпечення дистанційного навчання

Тема 1. Нормативно-правові основи соціального захисту учасників навчально-виховного процесу у ВНЗ.

Тема 2. Нормативне забезпечення ДН і роботи викладача-тьютора.

Змістовий модуль 8. Психолого-педагогічне забезпечення дистанційного навчання

Тема 1. Психологічні умови професійного вдосконалення науково-педагогічних працівників.

Тема 2. Розвиток мотивації дистанційного навчання у ВНЗ III–IV р.а.

Змістовий модуль 9. Інформаційно-комунікаційне забезпечення дистанційного навчання

Тема 1. Інтернет-технології в професійній діяльності педагогічних працівників ВНЗ III–IV р.а.

Тема 2. Підвищення ефективності професійної діяльності педагогічних кадрів ВНЗ III–IV р.а. засобами ІКТ.

Модуль 4. Робота викладача-тьютора ВНЗ

Змістовий модуль 10. Структура і зміст роботи викладача-тьютора (організатора) дистанційного навчання ВНЗ

Тема 1. Професійні компетентності викладача/куратора-тьютора.

Тема 2. Робота тьютора в дистанційному режимі (on-line).

Тема 3. Особливості науково-педагогічної роботи викладача-тьютора ВНЗ.

Змістовий модуль 11. Управління та забезпечення роботи викладача-тьютора дистанційного навчання

Тема 1. Самостійна робота студентів/слухачів: організація та ресурси.

Тема 2. Організація педагогічного контролю та оцінювання на засадах технологій ДН.

Тема 3. Інноватика в дистанційному навчанні.

Вибіркова складова

II етап

Модуль 5. Психологія освітньої діяльності

Змістовий модуль 12. Психологічні аспекти професійного вдосконалення педагогічних працівників

Тема 1. Розвиток мотивації професійного вдосконалення педагогічних працівників у процесі підвищення кваліфікації.

Тема 2. Особистість педагогічного працівника: зміст і умови розвитку в процесі підвищення кваліфікації.

Модуль 6. Засоби спілкування в ДН

Змістовий модуль 13. Роль та місце засобів спілкування в ДН

Тема 1. Спілкування в ДН: класифікація та функції.

Тема 2. Застосування засобів спілкування в ДН.

Тема 3. Навчальна робота у віртуальному навчальному середовищі.

Змістовий модуль 14. Застосування інтерактивних засобів спілкування в ДН

Тема 1. Інтерактивні засоби спілкування в ДН.

Тема 2. Використання Skype в освітній діяльності викладача.

Тема 3. Використання вебінарів в освітній діяльності викладача.

Модуль 7. Дистанційні технології у випереджальному навчанні

Змістовий модуль 15. Інформаційне управління знаннями

Тема 1. Поняття управління знаннями.

Тема 2. Технології управління знаннями.

Тема 3. Управління знаннями в системі ДН.

Змістовий модуль 16. Використання засобів Інтернет у випереджальному навчанні

Тема 1. Соціальна освіта та соціальні комунікації.

Тема 2. Передумови та технології створення освітніх Інтернет-ресурсів.

Тема 3. Форми використання мережевих технологій в умовах випереджальної освіти.

Модуль 8. Теорія і практика електронного навчання

Змістовий модуль 17. Основи електронного навчання

Тема 1. Феномен Е-педагогіки.

Тема 2. Електронний підручник.

Тема 3. Розроблення та створення електронного підручника.

Змістовий модуль 18. Веб-ресурси у навчальному процесі

Тема 1. Створення та використання блогу викладача у навчальному процесі.

Тема 2. Персональний сайт викладача.

Тема 3. Подкастинг у вихованні.

Змістовий модуль 19. Електронний навчальний курс

Тема 1. Платформи дистанційного навчання.

Тема 2. Розробка електронного (дистанційного) навчального курсу.

Модуль 9. Аудіовізуальні засоби в дистанційному навчанні

Змістовий модуль 20. Теоретичні аспекти створення та використання аудіовізуальних засобів навчання

Тема 1. Аудіовізуальні засоби навчання.

Тема 2. Методика використання аудіовізуального матеріалу.

Тема 3. Психолого-педагогічні вимоги до створення та застосування аудіовізуального матеріалу.

Змістовий модуль 21. Використання прикладного програмного забезпечення для створення відеофрагментів

Тема 1. Методика створення відеоматеріалу .

Тема 2. Створення відеофрагментів навчального заняття.

Тема 3. Технології відбору відеоматеріалу у глобальній мережі Internet.

Змістовий модуль 22. Організація та проведення вебінарів

Тема 1. Методика організації, підготовки та проведення навчального заняття у вебінарі.

Тема 2. Програмне забезпечення навчального заняття у вебінарі.

Модуль 10. Віртуальний навчальний процес

Змістовий модуль 23. Інформаційні та комунікаційні технології в ДН

Тема 1. Інформаційно-методичне забезпечення віртуального навчального процесу.

Тема 2. Віртуальний навчальний процес із застосуванням технології Web 2.0.

Тема 3. Електронні освітні ресурси: види, порядок розроблення та впровадження.

Змістовий модуль 24. Методика використання середовища eFront у віртуальному навчальному процесі

Тема 1. Структура віртуального навчального процесу.

Тема 2. Способи інформаційного обміну у віртуальному навчальному процесі.

Тема 3. Види навчальної діяльності у віртуальному навчальному процесі.

Тема 4. Методи контролю навчальних досягнень у віртуальному середовищі.

Модуль 11. Професійне вдосконалення викладача-тьютора ВНЗ III–IV р.а.

Випускна робота.

Індивідуальна навчальна практика.

7. Структура курсу підвищення кваліфікації

Назви модулів, змістових модулів, тем	Кількість годин														СРС
	Усього	зокрема													
		лекція	тем. дискусія, круглий стіл	практичні, семінарські	інструктивно- методичні	тренінг	візне заняття	конференція з обміном досвідом	Інтернет заняття	диференційован ий залік	захист випускних робіт	13	12	11	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	14	
НОРМАТИВНА СКЛАДОВА															
Модуль 1. Розвиток освіти України в сучасних умовах															
Змістовий модуль 1. Освіта України на сучасному етапі: стан та перспективи розвитку															
Тема 1 Розвиток професійних цінностей освітян в умовах інтеграційних процесів	3		2												1
Тема 2 Методологічні аспекти сучасної освіти	3		2												1
Разом за змістовим модулем 1	6		4												2
Змістовий модуль 2. Основи педагогічного менеджменту															
Тема 1 Системний підхід в управлінні педагогічним процесом	3		2												1
Тема 2 Сучасні технології управління педагогічним процесом	3		2												1
Разом за змістовим модулем 2	6		4												2
Змістовий модуль 3. Безпека життєдіяльності у вищій школі															
Тема 1 Розвиток здоров'язбережувальної компетентності як ключової у змісті освіти	3		2												1
Тема 2 Умови безпеки життєдіяльності у вищій школі	3		2												1
Разом за змістовим модулем 3	6		4												2
Усього годин за модулем 1	18		12												6
Модуль 2. Навчальний процес на засадах дистанційного навчання та відкритої освіти															
Змістовий модуль 4. Дистанційне навчання у навчальному процесі ВНЗ															
Тема 1 Теорія і практика дистанційного навчання	3		2												1
Тема 2 Технологія впровадження дистанційної форми в навчальний процес	3		2												1
Тема 3 Основи практичної роботи у віртуальному навчальному середовищі	6		4												2
Тема 4 Методичне і дидактичне забезпечення навчального процесу за очно-дистанційною формою навчання	3		2												1
Разом за змістовим модулем 4	15		2 2 6												5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 5. Запровадження відкритої освіти у навчальний процес													
Тема 1 Відкрита освіта: організаційно-педагогічні аспекти	3		2										1
Тема 2 Інформаційно-освітні ресурси відкритої освіти	4			2									2
Тема 3 Європейська кредитно-трансферна система у вищих навчальних закладах: стан і перспективи	3		2										1
Інструктивно-методичне заняття	2				2								
Разом за змістовим модулем 5	12		4	2	2								4
Змістовий модуль 6. Модернізація освітньої діяльності на засадах дистанційного навчання та відкритої освіти													
Тема 1 Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності ВНЗ	2		2										
Тема 2 Формування інформаційного освітнього середовища навчального закладу	3			2									1
Тема 3 Сайт навчальної дисципліни (предмету, модулю)	4			2									2
Разом за змістовим модулем 6	9		2	4									3
Усього годин за модулем 2	36		2	8	12	2							12
Модуль 3. Основи забезпечення дистанційного навчання													
Змістовий модуль 7. Нормативне забезпечення дистанційного навчання													
Тема 1 Нормативно-правові основи соціального захисту учасників навчально-виховного процесу у ВНЗ	3		2										1
Тема 2 Нормативне забезпечення ДН і роботи викладача-тьютора	4		2										2
Разом за змістовим модулем 7	7		4										3
Змістовий модуль 8. Психолого-педагогічне забезпечення дистанційного навчання													
Тема 1 Психологічні умови професійного вдосконалення науково-педагогічних працівників	5					4							1
Тема 2 Розвиток мотивації дистанційного навчання у ВНЗ III–IV р.а.	3		2										1
Разом за змістовим модулем 8	8		2			4							2
Змістовий модуль 9. Інформаційно-комунікаційне забезпечення дистанційного навчання													
Тема 1 Інтернет-технології в професійній діяльності педагогічних працівників ВНЗ III–IV р.а.	4			2									2
Тема 2 Підвищення ефективності професійної діяльності педагогічних кадрів ВНЗ III–IV р.а. засобами ІКТ	3			2									1
Разом за змістовим модулем 9	7			4									3
Усього годин за модулем 3	22		6	4	4	4							8
Модуль 4. Робота викладача-тьютора ВНЗ													
Змістовий модуль 10. Структура і зміст роботи викладача-тьютора (організатора) дистанційного навчання ВНЗ													
Тема 1 Професійні компетентності викладача/куратора-тьютора	3			2									1
Тема 2 Робота тьютора в дистанційному режимі (on-line)	4			2									1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Тема 3. Особливості науково-педагогічної роботи викладача-тьютора ВНЗ	6							4					1
Інструктивно-методичне заняття	2				2								
Диференційований залік	4								2			2	
Разом за змістовим модулем 10	17			4	2			4	2		2	2	3
Змістовий модуль 11. Управління та забезпечення роботи викладача-тьютора дистанційного навчання													
Тема 1 Самостійна робота студентів/слухачів: організація та ресурси	3			2									1
Тема 2 Організація педагогічного контролю та оцінювання на засадах технологій ДН	3			2									1
Тема 3. Інноватика в дистанційному навчанні	6						6						
Захист випускної роботи	3										2	1	
Разом за змістовим модулем 11	15			4			6				2	1	2
Усього годин за модулем 4	32			8	2		6	4	2	2	2	3	5
УСЬОГО ГОДИН НОРМАТИВНОЇ СКЛАДОВОЇ	108	2	26	24	4	4	6	4	2	2	2	3	31
ВИБІРКОВА СКЛАДОВА*													
Модуль 5. Психологія освітньої діяльності													
Змістовий модуль 12. Психологічні аспекти професійного вдосконалення педагогічних працівників													
Тема 1. Розвиток мотивації професійного вдосконалення педагогічних працівників у процесі підвищення кваліфікації	9		2						1				6
Тема 2. Особистість педагогічного працівника: зміст і умови розвитку в процесі підвищення кваліфікації	9		2						1				6
Разом за змістовим модулем 12	18		2						2				12
Усього годин за модулем 5	18		4						2				12
Модуль 6. Засоби спілкування в ДН													
Змістовий модуль 13. Роль та місце засобів спілкування в ДН													
Тема 1. Спілкування в ДН: класифікація та функції	2	1											1
Тема 2. Застосування засобів спілкування в ДН	4		1						1				2
Тема 3. Навчальна робота у віртуальному навчальному середовищі	3				1								2
Разом за змістовим модулем 13	9	1	1	1	1				1				5
Змістовий модуль 14. Застосування інтерактивних засобів спілкування в ДН													
Тема 1. Інтерактивні засоби спілкування в ДН	2		1										1
Тема 2. Використання Skype в освітній діяльності викладача	3			1									2
Тема 3. Використання вебінарів в освітній діяльності викладача	4								1			1	2
Разом за змістовим модулем 14	9		1	1	1				1			1	5
Усього годин за модулем 6	18	1	2	2					2				10
Модуль 7. Дистанційні технології у випереджальному навчанні													

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 15. Інформаційне управління знаннями													
Тема 1. Поняття управління знаннями	2	1											1
Тема 2. Технології управління знаннями	3		1										2
Тема 3. Управління знаннями в системі дистанційного навчання	4			1				1					2
Разом за змістовим модулем 15	9	1	1	1				1					5
Змістовий модуль 16. Використання засобів Інтернет у випереджаючому навчанні													
Тема 1. Соціальна освіта та соціальні комунікації	2		1										1
Тема 2. Передумови та технології створення освітніх Інтернет-ресурсів	3			1									2
Тема 3. Форми використання мережевих технологій в умовах випереджаючої освіти	4							1				1	2
Разом за змістовим модулем 16	9		1	1				1				1	5
Усього годин за модулем 7	18	1	2	2				2				1	10
Модуль 8. Теорія і практика електронного навчання													
Змістовий модуль 17. Основи електронного навчання													
Тема 1. Феномен Е-педагогіки	1	1											1
Тема 2. Електронний підручник	1		1										1
Тема 3. Розробка та створення електронного підручника	1			1									1
Разом за змістовим модулем 17	6	1	1	1									3
Змістовий модуль 18. Веб-ресурси у навчальному процесі													
Тема 1. Створення блогу викладача у навчальному процесі	2								1				1
Тема 2. Персональний сайт викладача	2			1									1
Тема 3. Подкастинг у вихованні	2							1					1
Разом за змістовим модулем 18	6			1				2					3
Змістовий модуль 19. Електронний навчальний курс													
Тема 1. Платформи дистанційного навчання	3											1	2
Тема 2. Розробка електронного (дистанційного) навчального курсу	3		1										2
Разом за змістовим модулем 19	6		1									1	4
Усього годин за модулем 8	18	1	2	2				2				1	10
Модуль 9. Аудіовізуальні засоби в дистанційному навчанні													
Змістовий модуль 20. Теоретичні аспекти створення та використання аудіовізуальних засобів навчання													
Тема 1. Аудіовізуальні засоби навчання	1	1											1
Тема 2. Методика використання аудіовізуального матеріалу	1		1										1
Тема 3. Педагогіко-педагогічні вимоги до створення та застосування аудіовізуального матеріалу	1			1									1
Разом за змістовим модулем 20	6	1	1	1									3
Змістовий модуль 21. Використання прикладного програмного забезпечення для створення відеофрагментів													

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Тема 1. Методика створення відеоматеріалу		2							1					1
Тема 2. Створення відео фрагментів навчального заняття		2		1										1
Тема 3. Технології відбору відеоматеріалу у глобальній мережі Internet		2							1					1
Разом за змістовим модулем 21		6		1					2					3
Змістовий модуль 22. Організація та проведення Вебінарів														
Тема 1. Методика організації, підготовки та проведення навчального заняття у вебінарі		3											1	2
Тема 2. Програме забезпечення навчального заняття у вебінарі		3	1											2
Разом за змістовим модулем 22		6	1										1	4
Усього годин за модулем 9		18	1	2	2				2				1	10
Модуль 10. Віртуальний навчальний процес														
Змістовий модуль 23. Інформаційні та комунікаційні технології в ДН														
Тема 1. Інформаційно-методичне забезпечення віртуального навчального процесу		2	1											1
Тема 2. Віртуальний навчальний процес із застосуванням технології Web 2.0		4	1						1					2
Тема 3. Електронні освітні ресурси: види, порядок розроблення та впровадження		3		1										2
Разом за змістовим модулем 23		9	1	1	1				1					5
Змістовий модуль 24. Методика використання середовища E-front у віртуальному навчальному процесі														
Тема 1. Структура віртуального навчального процесу		2	1											1
Тема 2. Способи інформаційного обміну у віртуальному навчальному процесі		2		1										1
Тема 3. Види навчальної діяльності у віртуальному навчальному процесі		2							1					1
Тема 4. Методи контролю навчальних досягнень у віртуальному середовищі		3											1	2
Разом за змістовим модулем 24		9	1	1	1				1				1	5
Усього годин за модулем 10		18	1	2	2				2				1	10
Модуль 11. Професійне вдосконалення викладача-тьютора ВНЗ III-IV р.а.														
Випускна робота														36
Індивідуальна навчальна практика														18
Усього годин за модулем 11														54
УСЬОГО ГОДИН ВИБІРКОВОЇ СКЛАДОВОЇ		108	2	8	4				6				2	86

Примітка: * модуль за вибором ВНЗ – Модуль 5. Психологія освітньої діяльності

слухач самостійно вибирає два модулі серед представлених п'яти модулів: **модуль 6-10**, а також самостійно обирає теми та завдання модуля 11.

8. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методичне і дидактичне забезпечення навчального процесу за очно-дистанційною формою навчання	2
2	Спілкування в ДН: класифікація та функції	1
3	Поняття управління знаннями	1
4	Феномен Е-педагогіки	1
5	Аудіовізуальні засоби навчання	1
6	Інформаційно-методичне забезпечення віртуального навчального процесу	1

9. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Технологія впровадження дистанційної форми в навчальний процес	2
2	Основи практичної роботи у віртуальному навчальному середовищі	4
3	Інформаційно-освітні ресурси відкритої освіти	2
4	Формування інформаційного освітнього середовища навчального закладу	2
5	Сайт навчальної дисципліни (предмета, модуля)	2
6	Інтернет-технології в професійній діяльності педагогічних працівників ВНЗ III–IV р.а.	2
7	Підвищення ефективності професійної діяльності педагогічних кадрів ВНЗ III–IV р.а. засобами ІКТ	2
8	Професійні компетентності викладача/куратора-тьютора	2
9	Робота тьютора в дистанційному режимі (on-line)	2
10	Самостійна робота студентів/слухачів: організація та ресурси	2
11	Організація педагогічного контролю та оцінювання на засадах технологій ДН	2
12	Навчальна робота у віртуальному навчальному середовищі	1
13	Використання Skype в освітній діяльності викладача	1
14	Управління знаннями в системі дистанційного навчання	1
15	Передумови та технології створення освітніх Інтернет-ресурсів	1
16	Розроблення та створення електронного підручника	1
17	Персональний сайт викладача	1
18	Психолого-педагогічні вимоги до створення та	1

	застосування аудіовізуального матеріалу	
19	Створення відеофрагментів навчального заняття	1
20	Електронні освітні ресурси: види, порядок розроблення та впровадження	1
21	Способи інформаційного обміну у віртуальному навчальному процесі	1

10. Теми тематичних дискусій, круглих столів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Розвиток професійних цінностей освітян в умовах інтеграційних процесів	2
2	Методологічні аспекти сучасної освіти	2
3	Системний підхід в управлінні педагогічним процесом	2
4	Сучасні технології управління педагогічним процесом	2
5	Розвиток здоров'язберезувальної компетентності як ключової у змісті освіти	2
6	Умови безпеки життєдіяльності у вищій школі	2
7	Теорія і практика дистанційного навчання	2
8	Відкрита освіта: організаційно-педагогічні аспекти	2
9	Європейська кредитно-трансферна система у вищих навчальних закладах: стан і перспективи	2
10	Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності ВНЗ	2
11	Нормативно-правові основи соціального захисту учасників навчально-виховного процесу у ВНЗ	2
12	Нормативне забезпечення ДН і роботи викладача-тьютора	2
13	Розвиток мотивації дистанційного навчання у ВНЗ III–IV р.а.	2
14	Розвиток мотивації професійного вдосконалення педагогічних працівників у процесі підвищення кваліфікації	2
15	Особистість педагогічного працівника: зміст і умови розвитку в процесі підвищення кваліфікації	2
16	Застосування засобів спілкування в ДН	1
17	Інтерактивні засоби спілкування в ДН	1
18	Технології управління знаннями	1
19	Соціальна освіта та соціальні комунікації	1
20	Електронний підручник	1
21	Розроблення електронного (дистанційного) навчального курсу	1
22	Методика використання аудіовізуального матеріалу	1

23	Програмне забезпечення навчального заняття у вебінарі	1
24	Віртуальний навчальний процес із застосуванням технології Web 2.0	1
25	Структура віртуального навчального процесу	1

11. Самостійна робота

№ ^{з/п}	Назва модулю, змістового модуля, теми	Кількість годин
НОРМАТИВНА СКЛАДОВА		
1	Розвиток освіти України в сучасних умовах	6
2	Навчальний процес на засадах дистанційного навчання та відкритої освіти	12
3	Основи забезпечення дистанційного навчання	8
4	Робота викладача-тьютора ВНЗ	5
	Разом:	31
ВИБІРКОВА СКЛАДОВА		
5	Психологія освітньої діяльності	12
6	Засоби спілкування в ДН	10
7	Дистанційні технології у випереджувачому навчанні	10
8	Теорія і практика електронного навчання	10
9	Аудіовізуальні засоби в дистанційному навчанні	10
10	Віртуальний навчальний процес	10
	Разом:	32

12. Індивідуальні завдання

№ ^{з/п}	Види, форми	Кількість годин
1	Випускна робота	36
2	Індивідуальна навчальна практика	18
	Разом:	54

Примітка:

- 1) Тема випускної роботи обирається слухачем спільно з куратором-тьютором навчальної групи на першому (очному) етапі навчання з орієнтованого переліку або пропонується власна, фіксується в індивідуальному плані ПК слухача та може бути змінена на дистанційному етапі навчання.
- 2) Завдання індивідуальної навчальної практики також обирається слухачем спільно з куратором-тьютором навчальної групи на першому (очному) етапі навчання з орієнтованого переліку або пропонується власна, фіксується в індивідуальному плані ПК слухача та може бути змінена на дистанційному етапі навчання.

14. **Методи навчання**

Вербальні, наочні, практичні.

15. **Методи контролю**

Усний, письмовий, тестовий, самоконтроль

16. **Шкала оцінювання: національна та ECTS**

БАЛИ	ШКАЛА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
		диференційований залік
90–100	A	Відмінно
82–89	B	Добре
74–81	C	
64–73	D	Задовільно
60–63	E	
35–59	FX	Незадовільно
1–34	F	

17. **Методичне забезпечення**

1. Діагностика підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти за очно-дистанційною формою навчання: метод. рек. / В.В.Олійник, В.О.Гравіт, А.Л.Кліменко; АПН України, Ун-т менедж. освіти. – К., 2009. – 24 с.

2. Олійник В.В. Методика підготовки і проведення занять з навчального модуля «Відкрита освіта та дистанційне навчання»: метод. посіб. / В.В. Олійник, В.О. Гравіт, Л.Л. Ляхоцька та ін. – К.: УМО НАПН України, 2010. – 280 с.

3. Олійник В.В. Самостійна робота слухачів у процесі підвищення кваліфікації: наук.-метод. матеріали / В.В.Олійник, В.О.Гравіт, Л.Л.Ляхоцька: НАПН України, Ун-т менедж. освіти. – К., 2010. – 44с.

18. **Рекомендована література**

Базова

1. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія /В.Ю.Биков. – К.: Атіка, 2008. – 250 с.

2. Гуревич Р. С. Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях: навч. посіб. для студ. пед. ВНЗ і слухачів ін-тів післядипломної пед. освіти /Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія. – К.: Освіта України, 2006. – 366 с.

3. Заплатинський В.М. Безпека життєдіяльності: навч. посіб., навч.-контрольні тести / В.М. Заплатинський, І.В. Іванова, С.П. Гвоздій. – К.: Самміт-Книга, 2005. – 148 с.

4. Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України / М.З. Згуровський. – К.: НТУУ «КПІ». – 544 с.

5. Кухаренко В.М. Дистанційне навчання: Умови застосування. Дистанційний курс: навч. посіб.: 3-тє вид. /В.М. Кухаренко, О.В. Рибалко, Н.Г. Сиротинко; за ред. В.М.Кухаренка. – Х.: НТУ «ХПІ», Торсінг, 2002. – 320 с.
6. Кухаренко В.М. Тьютор /В.М. Кухаренко, Н.Г. Сиротинко. – К.: Мілленіум, 2004. – 106 с.
7. Олійник В.В., Дистанційне навчання в післядипломній освіті //Сучасний стан і світові тенденції розвитку дистанційної освіти: інформаційно-аналітичні матеріали /В.В.Олійник, В.О. Гравіт, Л.Л. Ляхоцька; за заг. ред. П.М.Таланчука. – К.: Ун-т «Україна», 2010. – 470 с. – С. 76.
8. Підвищення кваліфікації керівників освіти за дистанційною формою навчання /В.В.Олійник, В.Ю. Биков, В.О. Гравіт та ін.; за заг. ред. В.В.Олійника. – К.: Логос, 2006. – 408 с.
9. Положення «Про електронні освітні ресурси» /затверджено наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 01.10.2012р. № 1060.
10. Положення про дистанційне навчання /затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 25 квітня 2013 р. № 466.
11. Сисоєва С.О. Професійна підготовка викладача-тьютора: теорія і методика: навч.-метод. посіб. / С.О. Сисоєва, В.В. Осадчий, К.П. Осадча. – К.; Мелітополь: ТОВ «Вид. будинок ММД», 2011. – 280 с.
12. Теория и практика дистанционного обучения: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений /Е.С.Полат, М.Ю.Бухаркина, М.В.Моисеева; под ред. Е.С.Полат. – М.: Изд. центр «Академия», 2004. – 416 с.
13. Хуторской А.В. Современная дидактика: учебн. пособие. – М.:Высшая шк., 2007. – 439 с.

Допоміжна

1. Джонсон Джон. Повышение квалификации онлайн преподавателей вузов на примере докторантуры Уолденского университета (WaldenUniversity) //Збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції «Теорія і практика дистанційного навчання в післядипломній освіті», 18 жовтня 2012 р. /за заг.ред В.В.Олійника: НАПН України, Ун-т менедж.освіти. – К., 2012. – 40 с.
2. Дивак В.В., Методичні рекомендації для самостійного вивчення курсу «Безпека життєдіяльності» /В.В. Дивак, В.М. Заплатинський. – К.: Міленіум, 2004. – 69 с.
3. Кліменко А.Л. Система педагогічного контролю підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти за кредитно-модульною системою організації навчального процесу /А.Л.Кліменко //Вісник післядипломної освіти: зб. наук. праць /Університет менедж. освіти НАПН України, 2011. – С. 61–68.
4. Ляхоцька Л.Л. Відкрита освіта в Україні в контексті інтеграції до Європейського освітнього простору /Л.Л.Ляхоцька //Вісник післядипломної

освіти: зб. наук. праць / Ун-т менедж.освіти НАПН України, редкол.: О.Л. Ануфрієва та ін.. – К., 2005. – Вип.2 (15) / голов.ред.В.В.Олійник, 2010. – С. 90–97.

5. Ляхоцька Л.Л. Куратор-тьютор навчальної групи вищого навчального закладу післядипломної педагогічної освіти /Л.Л.Ляхоцька //Сборник научных трудов. – Х.: Міськдрук, 2011. – С. 257–260.

6. Ляхоцька Л.Л. Розвиток науково-методичної компетентності слухачів курсів підвищення кваліфікації /Л.Л.Ляхоцька //Педагогічний альманах: зб. наук. праць. – Херсон: РІПО, 2011. – (Вип. 12, ч.1). – С.138–144.

7. Ляхоцька Л.Л. Самостійна робота слухачів курсів підвищення кваліфікації за очно-дистанційною формою навчання /Л.Л.Ляхоцька //Розвиток післядипломної педагогічної освіти в Україні: стан, проблеми, перспективи: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 26-27 березня 2008 р. – К., 2008. – С. 158–165.

8. Ляхоцька Л.Л. Формування професійної компетентності куратора-тьютора навчальної групи /Л.Л.Ляхоцька //Післядипломна освіта в Україні. – №1 (20), 2012. – С. 71–74.

9. Проблеми якості освіти: теоретичні і практичні аспекти: матеріали методологічного семінару АПН України, 15 листопада 2006 р., Київ. – К.: СПД Богданова А.М., 2007. – 336 с.

19. Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про освіту» [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/laws/ZU_1060.doc

2. Закон України «Про вищу освіту» //Урядовий кур'єр. – 2002. – 15 травня (№ 86). – С. 5-16. – [електронний ресурс]

3. Національна доктрина розвитку освіти: затв. Указом Президента України від 17 квітня 2002 р. – № 347 // Освіта України. – Від 23 квітня 2002 р. – №333. – С.4–6. – [електронний ресурс]

4. Старова Т.С. Типология образовательный веб-сайтов [электронный ресурс] /Т.С.Старова, А.В.Могилев // Вопросы Интернет-образования. – 2001. – №2. – Режим доступу: http://vio.fio.ru/vio_02/cd_site/Articles/Art_4_4.htm

5. Яблонський В.А. Щодо концепції реформування вищої освіти в Україні [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://anvsu.org.ua/index.files/Articles/Jablonskiy1.htm>

6. Домбровська С.М. Якість освіти як одна із запорук вдалого державного реформування вищої школи України [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2011-1/doc/2/03.pdf>

7. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/index>

8. Загальнодержавна програма «Електронна Україна» на 2005–2012 рр. [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1981-15>

9. Положення про атестацію електронного навчального курсу на рівні ВНЗ ТА МОН УКРАЇНИ. 08.06.2010 р. [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/images/gr/obg/2010/08_06_10.pdf

10. Наказ МОНУ від 30.12.2005 р. № 77 «Про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу» [електронний ресурс].

11. Наказ №588 від 27.06.2008 р. МОНУ «Щодо видання навчальної літератури для вищої школи» [електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mon.gov.ua/index.php/ua/pro-ministerstvo/normativno-pravova-baza>

Примітки:

1. Робоча програма підвищення кваліфікації категорії слухачів є нормативним документом вищого навчального закладу і містить виклад конкретного змісту курсу підвищення кваліфікації, послідовність, організаційні форми його вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролю.

2. Розробляється провідною кафедрою. Розглядається на засіданні кафедри і науково-методичної ради, підписується проректором (заступником директора) ВНЗ з навчальної роботи.

Національна академія педагогічних наук України
Державний вищий навчальний заклад "Університет менеджменту освіти"

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Ректор _____
(підпис) В.В.Олійник

" ____ " _____ 20 ____ р.
М.П.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

підвищення кваліфікації _____ *науково-педагогічних* _____ кадрів освіти
(керівних, науково-педагогічних, педагогічних)

напряму: _____ *0101 «Педагогічна освіта»* _____
(шифр і назва напрямку)

Категорія: _____ *«Викладачі-тьютори (організатори) дистанційного навчання ВНЗ III–IV р.а.»* _____

Форма навчання _____
(назва категорії) *очно-дистанційна*

Кафедра _____
(очна, очно-дистанційна, дистанційна) *дистанційної освіти*
(назва кафедри)

I. Графік навчального процесу

I етап (очний)	II етап (дистанційний)	III етап (очний)
20.01 – 25.01	27.01 – 14.06	16.06 – 20.06

II. Бюджет часу кредитів/годин

Загальний: _____ 6 кредитів/216 годин

Тижневий: I етап _____ 1,5 кр./ 54 год   II етап _____ 3 кр/108 год   III етап _____ 1,5 кр./ 54 год

Розподіл кредитів ECTS за етапами:

I етап	II етап	III етап
1,5	3,0	1,5
Кількість тижнів в етапі		
1 тиждень	22 тижні	1 тиждень

- III. Індивідуальні завдання: **випускна робота** – II етап; 1,0/36 кред./год
- індивідуальна навчальна практика** – II етап; 0,5/18 кред./год
- IV. Підсумковий контроль (атестація) – **вихідний контроль, диференційований залік, захист випускної роботи**
- успішності підвищення кваліфікації обраховується за спеціальною методикою.
- V. План навчального процесу.

Назва навчальних модулів	Розподіл форм контролю за етапами						Кількість кредитів ECTS	Кількість годин																	
	аудиторних							самостійних																	
	зокрема							зокрема						зокрема											
вихідний	модульний 1	модульний 2	вихідний	диф. залік	захист вип. робіт	загальний обсяг	Усього	лекції	круті столи, тем. дискусії,	практичні та семінарські заняття	рольові, ділові ігри, навчальні тренінги	інстр.-метод. заняття	спекурс	візні заняття	конференція з обміну досвідом	(чати, форуми, конференції)	залік	захист випускних робіт	консультації	Усього	вивчення модулів	написання вип. роботи	індивід. навч. практика		
I																									
1. Нормативні навчальні модулі																									
1.1. Розвиток освіти України в сучасних умовах							3,0	108	77	2	38	12	4	4	0	6	4	0	2	2	3	31	0	0	0
1.2. Навчальний процес на засадах дистанційного навчання та відкритої освіти							0,5	18	12													6	6		
1.3. Основи забезпечення ДН							1,0	36	24	2	8	12		2								12	12		
1.4. Робота викладача-тьютора ВНЗ							0,6	22	14		10											8	8		
2. Вибіркові навчальні модулі							3,0	108	22	2	8	4	0	0	0	6	0	0	2	2	3	5	5	5	5
2.1. Психологія освітньої діяльності (вибір ВНЗ)							0,5	18	6		4					2						12	12		
2.2. Засоби спілкування в ДН (вибір слухача)	II	II					0,5	18	8	1	2	2				2				1	10	10			
2.3. Дистанційні технології у випереджальному навчанні (вибір слухача)	II	II					0,5	18	8	1	2	2				2				1	10	10			

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
2.4. Теорія і практика електронного навчання (вибір слухача)		II	II				0,5	18	8	1	2	2						2			1	10	10			
2.5. Аудіовізуальні засоби в дистанційному навчанні (вибір слухача)		II	II				0,5	18	8	1	2	2						2			1	10	10			
2.6. Віртуальний навчальний процес (вибір слухача)		II	II				0,5	18	8	1	2	2						2			1	10	10			
2.7. Професійне вдосконалення викладачів-тьюторів ВНЗ III-IV р.а.							1,5	54	0													54				
Усього							6,0	216	99	4	46	16	4	4	0	6	4	6	2	2	5	117	63	36	18	0

Директор Інституту

_____ (підпис)

Національна академія педагогічних наук України
Державний вищий навчальний заклад "Університет менеджменту освіти"

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи

_____ (підпис)

" _____ " 20 ____ р.

М.П.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ РОБОЧИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

підвищення кваліфікації _____ науково-педагогічних кадрів освіти
(керівних, науково-педагогічних, педагогічних)

напряму

0101 «Педагогічна освіта»

(цифр і назва напрямку)

Категорія

«Викладачі-тьютори (організатори) дистанційного навчання ВНЗ III–IV р.а.»

(назва категорії)

Форма навчання

очно-дистанційна

Кафедра

дистанційної освіти

(назва кафедри)

Куратор-тьютор

Антошук С.В.

(посада)

Графік навчального процесу:

I етап (очний)	1 тиждень (тривалість)	20.01.2014 – 25.01.2014 (дати)
II етап (дистанційний)	22 тижні (тривалість)	27.01.2014 – 14.06.2014 (дати)
III етап (очний)	1 тиждень (тривалість)	16.06.2014 – 20.06.2014 (дати)

Київ – 2013

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	
Модуль 7. Дистанційні технології у випереджувачому навчанні (вибір слухача)	0,5	18												18	1	2	2	2	2	1	10																	
Модуль 8. Теорія і практика електронного навчання (вибір слухача)	0,5	18												18	1	2	2	2	2	1	10																	
Модуль 9. Аудіовізуальні засоби в дистанційному навчанні (вибір слухача)	0,5	18												18	1	2	2	2	2	1	10																	
Модуль 10. Віртуальний навчальний процес (вибір слухача)	0,5	18												18	1	2	2	2	2	1	10																	
Модуль 11. Професійне вдосконалення викладач-тьютора ВНЗ III-IV р.а.	1,5	54												54																								
Разом:	6,0	216	54	2	20	12	0	2	0	0	+	18	+	108	2	8	4	6	2	32	36	18	0	+	54	0	18	0	4	2	6	4	3	13	+	2	2	

Зав. кафедри

(підпис)

(ПІБ)

« ____ » _____ 20__ р.

Примітка. Робочий навчальний план складається на кожний навчальний рік та на кожну категорію слухачів.

У ньому конкретизується планування навчальної роботи, яка передбачена навчальним планом.

Національна академія педагогічних наук України
Державний вищий навчальний заклад "Університет менеджменту освіти"

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи

Л.М.Ващенко

_____

(підпис)

" ____ " _____ 20 ____ р.

М.П.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

I (очного) етапу підвищення кваліфікації слухачів

Категорія _____

«*Викладачі-тьютори (організатори) дистанційного навчання ВНЗ III–IV р.а.*»

(назва категорії)

(*Уманський державний педагогічний університет*)

Форма навчання _____

очно-дистанційна

Провідна кафедра _____

дистанційної освіти

Куратор-тьютор _____

ст. викл. Антощук С.В.

(посада)

(ПІБ)

Графік навчального процесу:

I етап (очний)

1 тиждень

(тривалість)

Бюджет часу 1,5 кред./54 год

20.01.2014 – 25.01.2014

(дати)

Київ – 2013

Назва навчальних та змістових модулів (ЗМ), тем	Кількість кредитів ECTS	Фактично виділено	Загальна кількість годин	зокрема аудиторних							самостійна робота	форма контролю	Кафедри, викладачі		
				лекції	практичні та семінарські заняття	круглі столи, тем. дискусії, тем. зустрічі	рольові, ділові ігри, навчальні тренінги	інструктивно-методичне заняття	спецкурс	візні заняття				консультації	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Модуль 1. Розвиток освіти України в сучасних умовах	0,5	18	18	4	4	0	2	0	0	0	0	8		МОЕМ, ФОД	
ЗМ 1.1. Освіта України на сучасному етапі: стан та перспектива розвитку			6	4	0	0	0	0	0	0	0	2			
Тема 1.1.1. Впровадження ідей Болонського процесу в систему вищої освіти України			3	2								1		проф. Яковець В.П.	
Тема 1.1.2. Методологічні засади в системі освіти			3	2								1		проф. Маслов В.І.	
ЗМ 1.2. Основи педагогічного менеджменту			4	0	0	2	0	0	0	0	0	2			
Тема 1.2.1. Сучасні технології управління педагогічним процесом			4			2						2		доц. Базелюк В.Г.	
ЗМ 1.3. Безпека життєдіяльності у вищій школі			8	0	0	2	2	0	0	0	0	4			
Тема 1.3.1. Розвиток здоров'язберезувальної компетентності як ключової у змісті освіти			4				2					2		проф. Бойченко Т.Є.	
Тема 1.3.2. Умови безпеки життєдіяльності у вищій школі			4			2						2		доц. Лобур М.С.	
Модуль 2. Навчальний процес на засадах дистанційного навчання та відкритої освіти	1,0	36	36	4	10	6	0	2	0	0	0	14		ДО	
ЗМ 2.1. Дистанційне навчання у навчальному процесі ВНЗ			17	2	6	2	0	0	0	0	0	7			
Тема 2.1.1. Теорія і практика дистанційного навчання			3			2						1		проф. Олійник В.В. доц. Лапшин А.Л.	
Тема 2.1.2. Технологія впровадження дистанційної форми в навчальний процес			4		2							2		доц. Ляхоцька Л.Л.	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Тема 2.1.3. Основи практичної роботи у хмарному віртуальному навчальному середовищі			6	4								2		доц. Бессарабов В.І. ст. викл. Антошук С.В.
Тема 2.1.4. Методичне і дидактичне забезпечення навчального процесу за очно-дистанційною формою навчання			4	2								2		доц. Ляхощька Л.Л.
ЗМ 2.2. Запровадження відкритої освіти у навчальний процес			9	0	2	2	0	2	0	0	0	3		
Тема 2.2.1. Відкрита освіта: організаційно-педагогічні аспекти			3			2						1		проф. Олійник В.В. доц. Бессарабов В.І.
Тема 2.2.2. Інформаційно-освітні ресурси відкритої освіти			4	2								2		ст. викл. Антошук С.В. ст. викл. Антошук С.В.
Інструктивно-методичне заняття			2					2						
ЗМ 2.3. Модернізація освітньої діяльності на засадах дистанційного навчання та відкритої освіти			10	2	2	2	0	0	0	0	0	4		
Тема 2.3.1. Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності ВНЗ			3			2						1		проф. Гравіг В.О.
Тема 2.3.2. Створення віртуального навчального середовища на платформі Moodle			3	2								1		ст. викл. Калачова Л.В. доц. Бессарабов В.І.
Тема 2.3.3. Хмарні технології в освіті			4	2								2		
Разом:	1,5	54	54	8	10	10	2	2	0	0	0	22		

Зав. кафедри

Л.Л.Ляхощька

(підпис)

(ПШБ)

Куратор-тьютор

С.В.Антошук

(підпис)

(ПШБ)

Національна академія педагогічних наук України
Державний вищий навчальний заклад "Університет менеджменту освіти"

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи

Л.М.Ващенко

_____ (підпис)

" _____ " _____ 20 ____ р.

М.П.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

II (дистанційного) етапу підвищення кваліфікації слухачів

Категорія _____ «*Викладачі-тьютори (організатори) дистанційного навчання ВНЗ III–IV р.а.*»
(назва категорії)

_____ (*Уманський державний педагогічний університет*)

Форма навчання _____ *очно-дистанційна*

Провідна кафедра _____ *дистанційної освіти*

_____ (назва кафедри)

Куратор-тьютор *ст. викл. Антощук С.В.*
(посада) (ІПБ)

Графік навчального процесу:

II етап (дистанційний) 22 тижні Бюджет часу 3,0 кред./108 год 27.01.2014 – 14.06.2014
(привалість) (дати)

Київ – 2013

Назва навчальних та змістових модулів (ЗМ), тем	Кількість кредитів ECTS	Фактично виділено	Загальна кількість годин	зокрема										форма контролю	Кафедри, викладачі, викладачі-консультанти
				дистанційних					самостійних						
				Інтернет-заняття (чати, форуми, конференції)	консультації	вивчення	написання випускної роботи	індивідуальна навчальна практика	спецкурс	самостійна робота					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13			
Модуль 5. Психологія освітньої діяльності (вибір ВНЗ)	0,5	18	18	4	2	4	0	0	0	8			ПУ		
ЗМ 5.1. Психологічні аспекти професійного вдосконалення педагогічних працівників			18	4	2	4	0	0	0	8					
Тема 5.1.1. Розвиток мотивації дистанційного навчання у ВНЗ III–IV р. а.			9	2	1	2				4			проф. О. І. Бондарчук		
Тема 5.1.2. Особистість педагогічного працівника: зміст і умови розвитку в процесі підвищення кваліфікації			9	2	1	2				4			доц. А.С. Москальова доц. Н. І. Пінчук		
Модуль 6. Засоби спілкування в дистанційному навчанні (вибір слухача)	0,5	18	18	6	6	0	0	0	0	6			ДО		
ЗМ 6.1. Роль та місце засобів спілкування в ДН			9	3	3	0	0	0	0	3					
Тема 6.1.1. Види та функції спілкування в дистанційному навчанні			3	1	1					1			ст. викл. Самойленко О.О. ст. викл. Антошук С.В.		
Тема 6.1.2. Засоби спілкування в дистанційному навчанні			3	1	1					1			ст. викл. Самойленко О.О. ст. викл. Антошук С.В.		
Тема 6.1.3. Організація навчальної роботи у віртуальному навчальному середовищі			3	1	1					1			ст. викл. Самойленко О.О. ст. викл. Антошук С.В.		
ЗМ 6.2. Застосування інтерактивних засобів спілкування в ДН			9	3	3	0	0	0	0	3					
Тема 6.2.1. Інтерактивні засоби спілкування			3	1	1					1			ст. викл. Самойленко О.О. ст. викл. Антошук С.В.		
Тема 6.2.2. Використання Skype в освітній діяльності викладача			3	1	1					1			ст. викл. Самойленко О.О. ст. викл. Антошук С.В.		
Тема 6.2.3. Використання вебінарів в освітній діяльності викладача			3	1	1					1			ст. викл. Самойленко О.О. ст. викл. Антошук С.В.		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Модуль 7. Дистанційні технології у випереджальному навчанні (вибір слухача)	0,5	18	18	6	6	0	0	0	0	6	МОДУЛЬНИЙ	ДО		
ЗМ 7.1. Інформаційне управління знаннями			9	3	3	0	0	0	0	3				
Тема 7.1.1. Поняття управління знаннями			3	1	1					1				
Тема 7.1.2. Засоби управління знаннями			3	1	1					1				
Тема 7.1.3. Управління знаннями в системі дистанційного навчання			3	1	1					1				
ЗМ 7.2. Використання засобів Інтернет у випереджальному навчанні			9	3	3	0	0	0	0	3				
Тема 7.2.1. Дистанційна освіта та соціальні комунікації			3	1	1					1				
Тема 7.2.2. Передумови та технології створення освітніх ресурсів ДН			3	1	1					1				
Тема 7.2.3. Форми використання мережевих технологій в умовах випереджальної освіти			3	1	1					1				
Модуль 8. Електронне навчання (вибір слухача)	0,5	18	18	7	3	0	0	0	0	8			МОДУЛЬНИЙ	ДО
ЗМ 8.1. Основи електронного навчання			6	2	1	0	0	0	0	3				
Тема 8.1.1. Феномен Е-педагогіки			2		1					1				
Тема 8.1.2. Електронний підручник			2	1						1				
Тема 8.1.3. Розроблення та створення електронного підручника			2	1						1				
ЗМ 8.2. Веб-ресурси у навчальному процесі			7	3	1	0	0	0	0	3				
Тема 8.2.1. Створення та використання блогу викладача у навчальному процесі			3	1	1					1				
Тема 8.2.2. Персональний сайт викладача			2	1						1				
Тема 8.2.3. Подкастинг у вихованні			2	1						1				
ЗМ 8.3. Електронний навчальний курс			5	2	1	0	0	0	0	2				
Тема 8.3.1. Платформи дистанційного навчання			2	1						1				
Тема 8.3.2. Розробка електронного (дистанційного) навчального курсу			3	1	1					1				

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 9. Аудіовізуальні засоби в дистанційному навчанні (вибір слухача)	0,5	18	18	8	2	0	0	0	0	8	МОДУЛЬНИЙ	ДО
ЗМ 9.1. Теоретичні аспекти створення та використання аудіовізуальних засобів навчання			7	3	1	0	0	0	0	3		
Тема 9.1.1. Аудіовізуальні засоби навчання			2	1						1		
Тема 9.1.2. Методика використання аудіовізуального матеріалу			3	1	1					1		
Тема 9.1.3. Психолого-педагогічні вимоги до створення та застосування аудіовізуального матеріалу			2	1						1		
ЗМ 9.2. Використання прикладного програмного забезпечення для створення відеофрагментів			6	3	0	0	0	0	0	3		
Тема 9.2.1. Методика створення відеоматеріалу			2	1						1		
Тема 9.2.2. Створення відеофрагментів навчального заняття			2	1						1		
Тема 9.2.3. Технології відбору відеоматеріалу у глобальній мережі Internet			2	1						1		
ЗМ 9.3. Організація та проведення вебінарів			5	2	1	0	0	0	0	2		
Тема 9.3.1. Методика організації, підготовки та проведення навчального заняття у вебінарі			3	1	1					1		
Тема 9.3.2. Програме забезпечення навчального заняття у вебінарі			2	1						1		
Модуль 10. Віртуальний навчальний процес (вибір слухача)	0,5	18	18	7	4	0	0	0	0	7		
ЗМ 10.1. Інформаційні та комунікаційні технології в ДН			8	3	2	0	0	0	0	3		
Тема 10.1.1. Інформаційно-методичне забезпечення віртуального навчального процесу			2	1						1		
Тема 10.1.2. Віртуальний навчальний процес із застосуванням технології Web 2.0			3	1	1					1		
Тема 10.1.3. Електронні освітні ресурси: види, порядок розроблення та впровадження			3	1	1					1		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
ЗМ 10.2. Методика використання середовища eFront у віртуальному навчальному процесі			10	4	2	0	0	0	0	4		
Тема 10.2.1. Структура віртуального навчального процесу			2	1						1		ст. викл. Антошук С.В.
Тема 10.2.2. Способи інформаційного обміну у віртуальному навчальному процесі			2	1						1		ст. викл. Антошук С.В.
Тема 10.2.3. Види навчальної діяльності у віртуальному навчальному процесі			3	1	1					1		ст. викл. Антошук С.В.
Тема 10.2.4. Методи контролю навчальних досягнень у віртуальному середовищі			3	1	1					1		ст. викл. Антошук С.В.
Модуль 11. Професійне вдосконалення викладача-тьютора ВНЗ III–IV р.а.	1,5	54	54				36	18				наукові керівники
Разом:	3,0	108	108	19	8	4	36	18	0	23		

Примітка: * слухач обирає два модулі з п'яти (модуль 6 – модуль 10)

Зав. кафедри _____ Л.Л.Ляхощька
(підпис) (ПШБ)

Куратор-тьютор _____ С.В.Антошук
(підпис) (ПШБ)

Національна академія педагогічних наук України
Державний вищий навчальний заклад "Університет менеджменту освіти"

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи

Л.М.Ващенко

_____ (підпис)

" _____ " _____ 20 ____ р.

М.П.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

III (очного) етапу підвищення кваліфікації слухачів

Категорія	<u>«Викладачі-тьютори (організатори) дистанційного навчання ВНЗ III–IV р.а.»</u>		
	<small>(назва категорії)</small>		
	<i>(Уманський державний педагогічний університет)</i>		
Форма навчання	_____ <i>очно-дистанційна</i> _____		
Провідна кафедра	_____ <i>дистанційної освіти</i> _____		
	<small>(назва кафедри)</small>		
Куратор-тьютор	<i>ст. викл.</i> _____ <i>Антощук С.В.</i> _____		
	<small>(посада)</small> <small>(ПІБ)</small>		
Графік навчального процесу:			
III етап (очний)	<u>1 тиждень</u>	Бюджет часу	<u>16.06.2014</u> – <u>20.06.2014</u>
	<small>(тривалість)</small>	<u>1,5 кред./54 год</u>	<small>(дати)</small>

Київ – 2013

Назва навчальних та змістових модулів (ЗМ), тем	Кількість кредитів ECTS	Фактично виділено	Загальна кількість годин	зокрема аудиторних								самостійна робота	Підсумковий контроль (атестація)				Кафедри, викладачі	
				лекції	практичні та семінарські заняття	"круглі столи", тем. дискусії, тем. зустрічі	рольові, ділові гри, навчальні тренінги	інструктивно-методичне заняття	спецкурс	візні заняття	конференція з обміну досвідом		консультації	вихідний контроль	диференційований залік	захист випускних робіт		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
Модуль 3. Основи забезпечення дистанційного навчання	0,6	22	22	0	4	6	4	0	0	0	0	0	8					
ЗМ 3.1. Нормативне забезпечення дистанційного навчання			7	0	0	4	0	0	0	0	0	0	3					ДО, ФОД
Тема 3.1.1. Нормативно-правові основи соціального захисту учасників навчально-виховного процесу у ВНЗ			3			2							1					доц. Тарусова Л.І.
Тема 3.1.2. Нормативне забезпечення ДН і роботи викладача-тьютора			4			2							2					доц. Ляхоцька Л.Л.
ЗМ 3.2. Психолого-педагогічне забезпечення дистанційного навчання			8	0	0	2	4	0	0	0	0	0	2					ПУ
Тема 3.2.1. Психологічні особливості дистанційного навчання			3			2							1					проф. Бондарчук О.І. доц. Москальова А.С.
Тема 3.2.2. Попередження професійного стресу та "професійного вигорання" викладачів-тьюторів (організаторів) ДН			5				4						1					доц. Москальова А.С. доц. Пінчук Н.І.
ЗМ 3.3. Інформаційно-комунікаційне забезпечення дистанційного навчання			7	0	4	0	0	0	0	0	0	0	3					ІКТ
Тема 3.3.1. Інтернет-технології в професійній діяльності педагогічних працівників ВНЗ III–IV р.а.			4		2								2					доц. Макарчук О.М.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Тема 3.3.2. Елементи використання медіасвітніх технологій у ВНЗ III–IV р.а.			3		2								1				доц. Дивак В.В.
Модуль 4. Робота викладача-тьютора ВНЗ	0,9	32	32	0	6	0	0	2	0	0	4	9	11				
<i>ЗМ 4.1. Структура і зміст роботи викладача-тьютора (організатора) дистанційного навчання ВНЗ</i>			20	0	2	0	0	2	0	0	4	5	7				ДО
Тема 4.1.1. Професійні компетентності викладача/куратора-тьютора			4		2								2				доц. Ляхощька Л.Л.
Тема 4.1.2. Особливості науково-педагогічної роботи викладача-тьютора ВНЗ			9							4			5				доц. Бессарабов В.І. ст. викл. Антошук С.В.
Інструктивно-методичне заняття			2					2									ст. викл. Антошук С.В.
Диференційований залік			5									5			+		ст. викл. Антошук С.В.
<i>ЗМ 4.2. Управління та забезпечення роботи викладача-тьютора дистанційного навчання</i>			12	0	4	0	0	0	0	0	0	4	4				ДО
Тема 4.2.1. Сайт навчальної дисципліни (предмета, модуля)			4		2								2				доц. Бессарабов В.І.
Тема 4.2.2. Організація педагогічного контролю та оцінювання на засадах технологій ДН			4		2								2				ст. викл. Кліменко А.Л. доц. Бессарабов В.І. ст. викл. Антошук С.В. ст. викл. Калачова Л.В.
Захист випускної роботи			4									4					+
Разом:	1,5	54	54	0	10	6	4	2	0	0	4	9	19	+	+	+	

Зав. кафедри

Л.Л.Ляхощька

(підпис)

(ПШБ)

Куратор-тьютор

С.В.Антошук

(підпис)

(ПШБ)

Наукове видання

**Антощук Світлана Володимирівна
Гравіт Володимир Олександрович**

**ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО
НАВЧАННЯ В ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ
ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ**

Редактор: *Л.Є.Іванець*
Коректор: *С.В.Антощук*
Комп'ютерний набір: *С.В.Антощук*
Комп'ютерне верстання: *М.С. Ніколаєнко*

Підписано до друку 9.04.2015 Гарнітура Times New Roman
Формат 60x84/16 Папір офсетний
Друк цифровий Ум. друк. арк. 10,5
Тираж 300 пр. Зам. № 3/15

Видавництво НІКО
м.Суми, вул.Харківська, 54 (0542)33-08-59
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи України
серія СМв № 044
від 15.10.2012